

Załącznik
do uchwały Nr XXXVII/211/09
Rady Miasta
Radzyń Podlaski
z dnia 8 października 2009 r.

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
MIASTA RADZYŃ PODLASKI
NA LATA 2009 - 2015**

WRZESIEŃ 2009r.

Opracowanie:
Agencja Wspierania Inicjatyw Lokalnych S.A.
ul. Polska 14
60-595 Poznań

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
2. OKREŚLENIE HORYZONTU CZASOWEGO OBOWIĄZYWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	5
3. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNEGO, SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO MIASTA I REGIONU	6
3.1. Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego	6
3.2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020	7
3.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007 -2013	9
3.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego	12
3.5. Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020	12
3.6. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski	13
3.7. Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski	14
3.8. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski	15
3.9. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski	16
4. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO - RAPORT O SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ OBSZARU WPARCIA	17
4.1. Położenie geograficzne Radzyna Podlaskiego	17
4.2. Historia miasta	21
4.3. Zasięg terytorialny obszaru wsparcia	28
4.4. Społeczeństwo	37
4.4.1. Struktura demograficzna i społeczna.....	37
4.4.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji.....	40
4.4.3. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych.....	42
4.4.4. Identyfikacja problemów	43
4.5. Gospodarka	43
4.5.1. Główni pracodawcy	43
4.5.2. Struktura podstawowych branż gospodarki.....	44
4.5.3. Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach.....	45
4.5.4. Identyfikacja problemów	52
4.6. Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne	52
4.6.1. Uwarunkowania ochrony środowiska.....	52
4.6.2. Własność gruntów i budynków	64
4.6.3. Granice stref ochrony konserwatorskiej oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	66
4.6.4. Identyfikacja problemów	71

4.7. Infrastruktura	71
4.7.1. Infrastruktura techniczna.....	71
4.7.2. Infrastruktura społeczna.....	79
4.7.3. Identyfikacja problemów	88
4.8. Zarządzanie	88
4.8.1. Możliwości budżetowe Miasta.....	88
4.8.2. Planowanie strategiczne i promocja Miasta Radzyń Podlaski.....	91
4.8.3. Kapitał społeczny.....	93
4.8.4. Identyfikacja problemów	100
5. ANALIZA STRATEGICZNA OBSZARU WSPARCIA	100
6. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	103
6.1. Podział na projekty i zadania inwestycyjne	103
6.2. Kryteria wyboru pilotażowych projektów oraz kolejność ich realizacji	108
6.3 . Ochrona zwierząt w realizacji projektów ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji	108
6.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	109
7. PLANOWANE DZIAŁANIA W LATACH 2009- 2015 NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM	111
7.1. Planowane działania przestrzenne, społeczne oraz gospodarcze na obszarze rewitalizowanym	112
8. PLAN FINANSOWY REALIZACJI REWITALIZACJI - OKREŚLENIE ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	125
9. SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PLANU REWITALIZACJI	130
9.1. Główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu oraz powołanie zespołu do spraw rewitalizacji zajmującego się opiniowaniem planów zgłaszanych do realizacji	130
9.2. Określenie kryteriów kolejności realizowanych zadań	134
9.3. Wykaz zadań kluczowych do realizacji w latach 2009 - 2012 oraz 2013 – 2015	136
10. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI LOKALNEGO PLANU REWITALIZACJI I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	142
10.1. Zasady monitorowania i aktualizacji planu oraz zestaw wskaźników do oceny wdrożenia planu	142
10.2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowym	144
10.3. Komunikacja społeczna. Działania informacyjno – promocyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji	147
11. ZAKOŃCZENIE	149

1. Wstęp

Rewitalizacja definiowana jest jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych częściach miast przyczyniający się do poprawy jakości życia mieszkańców. Programy rewitalizacji obejmują najczęściej historyczne centra miast. Bazują one na założeniu, że wspólne inicjatywy, działania władz lokalnych, mieszkańców i instytucji zlokalizowanych na danym terenie oraz innych zainteresowanych partnerów, pozwalają na osiągnięcie większych efektów rzeczowych oraz większą akceptację społeczności lokalnej. Prowadzi to do rozkwitu społeczno-kulturalnego i gospodarczego rewitalizowanego obszaru i całego miasta. Celem opracowania i wdrożenia programu rewitalizacji miasta jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych. Rewitalizacja przyczynia się do poprawy stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu przestrzennego, poprawy warunków mieszkaniowych oraz służy ożywieniu gospodarczemu małej i średniej przedsiębiorczości, a także odbudowy więzi społecznych. Jest to kompleksowy i długotrwały program działań operacyjnych, wymaga od samorządów terytorialnych wieloletniego zaangażowania oraz skoordynowania pracy wielu jednostek organizacyjnych. Głównymi celami rewitalizacji są: budowa konkurencyjności miasta w skali ponadlokalnej i poprawa jakości życia mieszkańców. Proces ten planuje się na wiele lat.

Głównym założeniem programu rewitalizacji jest wyprowadzenie danego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Rewitalizacja obejmuje przemiany zdegradowanych terenów w trzech głównych aspektach:

- 1) rozwój przestrzenny;**
- 2) rozwój społeczny;**
- 3) rozwój gospodarczy.**

W ramach procesu rewitalizacji przewiduje się wsparcie kompleksowych działań obejmujących:

- renowację budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym oraz ich adaptację na cele gospodarcze, społeczne i kulturalne,
- rehabilitację zabudowy poprzez porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej oraz odpowiednie zagospodarowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,

- poprawę funkcjonalności struktury ruchu kołowego oraz infrastruktury dla pieszych i estetyki przestrzeni publicznej,
- przebudowę i/lub remont publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych, sportowych,
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miasta.

Celem nadrzędnym Lokalnego programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest *Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez kompleksową odnowę przestrzenną, społeczną i gospodarczą.*

Program Rewitalizacji to szansa na wszechstronny rozwój lokalny, rozumiany jako względnie trwałe i systematyczny proces zmian w układzie lokalnym, w wyniku którego zwiększa się suma szans indywidualnego rozwoju poszczególnych mieszkańców.

Efektom powinien być wzrost estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznych, w tym renowacja obiektów o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym zlokalizowanych na rewitalizowanym terenie. Efektem będzie także poprawa infrastruktury technicznej i społecznej co spowoduje wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej, przyrodniczej oraz edukacyjnej miasta. Wszystko to przyczyni się do poprawy poziomu życia społeczności miasta, wpłynie pozytywnie na rozwój przestrzenny, społeczny i gospodarczy miasta.

2. Określenie horyzontu czasowego obowiązywania lokalnego programu rewitalizacji

Okres obowiązywania i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski przewidziany jest na lata 2009 - 2015. W okresie tym, przewidziano dla Polski konkretne instrumenty finansowe wspierające rozwój zdegradowanych obszarów miejskich i powojkowych.

Zasięg terytorialny Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie stały dla lat 2009 - 2015.

Zmiany sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej na obszarze Radzyna Podlaskiego mogą spowodować konieczność rozszerzenia oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji na inne, nie ujęte w pierwszej wersji obszary lub rezygnacji z obszarów, które nie będą już w wyniku działań rewitalizacyjnych w latach 2009-2015 spełniać określonych kryteriów.

3. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego miasta i regionu

Wsparcie i dynamizacja programów rewitalizacji ma podłoże w dokumentach lokalnych i regionalnych określających kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego, a także politykę zagospodarowania przestrzennego.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest zgodny z priorytetami, celami i kierunkami rozwojowymi zapisanymi w dokumentach planistycznych takich jak:

- 1) Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego,
- 2) Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 - 2020,
- 3) Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007 - 2013,
- 4) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego,
- 5) Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 - 2020,
- 6) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski,
- 7) Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski,
- 8) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski,
- 9) Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski.

3.1. Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego

Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego jest istotnym narzędziem wspierania rozwoju województwa i poprawy jego atrakcyjności. W swoich założeniach jest spójny z priorytetami i celami polityki regionalnej kraju, nawiązuje do zasad europejskiej środowiskowej polityki miejskiej, która opiera się na kryteriach zrównoważonego rozwoju.

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski są zbieżne lub wynikają z Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego.

Za cel nadrzędny dokumentu uznano poprawę atrakcyjności i konkurencyjności miast regionu służącą zrównoważonemu rozwojowi województwa. Priorytetami w realizacji celu nadrzędnego są:

1. Rewitalizacja zdegradowanych terenów miejskich.

Cele priorytetu:

- rewitalizacja (rehabilitacja) zdegradowanych dzielnic mieszkaniowych,
- rewitalizacja zabytkowej tkanki miast,
- rewitalizacja terenów przemysłowych i powojkowych,
- rewitalizacja miejskich terenów zieleni i rekreacji oraz dolin rzecznych.

2. Poprawa standardów funkcjonowania i rozwoju miast.

Cele priorytetu:

- racjonalna gospodarka przestrzenią powiązana z efektywną polityką urbanistyczno – architektoniczną,
- ochrona, zachowanie tożsamości i różnorodności kulturowej i przyrodniczej miast regionu,
- modernizacja, rozbudowa sieci i infrastruktury komunikacyjnej i technicznej miast,
- wspieranie rozwoju dostępnych form mieszkalnictwa,
- wspieranie rozwoju bazy ekonomicznej miasta.

3. Wzrost i efektywne wykorzystanie potencjału miast.

Cele priorytetu:

- rozwój funkcji metropolitalnych Lublina, jako głównego ośrodka rozwoju regionu,
- rozwój większych miast, jako regionalnych ośrodków rozwoju,
- rozwój mniejszych miast, jako regionalnych ośrodków rozwoju,
- rozwój bazy i infrastruktury turystycznej i kulturowej miast szczególnie predysponowanych
- rozwój, poszerzenie oferty i jakości funkcji miast nadgranicznych, współpraca transgraniczna.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest zbieżny z priorytetami i celami Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski planuje się podjąć działania związane z odnową budynków mieszkaniowych, poprawą stanu zabytkowej części miasta, terenów rekreacji i zieleni miejskiej oraz z obszarem powojkowym. Ponadto duży nacisk położono na rozwój zdegradowanej infrastruktury technicznej, a także kulturowej i turystycznej.

3.2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020

Misją Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego jest uruchomienie wielokierunkowych procesów rozwojowych w regionie umożliwiających trwały i zrównoważony rozwój województwa, przyczyniających się do poprawy jakości życia i wzrostu dobrobytu mieszkańców Lubelszczyzny.

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w kierunki rozwoju zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 - 2020, której celem nadrzędnym jest osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych. Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji.

Priorytetowe kierunki rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2020 to m.in.:

1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy.

Strategia zakłada, że modernizacja struktury regionalnej gospodarki oraz zwiększenie jej konkurencyjności będzie stanowiło jedno z głównych wyzwań rozwojowych województwa w ciągu najbliższych kilkunastu lat. Od postępów w restrukturyzacji i unowocześnianiu regionalnej gospodarki w dużym stopniu będzie uzależniony trwały rozwój województwa oraz jego zdolność do zmniejszania zapóźnień rozwojowych.

2. Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy.

Cele operacyjne w ramach tego priorytetu to m.in. :

- wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego w regionie
- poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego.

3. Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego o stopniu atrakcyjności i spójności przestrzennej regionu decydują głównie takie czynniki jak: jego dostępność komunikacyjna, stan środowiska przyrodniczego i kulturowego, ład przestrzenny oraz ukształtowana sieć osadnicza, w tym stopień rozwoju ośrodków miejskich i otaczających je obszarów wiejskich.

Do głównych działań, jakie należy podjąć w celu wpłynięcia na atrakcyjność i spójność terytorialną województwa Strategia zalicza zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu poprzez stworzenie kluczowej infrastruktury umożliwiającej sprawne powiązanie transportowe obszaru województwa z głównymi ośrodkami gospodarczymi w kraju i Europie, a także poprawę drożności transportowej wewnątrz regionu uwarunkowanej poprawnym stanem technicznym dróg i rozwiniętą siecią lokalnych połączeń kolejowych.

Strategia wskazuje, że ważnym elementem spójności jest wypełnianie przez miasta regionu swoich funkcji rozwojowych.

Do celów operacyjnych priorytetu nr 3 zaliczono:

- poprawę dostępności komunikacyjnej województwa,
- zachowanie i wzmacnianie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Lubelszczyzny,
- rozwój ośrodków miejskich oraz funkcji metropolitalnych Lublina,
- poprawa jakości życia mieszkańców wsi oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w priorytetowe kierunki Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Cele zakładają m.in. podniesienie jakości przestrzeni publicznej, czy wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej. Istotnym elementem działań rewitalizacyjnych będzie także poprawa stanu dróg.

3.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007 -2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, poprzez realizację swojego celu głównego, ma przyczynić się do podniesienia konkurencyjności Lubelszczyzny prowadząc do szybszego wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia , z uwzględnieniem walorów naturalnych i kulturowych regionu.

Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego będzie realizowany poprzez osiągnięcie następujących celów szczegółowych:

- zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez wsparcie rozwoju sektorów nowoczesnej gospodarki oraz przez stymulowanie innowacyjności;
- poprawa warunków inwestowania w województwie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju;

- zwiększenie atrakcyjności Lubelszczyzny, jako miejsca do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Cel nadrzędny Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski zakłada kompleksową odnowę przestrzenną, społeczną i gospodarczą Miasta. Realizacja działań zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski przyczyni się do wzrostu zainteresowania miastem ze strony inwestorów zewnętrznych (np. poprzez poprawę stanu dróg czy estetyki miasta) oraz zwiększy atrakcyjność miasta - jako miejsca wartego zamieszkania oraz odwiedzenia przez turystów (np. urządzenie terenów dla celów rekreacyjnych czy poprawa stanu przestrzeni osiedlowych).

Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 - 2013

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 stanowi kompendium wiedzy dla beneficjentów na temat typów i możliwości realizacji projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.

Z punktu widzenia realizacji przez Miasto Radzyń Podlaski działań rewitalizacyjnych najważniejsza wydaje się Oś Priorytetowa III. Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne. Dzięki temu priorytetowi Miasto Radzyń Podlaski i inne podmioty z obszaru miasta będą mogły ubiegać się o środki na działania „naprawcze” zdegradowanych obiektów i obszarów.

Głównym celem Osi Priorytetowej III jest wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez wsparcie dla obszarów rewitalizowanych i terenów inwestycyjnych. Realizacja celu przyczyni się do zwiększenia ilości oraz poprawy jakości terenów inwestycyjnych. Dzięki temu przedsiębiorstwa będą mogły funkcjonować w bardziej korzystnych warunkach, co z kolei przyczyni się do wzrostu ich konkurencyjności i rozwoju regionalnej gospodarki. Cel główny Osi Priorytetowej III zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez wyposażenie terenów;

inwestycyjnych w infrastrukturę umożliwiającą w szczególności podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej;

- rewitalizację przestrzeni zdegradowanych i zaniedbanych w miastach regionu;

Cel główny oraz cele szczegółowe priorytetu zostaną osiągnięte poprzez wdrażanie następujących działań:

3.1. Tworzenie terenów inwestycyjnych

Celem działania jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa, a w konsekwencji zwiększenie strumienia napływu kapitału inwestycyjnego zarówno zagranicznego, jak i krajowego.

W związku z powyższym w ramach działania wspierane będą projekty infrastrukturalne dotyczące kompleksowego zagospodarowania terenów inwestycyjnych.

3.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich

Celem działania jest przywrócenie zdegradowanym obszarom miejskim, w tym poprzemysłowym i powojskowym funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, społecznych i kulturalnych, a także zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz poprawa warunków życia mieszkańców.

W ramach działania wsparcie będzie udzielane projektom istotnie przyczyniającym się do kompleksowej rewitalizacji wybranych obszarów miast, których realizacja spowoduje podniesienie jakości i atrakcyjności dotychczas zdegradowanych terenów, a także zwiększenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców. Realizowane będą projekty polegające na unowocześnieniu infrastruktury obszarów zdegradowanych, podnoszeniu standardu życia mieszkańców, przywracaniu wartości historycznych tych terenów oraz wprowadzaniu nowych funkcji społeczno-gospodarczych charakterystycznych dla współczesnych obszarów miejskich.

3.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego jest podstawowym instrumentem prowadzenia przez samorząd województwa własnej polityki przestrzennego rozwoju, narzędziem służącym porządkowaniu funkcjonalnemu i aktywizacji całego regionu; określającym wymiar przestrzenny rozwoju społeczno-gospodarczego regionu oraz warunki realizacji zadań zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski zakłada odnowę przestrzenną Miasta poprzez zagospodarowanie centralnej i południowej części Miasta objętej rewitalizacją.

3.5. Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 - 2020

W dokumencie określono Misję Miasta: „Stworzenie mieszkańcom optymalnych warunków do życia i wszechstronnego rozwoju poprzez budowanie obszaru dynamicznie rozwijającego się pod względem przestrzennym, społecznym i gospodarczym oraz rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej, a także działania na rzecz bezpieczeństwa, ochrony środowiska przyrodniczego oraz rekreacji i turystyki”.

Misja Miasta zawarta w Strategii Rozwoju Lokalnego jest komplementarna z celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji, który zakłada wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawę atrakcyjności obszaru miasta poprzez kompleksową odnowę przestrzenną, gospodarczą i społeczną.

Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski:

Cel strategiczny nr 1: Ożywienie społeczno - gospodarcze poprzez zwiększenie atrakcyjności kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej miasta, działania promocyjne oraz podniesienie jakości i estetyki przestrzeni publicznej, a także jej racjonalne zagospodarowanie.

Cele operacyjne:

- poprawa stanu przestrzeni publicznej oraz rozwój kultury, turystyki i rekreacji w mieście,
- promocja Miasta.

Cel strategiczny nr 2: Wszechstronny rozwój infrastruktury komunalnej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i powodującej wzrost poziomu życia mieszkańców.

Cele operacyjne:

- rozwój infrastruktury komunikacyjnej,
- poprawa stanu infrastruktury ochrony środowiska,
- poprawa funkcjonowania obiektów społecznych.

Cel strategiczny nr 3: Poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu otoczenia osiedli, a także tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości.

Cele operacyjne:

- polepszenie stanu technicznego budynków mieszkalnych poprzez ich renowację,
- rozwój terenów osiedlowych,
- rozbudowa systemu bezpieczeństwa.

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji są związane z poprawą stanu przestrzeni publicznej, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej miasta, funkcjonowania infrastruktury technicznej i społecznej. Cele te są zbieżne z celami zawartymi w Strategii Rozwoju Lokalnego, które zakładają m.in. rozwój kultury, turystyki i rekreacji w mieście oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej, ochrony środowiska oraz poprawę funkcjonowania obiektów społecznych.

3.6. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski

Celem strategicznym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski jest określenie optymalnych kierunków przestrzennego, zrównoważonego rozwoju miasta w korelacji z zasadami jego rozwoju społeczno - ekonomicznego, stanowiącymi wyraz oczekiwań społecznych jego mieszkańców oznaczający wzrost poziomu życia w mieście.

Cele przestrzennego rozwoju miasta wskazane w dokumencie:

1. Wykorzystanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem ustaleń regionalnej polityki ekologicznej, dla uzyskania jednolitego systemu przyrodniczego obszaru.
2. Ochrona i wykorzystanie wartości historycznych i kulturowych miasta, utrzymanie jego lokalnej odrębności.
3. Poprawa jakości życia w mieście z uwzględnieniem potrzeb i aspiracji jego mieszkańców.
4. Stały wzrost gospodarczy i zwiększanie aktywności gospodarowania.

5. Eliminacja konfliktów i wyrównanie istniejących dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym.
6. Wykorzystanie walorów położenia Miasta w regionie dla jego dalszego rozwoju.
7. Uzyskanie wysokich wartości urbanistyczno-architektonicznych miasta.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski planowane są działania przestrzenne na rzecz odnowy i modernizacji zabytkowych placów, rynku Miasta czy obiektów zabytkowych. Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski dotyczą (podobnie jak cele Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski) rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego Miasta.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w zasady lokalnej polityki przestrzennej oraz są zgodne z funkcjami miasta, które zostały określone w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski.

3.7. Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski

Dokument został podzielony na dwa tomy:

- Tom I - Program Ochrony Środowiska

Określenie w nim cele, priorytety i w konsekwencji działania, jakie stoją przed samorządem miejskim w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz, w znacznej mierze wynikającej z nich, Polityki Ekologicznej Państwa.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010. Podejmuje więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc: krajobrazu, lasów, gleb, kopalin i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

- Tom II – Plan Gospodarki Odpadami

Opracowanie to prezentuje szeroko rozumianą problematykę gospodarki odpadami na terenie miasta obejmującą powstawanie, selektywne gromadzenie, odzysk i unieszkodliwianie powstających na terenie miasta odpadów.

Celem Planu Gospodarki Odpadami jest przedstawienie wytycznych do reorganizacji systemu gospodarki odpadami na terenie Miasta. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno - techniczne przyczynią się do właściwego, zgodnego z wymogami ochrony środowiska, zagospodarowania powstających odpadów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest zgodny z w/w dokumentami. W Lokalnym Programie Rewitalizacji zaplanowano inwestycje związane z modernizacją infrastruktury ochrony środowiska oraz odnową terenów zielonych. Działania zaplanowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji przyczynią się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

3.8. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski

W Miejskowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski wprowadzono podstawowe zasady polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej Miasta Radzyń Podlaski, do których zaliczono:

- 1) tworzenie warunków dla zrównoważonego, wielofunkcyjnego rozwoju,
- 2) integracja i aktywizacja mieszkańców miasta wobec gospodarki rynkowej oraz wynikające z nich priorytety:
  - a) kulturowe - zachowanie i odbudowa wartościowych elementów środowiska kulturowego dla podtrzymania tradycji, odrębności regionalnej i narodowej,
  - b) ekologiczne - zachowanie i odbudowa wartościowych elementów środowiska naturalnego dla zachowania równowagi przyrodniczej i powiązań ekologicznych,
  - c) funkcjonalno-przestrzenne - specjalizacja poszczególnych obszarów miasta w zakresie funkcji:
    - usługowej,
    - mieszkaniowej,
    - przemysłowej,
    - rekreacyjnej,

d) społeczne - polepszenie warunków życia mieszkańców poprzez poprawę funkcjonowania zaplecza: produkcyjnego, usługowego, technicznego.

Dokument wyznaczył główne i uzupełniające funkcje Miasta. Do funkcji głównych zaliczono: mieszkalnictwo, usługi i przemysł, natomiast do uzupełniających: rekreację i rolnictwo.

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w zasady i założenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski. W Lokalnym Programie Rewitalizacji za najistotniejsze cele uznano m.in. podniesienie jakości przestrzeni publicznej oraz wzrost estetyki miasta.

Lokalny Program Rewitalizacji wskazuje także na potrzebę poprawy stanu tkanki mieszkaniowej, obiektów o znaczeniu kulturowym oraz rozwoju obiektów i terenów rekreacyjnych.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w zasady lokalnej polityki przestrzennej oraz są zgodne z funkcjami miasta, które zostały określone w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski.

3.9. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski obejmuje obszar funkcjonalno-przestrzenny Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski o powierzchni ok. 90 ha.

Celem dokumentu jest:

- zapewnienie możliwości rozwoju centralnego ośrodka usługowego wraz z ukształtowaniem właściwej jego struktury przestrzennej,
- uporządkowanie i przekształcenie rejonów zdegradowanej zabudowy,
- udostępnienie dla zainwestowania nie zagospodarowanych obszarów śródmieścia,
- umożliwienie właściwej obsługi komunikacyjnej obszaru, z eliminacją lub ograniczeniem uciążliwości powodowanych przez obecny układ komunikacyjny w rejonie śródmieścia,
- poprawę ładu przestrzennego i podniesienie estetyki krajobrazu centralnego obszaru w mieście.

W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski wyznaczono następujące granice obszaru:

- od wschodu - Zespół Pałacowo-Parkowy;
- od południa - ul. Sitkowskiego i rzeka Białka;
- od zachodu - ul. Wyszyńskiego;
- od północy - ul. Konstytucji 3-go Maja i ul. Kościuszki.

Kierunki działań wskazane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski, podobnie jak zapisy w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski, wskazują na konieczność poprawy struktury przestrzennej, zdegradowanych obszarów oraz poprawę estetyki miasta. Jeden z celów strategicznych Lokalnego Programu Rewitalizacji dotyczy rozwoju infrastruktury technicznej, a jej poprawa jest wskazana jako ważny cel również w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski.

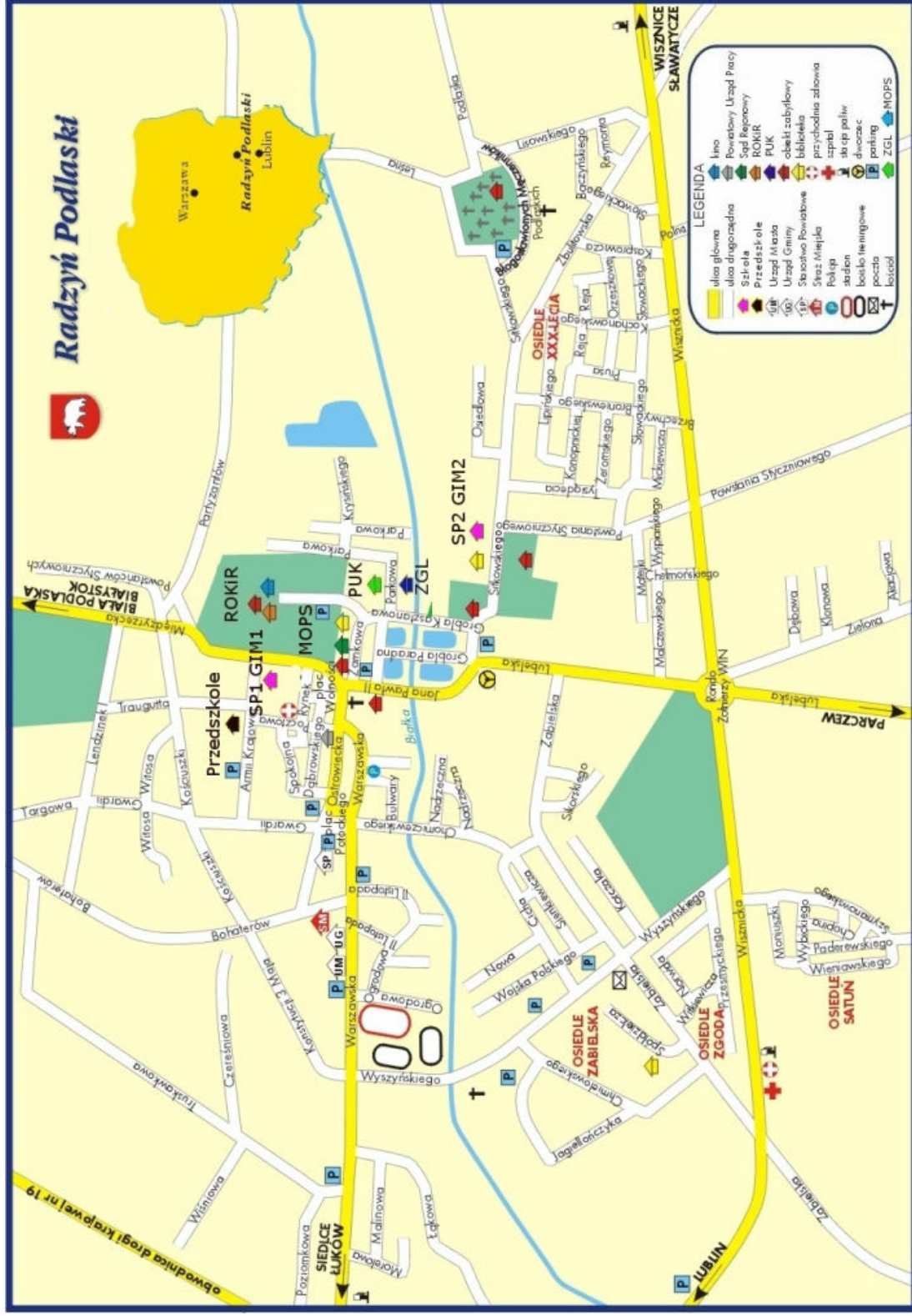
Wszystkie projekty rewitalizacyjne Miasta Radzyń Podlaski wpisują się w zasady lokalnej polityki przestrzennej oraz są zgodne z funkcjami miasta, które zostały określone w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski.

4. Diagnoza stanu wyjściowego - raport o sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru wparcia

4.1. Położenie geograficzne Radzynia Podlaskiego

Radzyń Podlaski położony jest na skraju obszaru Europy Zachodniej tuż przy granicy Europy Wschodniej, w makroregionie Niziny Środkowoeuropejskiej, mezoregionie Równiny Łukowskiej, w północnej części województwa lubelskiego.

Miasto zajmuje powierzchnię 19,29 km². Przez Miasto płynie niewielka rzeka Białka z dwoma dopływami, a jej płytką dolina dzieli obszar Radzynia Podlaskiego na dwie części: północną i południową.

Plan Miasta Radzyń Podlaski

Teren Miasta jest stosunkowo płaską równiną, a deniwelacje w jego obrębie sięgają 16m (od rzędnej 140.0 m w najniższym punkcie, do 156.0 m na obrzeżach Miasta).

Warunki fizjograficzne w centralnej części Miasta i jego otoczeniu nie są zbyt korzystne i charakteryzują się małą nośnością gruntów oraz wysokim poziomem wód gruntowych, szczególnie w obszarze doliny rzeki i jej dopływów (od 0.0 na terenach podmokłych, do 2.0-3.0 m w innych miejscach). Na terenach otaczających Miasto występują liczne obszary zalesione.

Wzdłuż dróg pełniących rolę powiązania z terenami otaczającymi ukształtowały się ciągi zabudowy wiejskiej, ciężącej bezpośrednio do ośrodka miejskiego i stanowiącej kontynuację istniejącej w obszarze Miasta zabudowy.

Należą do nich:

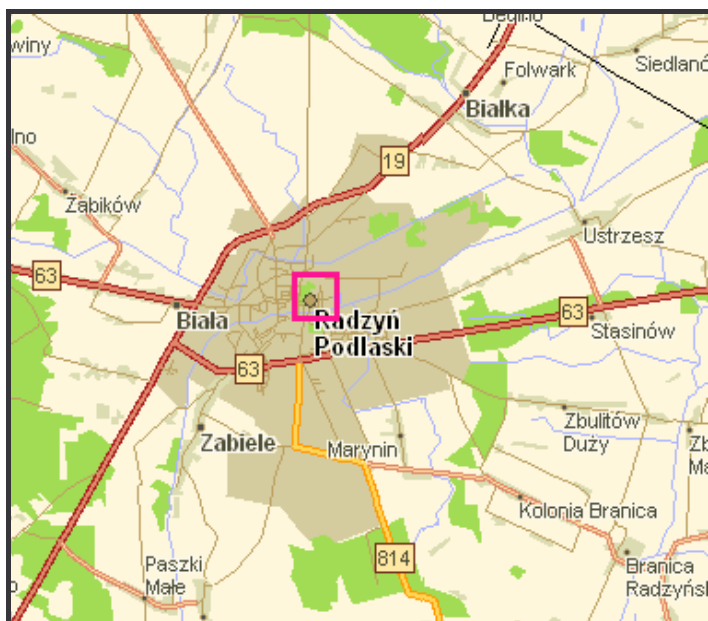
- wieś Biała położona wzdłuż drogi Radzyń - Siedlce, będącej przedłużeniem ul. Warszawskiej
- wieś Marynin położona wzdłuż przedłużenia ul. Polnej i ul. Lubelskiej
- wieś Ustrzesz położona wzdłuż przedłużenia ul. Podlaskiej
- wieś Białka położona wzdłuż przedłużenia u. Międzyrzeckiej.

Dalekie zewnętrzne powiązania Radzyna Podlaskiego z krajem i zagranicą zapewniają przebiegające przez Miasto drogi krajowe:

- krajowa nr 19 prowadząca w kierunku północnym do Białegostoku i dalej za granice kraju do Kowna (Litwa) i Rygi (Łotwa) oraz w kierunku południowym do Lublina i Rzeszowa, a następnie za granicę kraju do Koszyc (Słowacja),
- krajowa nr 63 prowadząca do Siedlec,
- krajowa nr 63 prowadząca do przejścia granicznego z Białorusią w Sławatyczach.

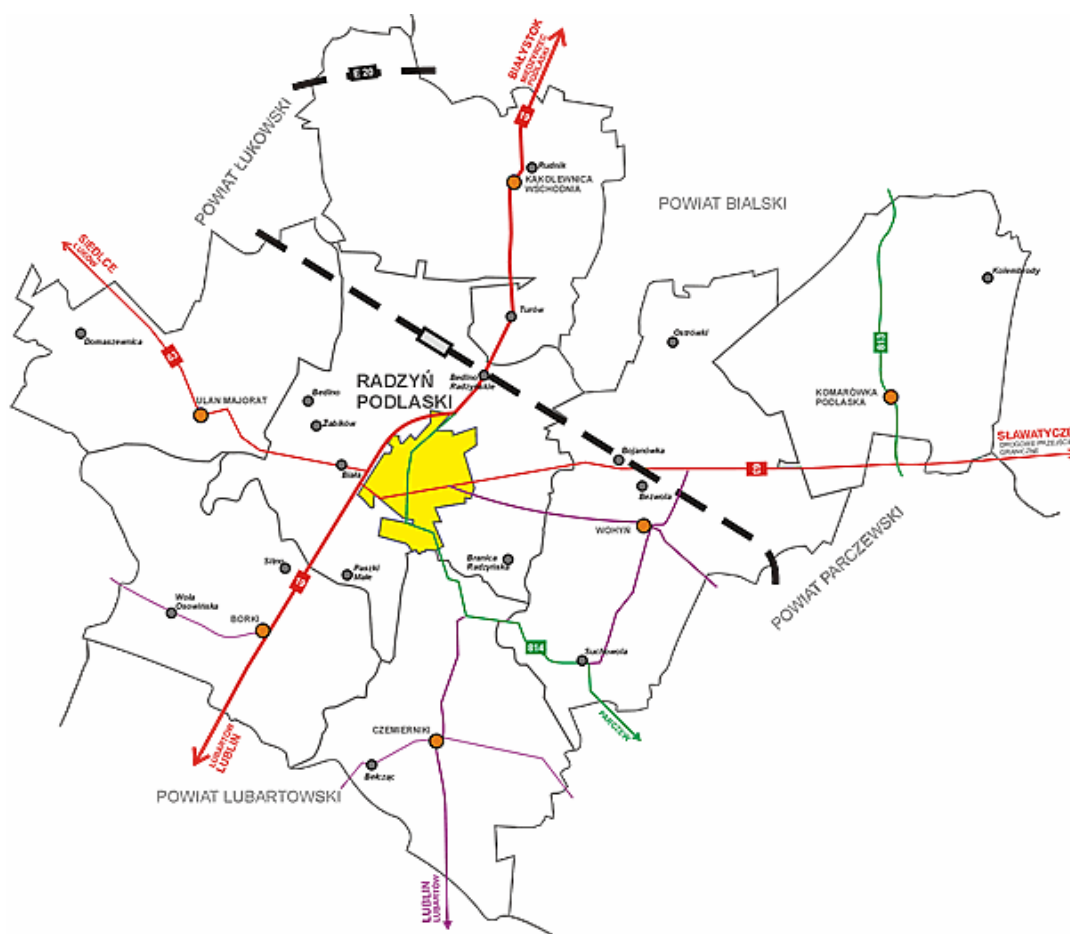
Radzyń Podlaski oddalony jest od Lublina (siedziby władz wojewódzkich) o ok. 70 km oraz od Białej Podlaskiej o ok. 54 km. Okoliczne mniejsze ośrodki miejskie to: Łuków położony w odległości ok. 24 km, Międzyrzec Podlaski położony w odległości ok. 29 km oraz Parczew w odległości ok. 30 km.

Na północ od Miasta w odległości ok. 3 km od północnej jego granicy przebiega linia kolejowa Lublin - Łuków.

Miasto Radzyń Podlaski na tle lokalnego i ponadlokalnego układu komunikacyjnego

Miasto jest siedzibą władz powiatowych, a w jego strefie oddziaływania znajduje się obszar obejmujący gminy: Borki, Czemierniki, Kąkolewnica Wschodnia, Komarówka Podlaska, Ulan Majorat i Wołyn.

4.2. Historia miasta

Tereny, na których powstał Radzyń, w czasach Polski przeddzielnicowej oraz w okresie rozbicia dzielnicowego podlegały zwierzchnictwu Prowincji Sandomierskiej. W XII wieku weszły w skład Ziemi Łukowskiej, a w 1474 roku znajdowały się w składzie nowopowstałego województwa lubelskiego i pozostały w nim aż do II rozbioru. Ziemia Łukowska, będąca w czasach piastowskich obszarem granicznym, schryścianizowana prawdopodobnie w drugiej połowie XII wieku była słabo zaludniona i mocno zacofana gospodarczo. Przyczyną takiego stanu rzeczy były łupieżcze najazdy sąsiadów: Litwinów, Rusinów, a nawet Tatarów. Po zawarciu Unii polsko-litewskiej peryferyjne dotąd obszary znalazły się w centrum olbrzymiej monarchii Jagiellonów i w XV oraz XVI wieku przeżywały okres przyśpieszonego rozwoju gospodarczego, którego wyrazem był wzmożony ruch lokacji miast i wsi.

Najstarsza wzmianka dotycząca późniejszych terenów Radzynia pochodzi z 1415 r. i dotyczy nadania przez Witolda Wielkiego Księcia Litewskiego swemu sekretarzowi Mikołajowi Cebulce zalesionego pustkowia nad rzeką Białką w powiecie łukowskim.

W 1430 roku Cebulka lokował na otrzymanym obszarze wieś Nizną Białkę, zwaną później – Kozimrynkiem.

28 października 1465 roku przywilejem wydanym w Kazimierzu Dolnym – Grot z Ostrowa rozpoczął proces lokacji Miasta. Lokacja dotyczyła terenu dzisiejszego centrum. Prawa miejskie nadał 31 marca 1468 roku król Kazimierz Jagiellończyk. Jako bezpośredni wzór posłużyło prawo miejskie Lublina.

W Radzynie Podlaskim pozostałości regularnego lokacyjnego rozplanowania widoczne są w planie miasta i odnoszą się do układu ulic: Warszawskiej i Ostrowieckiej, tworzących główne ciągi komunikacyjne oparte o ulicę Jana Pawła II oraz do usytuowania kościoła parafialnego p.w. Świętej Trójcy. Wydłużony rynek lokacyjny, wschodnim bokiem oparty o teren kościelny, ujęty głównymi ulicami, w związku ze zmianami wywołanymi powstaniem w końcu XVII wieku Nowego Miasta, uległ zabudowaniu.

W 1540 roku Radzyń dotknęła wielka klęska pożaru (spłonął między innymi drewniany kościół p.w. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny).

Od 1564 roku Białka Nizinna zapisywana jako Kozirynek położona była po południowej stronie rzeki Białki przy obecnej ul. Sitkowskiego noszącej jeszcze po II wojnie nazwę Kozirynek Stary. Nazwa Kozirynek prawdopodobnie wskazuje na handlowe funkcje, jakie wieś zaczęła pełnić. Ponoć istniał tutaj targ rozwijający się przy przeprawie – tędy, bowiem, dzisiejszymi ulicami: Zbulitowską, Sitkowskiego, Lubelską,

a dalej Międzyrzecką i Warszawską, prowadził trakt komunikacyjny określany w XVI-wiecznych dokumentach jako „stara ruska droga”. Biegnący z Podola i Rusi do Chełma, Włodawy, Parczewa przez Kozirynek i Łuków do miast mazowieckich lub odnogą do Małopolski. Szlakiem tym pędzono bydło, stąd zapewne miejsca targowe od nazw zwierząt wzięły nazwy. Przy przeprawie na Kozimrynku - szlak ten krzyżował się z drogą do Czemiernik i Lublina. W historii rozwoju miast osady pełniące funkcje handlowe w sprzyjających warunkach awansowały do roli Miast. Tak początkowo rozwijała się historia Nizinnej Białki. Poza opisanym szlacheckim Kozimrynkiem po północnej stronie rzeki Białki w kierunku zachodnim znajdowała się wieś Królewska Biała.

Radzyń albo Radzików był ulokowany na miejscu wcześniej nie zasiedlonym. Taka sytuacja osadnicza, gdzie obok starego ośrodka osadniczego położonego przy przeprawie, powstaje po drugiej stronie rzeki nowy ośrodek na prawie miejskim jest w historii polskiej urbanistyki dość częsty.

Powstanie miasta i jego zakładanie nie było aktem jednorazowym, ale długotrwałym procesem. Dotyczył on zagadnień prawnych i przestrzennych. Należało wyodrębnić ściśle określony obszar z administracji i sądownictwa ziemskiego i poddać ludność jurysdykcji miejskiej opartej na prawie niemieckim oraz powołać instytucje samorządowe.

Akcja lokacyjna na terenie Radzyna rozpoczęła się w 1465 r. i dotyczyła centrum Miasta. Miasto, w czasie tej akcji trwającej 17 lat uzyskało zorganizowany kształt przestrzenny.

Piętnastowieczny Radzyń był miastem typowo rolniczym, otwartym - bez obwodu obronnego i posiadał dość skromny, ale zawierający najważniejsze elementy architektury i regularny plan szachownicowy. Najważniejszymi elementami lokacyjnego rozplanowania Radzyna jest bieg równolegle do siebie położonych ulic: Warszawskiej i Ostrowieckiej. Ta ostatnia otwiera się na biegnący prostopadle do układu trakt międzyrzecki.

Ulice: Ostrowiecka i Warszawska pełniły rolę głównych ciągów komunikacyjnych w kierunku wschód-zachód i stanowiły wraz z rynkiem „rdzeń” całego lokacyjnego układu urbanistycznego.

Wiek XVII przynosi wiele zmian w planie oraz zabudowie Miasta. W 1641 r. w miejscu drewnianego kościoła p.w. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny powstał murowany kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy. Kościół był ufundowany przez Jana Mniszecha - kuchmistrza wielkiego koronnego.

Obok kościoła z czasem pobudowano cały zespół budowli towarzyszących - drewnianą plebania i organistówkę oraz murowany budynek mieszczący szkołę i szpital. Cały teren cmentarza przykościelnego otoczony był murem.

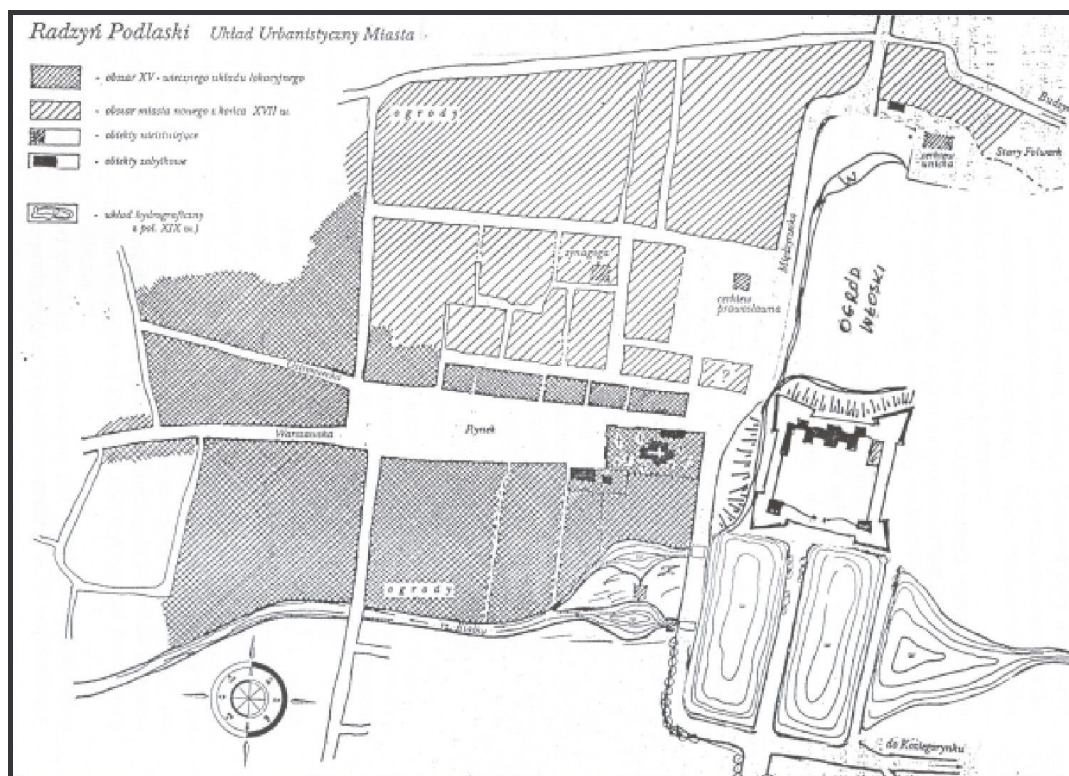
Kościół radzyński zaliczany jest do budowli stylu renesansu lubelskiego i posiada unikalne w tej grupie wnętrza salowe. Na uwagę zasługuje też kaplica Bractwa Różańcowego wzniesiona jeszcze przy poprzednim kościele, a będąca kaplicą grobową mieszczącą nagrobek Mniszchów z początku XVII wieku.

Wiek XVI jak i pierwsza połowa XVII wieku były dla Radzyna, podobnie jak dla innych miast, okresem rozwoju gospodarczego. Świadczą o tym potwierdzenia i rozszerzenia przywilejów wystawiane przez kolejnych władców oraz dane z rejestrów.

W roku 1540 roku Zygmunt I zezwolił na wprowadzenie trzech jarmarków. Dane z lustracji mówią o rolniczo - handlowym charakterze Miasta i potwierdzają jego stopniowy rozwój.

Tragiczny natomiast obraz stanu Miasta ukazuje lustracja z 1661 roku dokonana w okresie „potopu”. Z osiadłych poprzednio 16 łanów tylko 5 było uprawianych, radykalnie zmniejszyła się liczba domów, a kondycja mieszczan była tak zła, że nie byli oni w stanie płacić podatków. Lustracja wspomina o pozwoleniu zamieszkania w Mieście trzem Żydom.

W latach osiemdziesiątych dobra radzyńskie, określane mianem starostwo radzyńskie, przeszły w ręce Stanisława Antoniego Szczuki, jako wieczysta dzierżawa. Nowy właściciel należał do elity intelektualnej i politycznej kraju. Pełnił funkcje państwowe, był podkanclerzem Wielkiego Księstwa Litewskiego, sekretarzem królewskim i uczestnikiem odsieczy wiedeńskiej. Szczuka podjął decyzję budowy w Radzynie wielkopańskiej rezydencji. W wyniku przebudowy dawnego zamczku Kazanowskich powstała doskonała barokowa rezydencja. Centralną budową był, ujęty alkierzami, pałac z oficynami po bokach, obejmujący dziedziniec honorowy. Pałac połączony był z włoskim ogrodem, oraz ustawiony na wielkiej osi widokowej wyznaczonej przez groblę między stawami.

Układ lokacyjny Miasta Radzyń Podlaski z XVII wieku - (opracowanie Piotr Hapka)

Okres pierwszego trzydziestolecia XVIII wieku pogłębia zniszczenie gospodarki, która nie podźwignęła się z upadku z drugiej połowy XVII wieku. Po śmierci Szczuki w 1710 roku majątek dziedziczy córka Wiktoria, a następnie wnuczka – Maria z Kątskich. Ona to w 1740 roku wniosła dobra radzyńskie wraz z pałacem w wianie ślubnym Eustachemu Potockiemu.

Potocki należący do starej magnaterii, zyskujący dzięki poparciu Augusta II szereg godności, aż do generała artylerii litewskiej, dzierżawiąc liczne królewszczyzny był jednym z najbogatszych ludzi w Polsce.

W 1749 roku na zlecenie Potockiego, architekt królewski Jakub Fontana rozpoczął przebudowę pałacu radzyńskiego. W ciągu 10 lat barokowy fortyfikowany pałac Szczuki został zamieniony na otwarte, rozległe późnobarokowe założenia pałacowo-parkowe, będące przykładem wspaniałej rezydencji magnackiej z połowy XVIII wieku.

Przy budowie i dekorowaniu pałacu Fontana zatrudniał znakomitych artystów m.in: malarza Jana Bogumiła Plerscha, rzeźbiarza Jana Chryzostoma Redla, sztukatora Józefa Lapena i kilku dobrych ogrodników.

Pałac Potockich w Radzynie Podlaskim – okres przedwojenny

Po zwycięstwie obozu Familii Potocki wycofał się z życia politycznego i osiadł na stałe w Radzynie. Radzyński pałac stał się wówczas uznanym ośrodkiem życia towarzyskiego i intelektualnego. Gośćmi Potockich byli min: biskup Ignacy Krasicki, ksiądz Stanisław Konarski - twórca Collegium Nobilium.

Feliks Lipiński, ojciec Karola Lipińskiego, jednego z najwybitniejszych wirtuozów skrzypiec (urodzonego w Radzynie), pełniąc funkcję dworskiego kapelmistrza był nauczycielem młodych Potockich.

W Radzynie urodził się: Ignacy Potocki - współtwórca Konstytucji 3 Maja oraz najwybitniejsza chyba postać ówczesnych czasów, Stanisław Kostka Potocki - znawca sztuki, członek - założyciel Towarzystwa Przyjaciół Nauk, pisarz, polityk, archeolog, projektant, publicysta a także generał Zenon Przesmyki „Miriam” - literat, znawca twórczości Norwida.

Potoccy ufundowali dzwonnice - bramę przy kościele p.w. Świętej Trójcy. Prawdopodobnie około 1780 roku powstał też podmiejski pałacyk nazwany później Gubernią.

W czasach Księstwa Warszawskiego Radzyń został ustanowiony siedzibą powiatu.

Należy odnotować fakt założenia przez Annę Sapieżynę szkoły elementarnej oraz ustanowienie funduszy na jej utrzymanie a także wydzielenie pomieszczenia samej szkoły i mieszkania dla nauczyciela w pałacu.

W pałacu mieściły się m.in. biura Powiatu, Sąd Okręgowy, Kasa Powiatowa, a nawet Magistrat Miasta Radzyna. Mieszkało tu też kilku urzędników.

W okresie Powstania Styczniowego pałac zajęły stacjonujące w Radzynie wojska rosyjskie. W sali balowej pałacu na przełomie 1863-64 roku sąd wojenny skazywał na śmierć powstańców.

W okresie popowstaniowym wojska rosyjskie rozbudowały założone jeszcze przez Austriaków koszary wojskowe położone na południowym zachodzie od centrum Miasta. Zachowały się do dziś koszarowe baraki będące niegdyś stajniami i pomieszczeniami dla armat, stołówka oficerska (przy ul. Cichej) oraz dawna piekarnia koszarowa wybudowana z czerwonej cegły przy ulicy Wojska Polskiego. Po wyzwoleniu w 1918 roku w koszarach stacjonowało Wojsko Polskie.

W wyniku uwłaszczenia, przeprowadzonego z ukazu carskiego w Królestwie Polskim, majątek radzyński stracił na rzecz chłopów ponad połowę obszaru. Pałac w czasie I wojny został ograbiony przez wycofujących się w 1915 roku Rosjan oraz zniszczony przez stacjonujących tu w latach 1915 -1918 Niemców. Szlubowscy – ostatni właściciele, zrezygnowali z pałacu przekazując go w 1920 roku na rzecz Skarbu Państwa.

W drugiej połowie XIX wieku Miasto zajmowało obszar objęty terenami lokacyjnymi Miasta, Nowego Miasta oraz posiadało przedmieścia: Kozirynek, Rabsztyn i Budzyń. Miasto utrzymywało swój rolniczo - handlowy charakter.

W 1831 roku Radzyń nawiedziła klęska pożaru. Brak możliwości materialnych odbudowania domów murowanych tłumaczony był ubóstwem mieszczan. Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych zezwoliła w 1837 roku na budowę domów drewnianych na podmurówce i z murowanymi kominami. Dokumenty z 1864 roku podają, że ważnym źródłem dochodów Miasta był młyn i opłaty z targów. Radzyń posiadał kilka wybudowanych ulic w centrum, natomiast nie posiadał wówczas ratusza (na Rynku Nowego Miasta).

Szlubowscy w 1870 roku ufundowali katolicki kościółek cmentarny pod wezwaniem Świętej Anny i wzniesli ozdobną bramę mieszczącą się w murze cmentarnym. Z fundacji tej rodziny powstał również szpital miejski.

Na początku XX wieku następuje w Radzynie ożywienie życia gospodarczego i społecznego. Głównym zajęciem ludności pozostaje rolnictwo, ale powstaje szereg większych i mniejszych wytwórni i zakładów przemysłowych. Powstała wówczas Fabryka Metalowa Laskowskich dotrwała do naszych czasów jako, Górnicza Fabryka Narzędzi.

W Radzynie już w 1906 roku jako pierwsi na Podlasiu mieszcianie założyli Powszechną Spółdzielnię Spożywców. W 1915 roku zaczęło działać polskie gimnazjum założone przez Halinę Rudnicką.

Miasto podczas swoich dziejów przeżywało wiele momentów i czasów bardzo dramatycznych. Epidemia cholery dziesiątkująca ludność w latach 1875 -76 i 1913. Często

kłeską Miasta, posiadająca zabudowę drewnianą były pożary. Ostatni wielki pożar miał miejsce w 1930 roku. Spaliły się wówczas zabudowania przy Rynku i ulicy Ostrowieckiej. Od tego czasu obowiązywał zakaz wznoszenia w śródmieściu budynków wyższych niż jednopiętrowe.

W latach wojny i okupacji, głównie w wyniku bombardowań we wrześniu 1939 i 1944, w Radzynie spłonęło 160 budynków. W południowej części Miasta Niemcy założyli getto, z którego ludność żydowska w ilości około 4000 osób była wywieziona do obozów zagłady.

W lipcu 1944 roku wycofujące się z Radzyna wojska niemieckie podpaliły pałac. Pałac został odbudowany, ale doszczętnie wypalone wnętrza nie zostały odnowione. Po wojnie pojawiło się w Radzynie budownictwo wielorodzinne, które zaczęło jako bardziej nowoczesne wchodzić i rozwijać się w centrum Miasta.

Pierwsze budynki z lat 50-tych to niewielkie gabarytowo, dwupiętrowe, pokryte wysokimi dachami domy przy ulicy Warszawskiej. Następne realizacje z lat 60-tych i 70-tych to już typowe „klatki” mieszkaniowe, pięciokondygnacyjne, o płaskich dachach. Do tych należą budynek przy ul. Ostrowieckiej, naprzeciwko kościoła Świętej Trójcy, przy ul. Ostrowieckiej oraz niskie pawilony handlowe i bloki mieszkalne położone pomiędzy ul. Warszawską i Ostrowiecką.

Rozwijające się budownictwo spółdzielcze usytuowane zostało w kilku osiedlach - osiedlu „Bulwary” położonym pomiędzy ul. Warszawską a rzeką Białką, osiedlu „Zabielska” w znacznym oddaleniu od centrum na południowy zachód oraz osiedlu „Młodych” położonym na północny zachód od centrum. Budownictwo przemysłowe starsze zlokalizowane jest głównie w północnej części Miasta: ul. Międzyrzecka i Budowlanych oraz przy ulicy Kleeberga na południowy zachód od centrum (Spółdzielnia Mleczarnia „SPOMLEK” i Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej „SIMENA”).

Budownictwo indywidualne rozwijające się przez cały okres powojenny nasiliło się w latach 70-tych. Powstały osiedla budynków jednorodzinnych - „XXX-lecia” zlokalizowane pomiędzy ulicami Sitkowskiego i Wisznicką oraz najnowsze osiedle z lat 90-tych - „Satuń” położone na południe od ul. Wisznickiej. Ostatnie przemiany społeczno-polityczne wpłynęły korzystnie na wyraz architektoniczny budownictwa indywidualnego. Nowe realizacje są już zindywidualizowane i ciekawe architektonicznie.

4.3. Zasięg terytorialny obszaru wsparcia

Potrzeba rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich wynika przede wszystkim z charakteru, struktury i specyfiki Miasta jakim jest Radzyń Podlaski.

Granice rewitalizowanego obszaru Miasta Radzyń Podlaski zostały wyznaczone na podstawie wielowymiarowej analizy uwarunkowań charakteryzujących obszar Miasta w tym:

- ✓ krytycznej analizy dokumentów programowych i strategicznych Miasta,
- ✓ wizji lokalnych w terenie i identyfikacji stanu istniejącego,
- ✓ konsultacji społecznych,
- ✓ analizy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta pod kątem spełniania przesłanek rewitalizacji,
- ✓ uwzględnieniu zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miasta,
- ✓ identyfikacji postulatów różnych podmiotów współuczestniczących w procesie rewitalizacji.

Obszary do rewitalizacji wyodrębniono na podstawie analizy poszczególnych części Miasta, które wymagają procesu odnowy, pobudzenia aktywności środowisk lokalnych i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego poprzez szybszy wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia.

Decydującymi argumentami przemawiającymi za wyborem tych obszarów były:

- ✓ konieczność przeciwdziałania degradacji infrastruktury technicznej i społecznej, w tym budynków użyteczności publicznej,
- ✓ poziom ubóstwa, zagrożenia marginalizacją oraz trudne warunki mieszkaniowe,
- ✓ stan rozwoju bazy turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej,
- ✓ wysoki poziom przestępczości,
- ✓ stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki,
- ✓ przedsiębiorczość mieszkańców,
- ✓ poziom bezrobocia oraz konieczność wykreowania nowych miejsc pracy, celem zapobieżenia odpływowi wykwalifikowanej kadry,

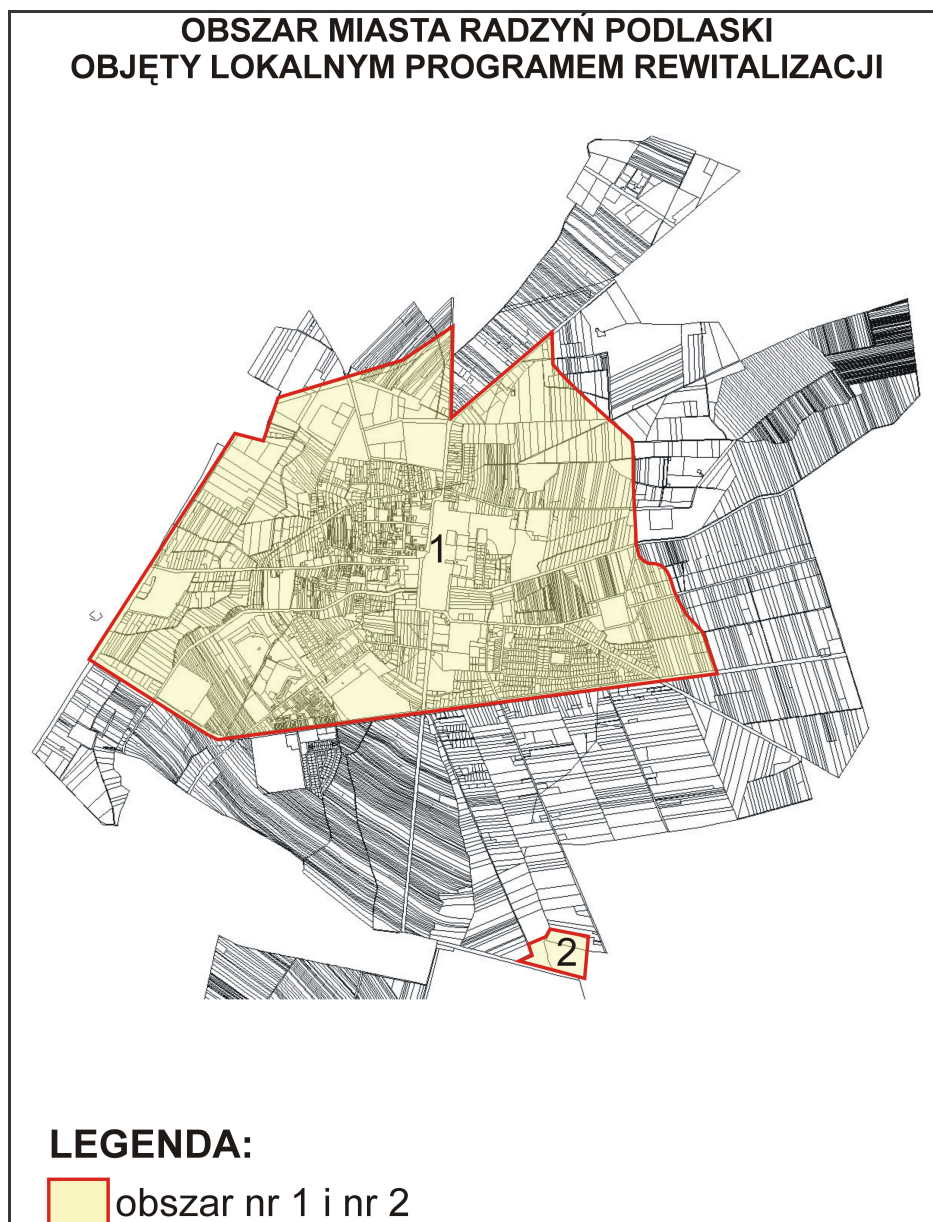
- ✓ stopień degradacji i wykorzystania obszarów zielonych oraz zanieczyszczenia środowiska naturalnego.
- ✓ obecność zdegradowanych terenów i infrastruktury powojkowej.

Zaprezentowane powyżej podejście pozwala zidentyfikować obszar Miasta, który charakteryzuje się najwyższym stopniem dysfunkcji społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Obszary rewitalizacji oraz ich granice opisano poniżej.

Lokalnym Programem Rewitalizacji objęto dwie strefy Miasta oznaczone jako **Nr 1** i **Nr 2**.

Strefa **Nr 1** obejmuje centralną część Miasta, jako teren historycznej zabudowy miejskiej objęty ochroną konserwatorską oraz tereny położonego w jego otoczeniu. Dolina rzeki Białki przecina obszar rewitalizacji dzieląc go na dwie części - północną i południową. Realizacja programu służyć ma poprawie środowiska na tym obszarze i racjonalnego wykorzystania możliwości zagospodarowania terenów, obecnie nie wykorzystanych a nawet częściowo zdegradowanych, czy zaniedbanych. Mimo istniejącego zagospodarowania i zainwestowania oraz licznych elementów infrastruktury miejskiej, istnieją w centrum Miasta możliwości zrewitalizowania terenów, zarówno w kontekście historyczno - kulturowym, jak i w zakresie poprawy jakości środowiska miejskiego, infrastruktury technicznej, bazy turystyczno-sportowej oraz substancji mieszkaniowej.

Obszar **Nr 2** obejmuje południową część Miasta, na obszarze której znajduje się teren koszar wojskowych po byłej jednostce wojskowej, wykorzystywanych obecnie na cele szkoleniowo-wychowawcze. Na terenie byłej jednostki wojskowej został zlokalizowany Ośrodek Szkolenia i Wychowania OHP.

Granica obszaru objętego Lokalnym Programem Rewitalizacji Nr 1 - przebieg:
skrzyżowanie dróg krajowych Nr 19 i Nr 63 - południowa granica pasa drogi krajowej Nr 63 (ul. Generała Franciszka Kleeberga, ul. Wisznicka) - projektowane rondo na skrzyżowaniu drogi krajowej Nr 63 z projektową drogą, jako „małą” wschodnią obwodnicą Miasta - wschodnia granica projektowanej drogi - skrzyżowanie z ul. Leśną - wschodnia granica pasa drogowego ul. Leśnej - skrzyżowanie ul. Leśnej z ul. Partyzantów - wschodnia granica pasa projektowanej drogi - skrzyżowanie z ul. Międzyrzecką - północno-zachodnia granica ul. Międzyrzeckiej - skrzyżowanie z ul. Płudzińską - wschodnia granica pasa drogowego ul. Płudzińskiej - skrzyżowanie z drogą krajową Nr 19 - północno-zachodnia granica pasa drogi krajowej Nr 19 (na pewnym odcinku - granica administracyjna Miasta) - skrzyżowanie dróg krajowych Nr 19 i Nr 63.

Granica obszaru objętego Lokalnym Programem Rewitalizacji Nr 2 pokrywa się z granicą koszar byłej jednostki wojskowej.

Najważniejsze problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski to stan zagospodarowania przestrzeni publicznej. Pilnej odnowy wymagają place publiczne, miejsca i obiekty związane z kulturą, sportem, turystyką, rekreacją, substancją mieszkaniową, a także działalnością gospodarczą. Działaniami rewitalizacyjnymi należy objąć zdegradowane tereny, osiedla mieszkaniowe czy infrastrukturę techniczną.

Wiele budynków oraz obiektów na obszarze rewitalizacji oraz ich otoczenie znajduje się w złym stanie technicznym - wymagają podjęcia natychmiastowych działań remontowych oraz modernizacyjnych.

Postępująca degradacja obszarów starego budownictwa spowodowała spadek wartości lokalizacyjnych części miasta. Znaczna część budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji charakteryzuje się niskim standardem. Wiek budynków powoduje, że przywrócenie tym budynkom należytego stanu technicznego wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych na remonty i modernizacje. Wydaje się to jednak konieczne, gdyż ze względu na stan i wyposażenie miejski zasób mieszkaniowy generuje wysokie koszty utrzymania, a nawet może zagrażać bezpieczeństwu lokatorów. Niski standard mieszkań oraz coraz większa liczba osób korzystających z pomocy społecznej, uniemożliwia utrzymanie sprawności technicznej budynków i ich modernizację.

Jednym z najważniejszych problemów wskazanych obszarów rewitalizacji jest zły stan nawierzchni dróg i ulic wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie, parkingi). Uciążliwości spowodowane hałasem, zanieczyszczeniem powietrza, dużym natężeniem ruchu i okresowymi brakami przepustowości dróg dotyczą zarówno kierowców, mieszkańców osiedli, jak i turystów.

Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców oraz zmniejszenie uciążliwości transportu drogowego w Radzynie Podlaskim skłania do podjęcia działań zmierzających do poprawy stanu infrastruktury komunikacyjnej. Działania w tym zakresie winny uwzględnić wydzielenie ścieżek rowerowych oraz budowę i remonty dróg, chodników, parkingów oraz oświetlenia.

Brak podjęcia szeroko zakrojonych działań inwestycyjnych w obszarze infrastruktury w dłuższej perspektywie może utrwalić proces spadku atrakcyjności tej części miasta dla mieszkańców i inwestorów, a także jako miejsca godnego odwiedzin

przez turystów. Przedłużanie się takiej sytuacji będzie działać zniechęcająco, a w konsekwencji wpłynie na stopień atrakcyjności całego obszaru miasta.

Nadal należy kontynuować i rozwijać działania Miasta w zakresie udostępniania różnych form kultury, sportu, turystyki i rekreacji. Analiza zagospodarowania osiedli mieszkaniowych, dodatkowo wskazuje na potrzebę budowy i modernizacji placów zabaw dla dzieci, a także miejsc rekreacji i terenów zielonych.

Do najważniejszych problemów obszarów rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski zaliczyć należy:

a) pogarszający się stan budynków i infrastruktury technicznej oraz obniżający się standard zamieszkania:

- niski standard zamieszkania - duża ilość budynków mieszkalnych wymagających kapitalnych remontów;
- konieczność przebudowy sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
- nieuporządkowana przestrzeń publiczna;
- niefunkcjonalny i niedostosowany do aktualnej liczby samochodów układ komunikacyjny, a przy tym zły stan dróg i ciągów dla pieszych, niedostateczna ilość miejsc parkingowych.
- wysoki poziom dekapitalizacji obiektów rekreacyjnych - istniejące obiekty w ograniczonym stopniu spełniają swoje funkcje.

b) niski poziom kapitału ludzkiego i niedobory w zakresie infrastruktury społecznej wywołujące szereg zagrożeń:

- wyludnianie się miasta - systematyczny spadek liczby mieszkańców;
- ubóstwo i wykluczenie społeczne wynikające z bezrobocia;
- występujące zjawiska patologii społecznej takie jak alkoholizm, chuligaństwo, przestępczość;
- ograniczony dostęp do infrastruktury kulturalnej, sportu i rekreacji - niewystarczająca ilość miejsc i propozycji umożliwiających mieszkańcom

(szczególnie dzieciom i młodzieży) spędzanie w ciekawy i aktywny sposób czasu wolnego, potrzeba wzbogacenia oferty sportowo-kulturalnej.

- c) niski poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców:
- brak dostatecznie rozwiniętego zaplecza usługowego - odczuwalne przez mieszkańców rewitalizowanego obszaru, braki w zakresie podstawowych usług: rozrywki, handlu, gastronomii, rzemiosła;
  - brak znaczących inwestorów zewnętrznych działających w mieście; niski poziom atrakcyjności gospodarczej terenów na rewitalizowanym obszarze, brak impulsów prorozwojowych z zewnątrz.

Inwestycje w substancję mieszkaniową

Inwestycje w substancję mieszkaniową mogą być realizowane wyłącznie w ramach programów rewitalizacji miejskiej, na obszarach, które spełniają następujące kryteria określone w *Wytycznych dla opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013*

Obszary objęte operacjami w zakresie mieszkalnictwa, muszą spełniać następujące kryteria:

- a - wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;**
- b - niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;**
- c - porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.**

Obszar rewitalizacji Nr 1 - to obszar, gdzie planuje się podjąć działania rewitalizacyjne w tkankę mieszkaniową.

Liczba ludności na obszarze rewitalizacji Nr 1: 14 892 osób (2007 r.) oraz 14 770 (2008 r.)

- dane Urzędu Miasta Radzyń Podlaski.

Liczba przestępstw, wykroczeń i innych interwencji na obszarze rewitalizacji Nr 1:

- 490 (2008 r.)

- dane Komendy Powiatowej Policji w Radzynie Podlaskim.

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji Nr 1:

- 1010 (2007 r.)

- dane Urzędu Miasta Radzyń Podlaski.

Liczba budynków mieszkalnych powstałych przed 1989 r. na obszarze rewitalizacji

Nr 1:

- 4 597

- dane Urzędu Miasta Radzyń Podlaski.

Liczba budynków mieszkalnych ogółem na obszarze rewitalizacji nr 1:

- 5 337 (2007 r.)

- dane Urzędu Miasta Radzyń Podlaski.

Tabela. Kryteria i wskaźniki wyznaczania obszaru rewitalizacji w zakresie mieszkalnictwa - Obszar rewitalizacji Nr 1

Kryterium	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego
Wskaźnik	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 / do ogólnej liczby budynków (w %)
Definicja wskaźnika	Ilość przestępstw stwierdzonych ogółem	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ilość budynków mieszkalnych powstałych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych
Polska	33,8	9,5	84,8
Województwo Lubelskie	26,4	6,9	85,8
Źródło danych wyznaczenia średniej	Dane za 2006r. (Rocznik Statystyczny Województw)	Dane za 2006r. (Rocznik Statystyczny Województw)	Dane za 2002r. (Narodowy Spis Powszechny)
Obszar rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski Nr 1	33,2	6,78	86,1
Źródło danych wyznaczenia	Dane za 2008r. (Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim)	Dane za 2007r. (Urząd Miasta Radzyń Podlaski)	Dane za 2007r. (Urząd Miasta Radzyń Podlaski)
Wartość dla obszaru objętego wsparciem	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie poniżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej

Opracowanie własne na podstawie Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa oraz Wytycznych dla opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie.

Dzięki realizacji wyżej wymienionych przesłanek zostaną osiągnięte następujące cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski:

- ożywienie społeczno-gospodarcze zdegradowanego obszaru rewitalizacji,
- osiągnięcie ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji,
- poprawa wizerunku i tożsamości lokalnej mieszkańców,
- poprawa standardu zasobów mieszkaniowych,
- integracja mieszkańców, tworzenie równych szans oraz rozwój zasobów ludzkich,
- ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru rewitalizacji,
- rozwój turystyki i kultury,
- poprawa stanu bazy turystycznej, rekreacyjnej i sportowej umożliwiającej rozwój aktywności mieszkańców Radzyna Podlaskiego i turystów,
- poprawa bezpieczeństwa zbiorowego i osobistego mieszkańców.

Powyższe cele procesów rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i powojkowych, analiza SWOT oraz diagnoza stanu obszaru rewitalizacji posłużyły jako podstawa do określenia celu nadrzędnego i strategicznych celów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski, a także działań proponowanych do podjęcia w ramach programu.

Cel nadrzędny programu:

Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez kompleksową odnowę przestrzenną, społeczną i gospodarczą.

Cele strategiczne:

Cel I. Wzrost estetyki miasta oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznej.

Działania:

1. Poprawa użyteczności i wprowadzenie właściwej funkcji przestrzeni publicznej.
2. Porządkowanie tkanki urbanistycznej poprzez odpowiednie zagospodarowywanie przestrzeni w harmonii z otoczeniem.
3. Poprawa warunków zamieszkania poprzez odnowę zdegradowanej tkanki miejskiej.

Cel II. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej miasta.

Działania:

1. Rewaloryzacja obiektów o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym,
2. Budowa i modernizacja publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych i kulturalnych oraz zagospodarowanie terenów.

Cel III. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej

Działania:

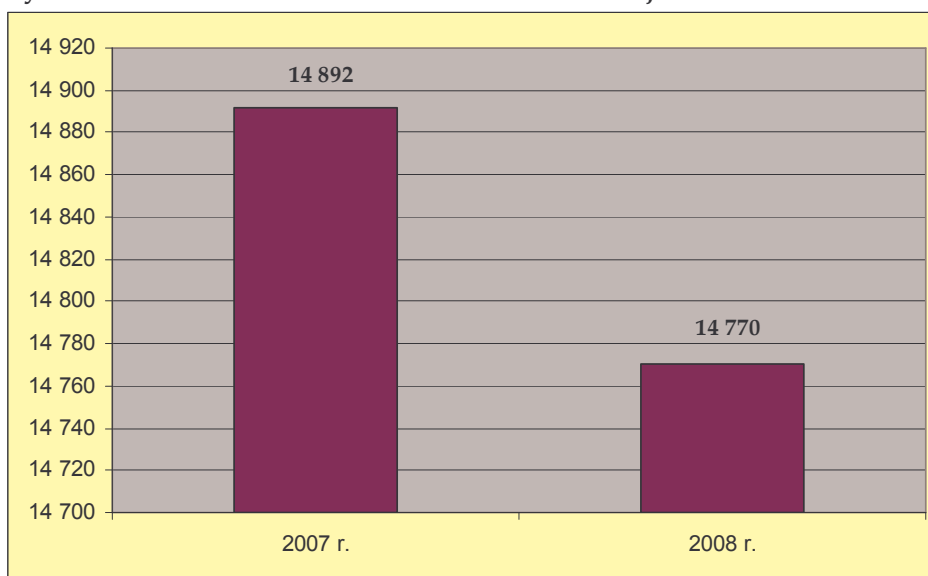
1. Budowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą znajdującą się na obszarze rewitalizacji,
2. Budowa i poprawa funkcjonowania obiektów o istotnych funkcjach społecznych.

4.4. Społeczeństwo

4.4.1. Struktura demograficzna i społeczna

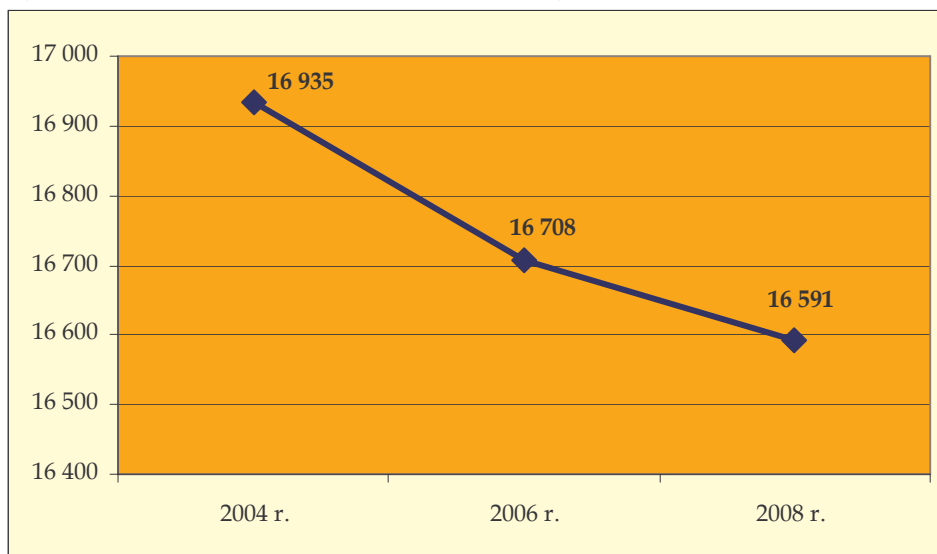
Obszar rewitalizacji nr 1 zamieszkiwało 14 892 osób (w 2007 r.) oraz 14 770 osób (w 2008 r.). W 2008 r. liczba mieszkańców na obszarze rewitalizacji nr 1 stanowiła 89% ludności Miasta Radzyń Podlaski, który zamieszkuje 16 591 osób. Ludność Miasta stanowi około 0,8% mieszkańców województwa lubelskiego i blisko 27% mieszkańców powiatu radzyńskiego. Stosunek płci mieszkańców Radzyna Podlaskiego wynosi 107 kobiet / 100 mężczyzn.

Wykres. Liczba mieszkańców na obszarze rewitalizacji nr 1 w latach 2007 - 2008

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Wykres. Liczba mieszkańców w Mieście Radzyń Podlaski w latach 2004 – 2008

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

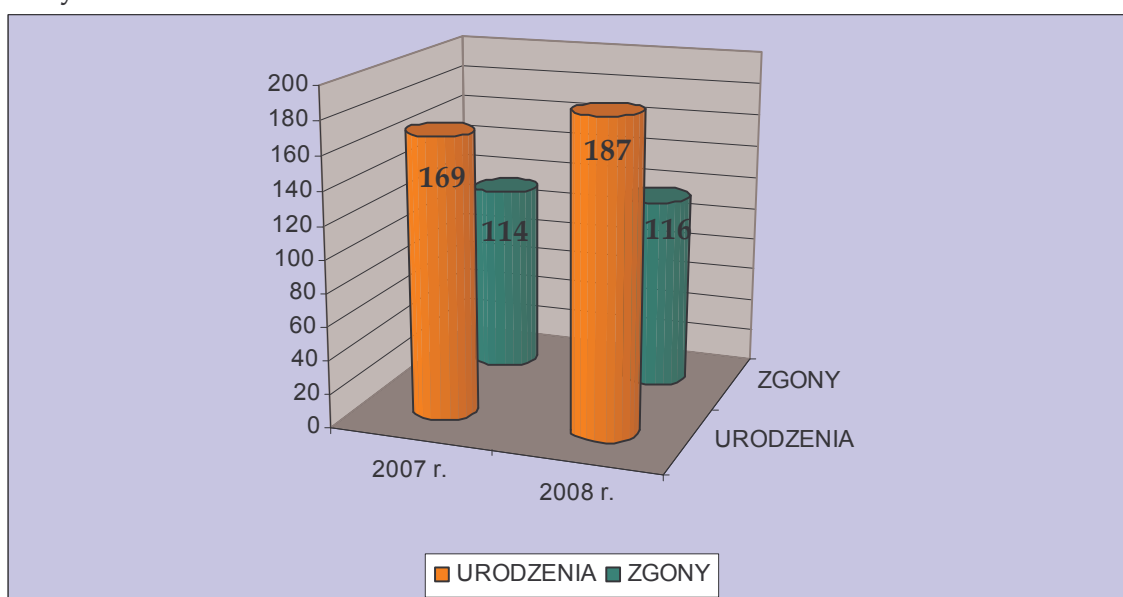
Z powyższego wykresu wynika, iż w ostatnich latach liczba osób zamieszkujących obszar rewitalizacji nr 1 oraz całe Miasto Radzyń Podlaski zmniejsza się.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 można zaobserwować dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego, który w 2007 r. wyniósł +55, natomiast w 2008 r. +71.

Podobne tendencje występują w Mieście, gdzie wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł w 2007 r. + 65, natomiast w 2008 r. +91.

W województwie lubelskim w 2007 r. przyrost naturalny był na poziomie 1 528.

Wykres. Urodzenia i zgony w latach 2007 – 2008 na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski

Źródło: Urząd Miasta w Radzynie Podlaskim

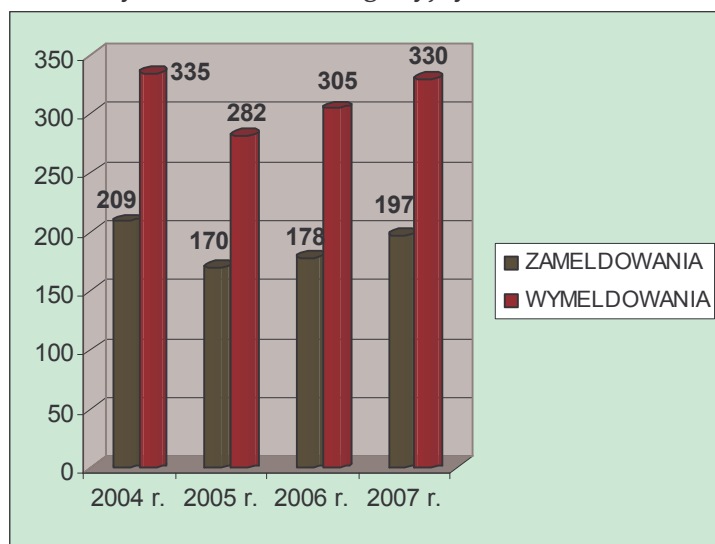
Tabela. Dane statystyczne w zakresie urodzeń i zgonów w latach 2002 – 2008 w Mieście Radzyń Podlaski

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.
Urodzenia	165	151	180	173	179	193	216
Zgony	117	116	116	130	103	128	125

Źródło: Urząd Miasta w Radzynie Podlaskim

Saldo migracyjne w Mieście Radzyń Podlaski wyniosło 133 w roku 2007. Dane dotyczące salda migracyjnego wskazują na wzrost liczby zameldowań o 19 w 2007 r. w stosunku do roku 2006. W tym samym okresie negatywnym zjawiskiem jest duży wzrost wymeldowań z miasta, których było 330 w 2007 roku, co stanowi o 25 wymeldowań więcej niż w 2006 roku. Saldo migracyjne w województwie lubelskim wyniosło w 2007 r. – 5 143.

Wykres. Wskaźnik migracyjny na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2004 – 2007

Źródło: Dane GUS

Średnia gęstość zaludnienia w Radzynie Podlaskim wynosi obecnie 832 osoby / km². Gęstość zaludnienia w mieście jest wyższa od średniej krajowej (122 osoby / km² na koniec 2007 r.) i od średniej dla województwa lubelskiego (86 osób / km²), a także od średniej dla powiatu radzyńskiego (63 osoby / km²).

Na podstawie analizy trendów demograficznych stwierdza się, że społeczność Miasta Radzyń Podlaski jest stosunkowo młoda -liczba osób w przedziale wiekowym od 0-18 wynosi 20,6% ogólnej ludności Miasta.

Mężczyźni w wieku 19 - 65 lat 5 614 osób stanowią tj. 34% ogółu mieszkańców Radzyna Podlaskiego, natomiast kobiety w wieku 19 - 60 lat 5 583 osób tj. 33,6%.

Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Radzyń Podlaski jest bardzo zbliżona. Według danych Urzędu Miasta Radzyń Podlaski w 2008 r. miasto zamieszkiwało 8 621 kobiet (52% ogółu mieszkańców) oraz 7 970 mężczyzn tj. 48%.

Tabela. Wykaz stałych mieszkańców Miasta w podziale na wiek i płeć

Stan na dzień	Przedział wiekowy						Ogółem		
	0-18		19-65	19-60	pow. 65	pow. 60			
	płeć		płeć	płeć	płeć	płeć	płeć		
	M	K	M	K	M	K	M	K	M+K
31.12.2000r.	2539	2422	5248	5357	444	1120	8231	8899	17130
31.12.2001r.	2402	2287	5349	5440	457	1153	8207	8880	17087
31.12.2002r.	2304	2196	5425	5527	479	1162	8208	8885	17093
31.12.2003r.	2167	2088	5492	5541	500	1178	8159	8807	16966
31.12.2004r.	2049	1957	5566	5620	541	1202	8156	8779	16935
31.12.2005r.	1978	1900	5559	5576	585	1212	8102	8688	16790
31.12.2006r.	1904	1828	5558	5620	573	1225	8035	8675	16708
31.12.2007r.	1850	1759	5579	5622	573	1269	8002	8650	16652
31.12.2008r.	1772	1721	5614	5583	584	1317	7970	8621	16591

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

4.4.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji

Efektom realizacji założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie wsparcie wszystkich osób zamieszkujących Miasto Radzyń Podlaski ze szczególnym uwzględnieniem tych osób, które mieszkają na obszarze rewitalizacji nr 1. Grupy społeczne wymagające największego wsparcia w ramach programu rewitalizacji to te, które zidentyfikowano w wyniku działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzynie Podlaskim.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 zidentyfikowano następujące problemy społeczne: bezrobocie, bezdomność, ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie, sieroctwo, niepełnosprawność pozbawiająca samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Najważniejszym wyznacznikiem poziomu życia jest praca, zapewniająca stałe dochody. Status materialny rodziny wywiera silny wpływ na więzi emocjonalne i relacje pomiędzy członkami rodziny. Bardzo niepokojącym zjawiskiem społecznym jest popadanie w ubóstwo rodzin, które pracują, lecz osiągają małe dochody. Świadczy o tym chociażby fakt, że z roku na rok wzrasta liczba przyznawanych dodatków mieszkaniowych.

Podstawową grupą społeczną wymagającą szczególnego wsparcia w ramach rewitalizacji są osoby bezrobotne, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających bez pracy.

Skutkiem powiększającego się bezrobocia i ubóstwa jest wzrost przestępczości, szczególnie wśród ludzi młodych. Wydaje się szczególnie konieczne zaproponowanie rozwiązań pozwalających na aktywizację wskazanej grupy.

Konieczne jest rozszerzenie sposobów pomocy, szczególnie pobudzanie aktywności gospodarczej mieszkańców i zwiększanie poczucia więzi społecznej.

Powiększa się liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS, co jednoznacznie wskazuje na ogólne obniżenie się poziomu życia mieszkańców Radzyna Podlaskiego.

Poniższe dane przedstawiają skalę problemów społecznych na obszarze rewitalizacji nr 1 na koniec 2007 r.

Liczba osób, którym przyznano decyzję o świadczeniach z pomocy społecznej - 901, w tym:

- rodzin - 512,
- osób w rodzinach - 1 857.

Liczba osób otrzymujących zasiłek stały - 56.

Liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy - 156, w tym z powodu:

- bezrobocia - 112,
- długotrwałej choroby - 23,
- niepełnosprawności - 21.

Liczba rodzin (w tym osób samotnych), które otrzymały zasiłki jednorazowe - 337.

Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne - 1361

Liczba świadczeń rodzinnych- 39 498.

Liczba świadczeń opiekuńczych - 5 064.

Liczba rodzin pobierających zaliczkę alimentacyjną - 110.

Liczba wypłaconych zaliczek alimentacyjnych - 2 407.

Przyczyny ubóstwa podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej można podzielić na następujące grupy:

1) zdrowotne:

- długotrwała choroba,
- upośledzenie fizyczne,

- upośledzenie umysłowe,
- choroby psychiczne,
- inwalidztwo,
- alkoholizm i narkomania,

2) rodzinne:

- sieroctwo,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- niepełność rodziny,
- wielodzietność,
- samotność,
- trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu więzienia,
- bezrobocie.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 w 2001 roku było 197 osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, w 2002r. 258osób , w 2003r. 301 osób, w 2004r. 359 osób, w 2007r. 805 osób.

Niepełnosprawni z podziałem na stopień niepełnosprawności w 2007 roku :

- znaczny - 113 osoby,
- umiarkowany - 283 osoby,
- lekki - 275 osoby,
- dzieci niepełnosprawne - 134.

4.4.3. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych

Poziom dochodowości gospodarstw domowych w Radzynie Podlaskim jest niski. Coraz więcej rodzin zamieszkujących obszar rewitalizacji nr 1 korzysta z pomocy społecznej.

Brak jest danych na temat wysokości dochodów na terenie samego Miasta Radzyń Podlaski oraz wyznaczonych obszarów rewitalizacji. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie powiatu radzyńskiego, w skład którego wchodzi Miasto Radzyń Podlaski w roku 2007 wynosiło 2 231,93 zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie w relacji do średniej krajowej wyniosło 77,9%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie dla całego obszaru województwa lubelskiego za rok 2007 wyniosło 2 486,22 zł.

Średni dochód miasta na mieszkańca wyniósł w 2007 roku 1 919,76 PLN (z czego własny 1 011,31 PLN), a wydatki na 1 mieszkańca 1 869,65 PLN.

4.4.4. Identyfikacja problemów

Zidentyfikowane problemy - społeczeństwo
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zmniejszająca się liczba mieszkańców, ▪ zubożenie społeczeństwa powodujące zwiększenie liczby osób wymagających pomocy społecznej, ▪ ogólnie niska zamożność mieszkańców, ▪ ujemny wskaźnik salda migracyjnego, ▪ duża liczba wymeldowań z obszaru Miasta.

4.5. Gospodarka

4.5.1. Główni pracodawcy

Podstawową formą gospodarowania na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski jest działalność oparta na własności prywatnej i spółdzielczej. W województwie lubelskim również większość podmiotów gospodarczych to podmioty prywatne.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski działalność prowadzą m.in.:

- Spółdzielcza Mleczarnia „SPOMLEK”,
- Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej „SIMENA”,
- Powszechna Spółdzielnia Spożyców „SPOŁEM”,
- Chłodnia owocowo-warzywna BIMIZ FOOD sp. z o.o.,
- Górnicza Fabryka Narzędzi i Podlaskie Zakłady Zbożowe Sp. z o.o.,
- Firmy Cukierniczo - Ciastkarskie : "LIDER'S - KG sp. z o.o. i „LIDER Artur” sp. z o.o.,
- PGE Dystrybucja Lubzel Sp. z o.o. Zakład Energetyczny w Radzynie Podlaskim,
- Zakład tekstylno-odzieżowy „EUROTEX” Sp. zo.o.,
- Zakład tekstylno - odzieżowy „Jantex” Sp. zo.o.,
- Bank PKO BP.S.A. Oddział w Radzynie Podlaskim,
- Bank PEKAO S.A. Oddział w Radzynie Podlaskim,
- Bank Spółdzielczy w Radzynie Podlaskim,

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. w Warszawie, Oddział w Radzynie Podlaskim,
- Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa,
- Nadleśnictwo Radzyń Podlaski.

Ważne znaczenie dla obszaru rewitalizacji nr 1 ma także działalność spółek jednoosobowych Miasta - Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych i Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej.

Ponadto na obszarze rewitalizacji nr 1 działają takie instytucje publiczne jak: Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie Inspektorat w Radzynie Podlaskim, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Urząd Statystyczny Oddział w Radzynie Podlaskim, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w Radzynie Podlaskim, Miejska Biblioteka Publiczna, filia Biblioteki Pedagogicznej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Radzynie Podlaskim, Urząd Skarbowy w Radzynie Podlaskim, Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Komenda Powiatowa Policji oraz Państwowa Straż Pożarna.

4.5.2. Struktura podstawowych branż gospodarki

Tabela. Podmioty gospodarki narodowej na terenie Radzyna Podlaskiego zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD - 2007 r.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon wg sekcji PKD	
Ogółem	1 363
Sekcja A: Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	30
Sekcja C: Górnictwo	2
Sekcja D: Przetwórstwo przemysłowe	90
Sekcja E: Energia elektryczna, gaz i woda	2
Sekcja F: Budownictwo	137
Sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	461
Sekcja H: Hotele i restauracje	33
Sekcja I: Transport, gospodarka magazynowa i łączność	83
Sekcja J: Pośrednictwo finansowe	68
Sekcja K: Obsługa nieruchomości	144
Sekcja L: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne	19

ubezpieczenie zdrowotne	
Sekcja M: Edukacja	45
Sekcja N: Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	127
Sekcja O: Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	122

Źródło: GUS, dane za 2007 r.

W mieście Radzyń Podlaski największa liczba podmiotów gospodarczych, to podmioty zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów (461) oraz obsługą nieruchomości (144), a także budownictwem (137). Najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych działa w branży górniczej (2) oraz związanej z elektrycznością, gazem i wodą (2).

4.5.3. Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach

Z danych statystycznych wynika, że w Radzynie Podlaskim na koniec 2007 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 1 363 podmioty gospodarki narodowej (w stosunku do 2006 r. wzrost o 48). Obecnie na terenie miasta działalność prowadzi 1 306 podmiotów gospodarczych sektora prywatnego oraz 57 sektora publicznego.

Na koniec 2007 r. w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta zarejestrowanych było 1 196 podmioty, natomiast na koniec 2008 r. 1 304 podmioty.

Na obszarze rewitalizacji Nr 1 Miasta Radzyń Podlaski na koniec 2007 r. działalność prowadziło 1 010 podmiotów gospodarczych - zgodnie z ewidencją działalności gospodarczej prowadzoną przez Burmistrza Miasta.

Sytuację w zakresie zmian, jakie zachodziły w działalności gospodarczej w ostatnich latach na obszarze Radzyna Podlaskiego przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela. Zmiany w działalności gospodarczej na obszarze Miasta Radzyń Podlaski

Rok	Nowe wpisy do ewidencji działalności gospodarczej	Zmiany w ewidencji działalności gospodarczej (zmiana miejsca prowadzenia działalności, zmiana branży)	Wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej (likwidacja)
2007 r.	159	121	92

2008 r.	148	199	130
---------	-----	-----	-----

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Na strukturę zatrudnienia ogromny wpływ wywiera wiek społeczeństwa. Obecnie największą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 21,4%, produkcyjnym 67,2%, a poprodukcyjnym 11,4%.

Zatrudnienie w Mieście według sektorów ekonomicznych (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie), ustalone na podstawie danych statystycznych Urzędu Statystycznego w Lublinie, na dzień 31.12.2007 r. przedstawia się następująco:

- w sektorze przemysłowym - 1 960 osób,
- w sektorze usług rynkowych - 841 osób,
- w sektorze usług nierynkowych - 2 103 osoby.

W województwie lubelskim zatrudnienie przedstawia się następująco:

- w sektorze przemysłowym - 112 229 osób,
- w sektorze usług rynkowych - 110 656 osób,
- w sektorze usług nierynkowych - 133 200 osoby.

Ogółem zatrudnienie w Mieście wynosi 5 068 osób, natomiast w województwie lubelskim 359 447. Liczba zatrudnionych w Radzynie Podlaskim stanowi blisko 1,4% ogółu zatrudnionych w województwie.

Struktura ludności w Mieście według głównego źródła utrzymania na podstawie narodowego spisu ludności z 2002 r. przedstawia się następująco:

- z pracy najemnej poza rolnictwem - 53,5%,
- z pracy poza rolnictwem na rachunek własny lub z dochodów z wynajmu - 8,1%,
- z pracy w rolnictwie - 2,4%,
- z niezarobkowego źródła - 35,8%.

Ruch turystyczny na terenie Miasta Radzyń Podlaski

Ruch turystyczny to przemieszczanie się ludzi, które nie jest wymuszone przez czynniki zewnętrzne - ludzie zmieniają miejsce pobytu, swoje środowisko, rytm życia dobrowolnie - bez przymusu. Ruch turystyczny odnosi się do określonego obszaru, kierunku, okresu w którym trwa, itp.

Sytuację w ruchu turystycznym na ternie Miasta przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Ruch turystyczny w Mieście Radzyń Podlaski w 2007 r.

OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA		
obiekty ogółem	obiekty	3
miejsca noclegowe	miejsce	51
korzystający z noclegów ogółem	osoba	4 409
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	osoba	158
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach ogółem	pokoje	3 461
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach turystom zagranicznym	pokoje	251
udzielone noclegi ogółem	nocleg	5 491
udzielone noclegi turystom zagranicznym	nocleg	317

Źródło: Dane GUS

Tabela. Ruch turystyczny w Województwie Lubelskim w 2007 r.

OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA	
hotele	40
motele	10
pensjonaty	4
inne obiekty hotelowe	43
domy wycieczkowe	2
szkolne schroniska młodzieżowe	34
ośrodki wczasowe	61
ośrodki kolonijne	8
ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe	28
ośrodki do wypoczynku sobotnio - niedzielnego i świątecznego	1
domy pracy twórczej	2
zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	19
kempingi	5
poła biwakowe	6
zakłady uzdrowiskowe	4
pozostałe obiekty niesklasyfikowane	40
OGÓŁEM	307

Źródło: Dane GUS

Na terenie województwa lubelskiego zlokalizowano 307 obiektów zbiorowego zakwaterowania. Ogółem z noclegów skorzystało 615 782 osób, w tym 97 468 to turyści zagraniczni.

Liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania w Mieście Radzyń Podlaski stanowi 0,97% wszystkich tego typu obiektów zlokalizowanych w województwie lubelskim.

Istotnym problemem Miasta Radzyń Podlaski w zakresie obsługi ruchu turystycznego jest słabo rozwinięta baza turystyczna, w tym także niewystarczająca liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania.

Sytuacja na lokalnym rynku pracy – bezrobocie na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski

Dużym problemem dla Miasta jest bezrobocie. Pomimo, iż liczba bezrobotnych w ostatnich latach spadła (1 417 osób w 2003 r., natomiast 877 w 2008 r.) to liczba jest nadal za wysoka. W województwie lubelskim liczba osób bezrobotnych wynosiła w 2007 r. 118 146.

Tendencje obrazujące sytuację na lokalnym rynku pracy przedstawiono poniżej. Tabele opisują zjawisko bezrobocia na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski w latach 2006 – 2008.

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych - stan na 31.12.2006r.

Wiek	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
18-24	268	121	125	57	86
25-34	302	162	134	45	123
35-44	180	92	46	25	109
45-54	219	94	48	29	142
55-59	40	11	9	5	26
60-64 lata	7	0	1	0	6
Ogółem	1 016	480	363	161	492

Na koniec 2006 r. liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji nr 1 Radzyna Podlaskiego wyniosła 1 016. Wśród osób bezrobotnych liczba kobiet wyniosła 480. Największy odsetek bezrobotnych wśród grup wiekowych 29,7% stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lat.

Na podstawie analizy liczby bezrobotnych na obszarze rewitalizacji nr 1 stwierdza się, iż najliczniej reprezentowaną grupę wśród bezrobotnych w 2006 r. stanowiły osoby w wieku 25-34 lat (302 osoby), następnie w kolejności - osoby w wieku : 18 - 24 lat (268 osób) i 45-54 lat (219 osób).

Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy to najliczniejszą grupę stanowiły osoby nie podejmujące pracy ponad 12 miesięcy.

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych według wykształcenia według stanu na 31.12.2006r.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
wyższe	100	73	62	16	22
policealne i średnie zawodowe	241	122	99	41	101
średnie i ogólnokształcące	135	89	48	29	58
zasadnicze zawodowe	276	106	96	37	143
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	264	90	58	38	168
Ogółem	1 016	480	363	161	492

Analiza liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia na obszarze rewitalizacji nr 1 wskazuje, iż najmniejsze bezrobocie w 2006 r. dotknęło osoby z wyższym wykształceniem (100 osób), natomiast najwyższe osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (276 osób).

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych - stan na 31.12.2007r.

Wiek	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
18-24	214	130	125	42	47
25-34	327	138	150	59	118
35-44	153	49	46	25	82
45-54	201	77	50	23	128
55-59	35	13	5	2	28
60-64 lata	9	1	1	1	7
Ogółem	939	408	377	152	410

W 2007 r. liczba bezrobotnych na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski wyniosła 939. W porównaniu z 2006 r. spadła o 77. Wśród osób bezrobotnych liczba kobiet wyniosła 408. Najwięcej osób bezrobotnych 410 pozostawało bez pracy dłużej niż 12 miesięcy.

Najwięcej bezrobotnych było w grupie osób w wieku 25 - 34 tj. 327. Stanowiło to 34,8 % ogółu bezrobotnych na obszarze rewitalizacji nr 1.

Najliczniejsze grupy wiekowe wśród bezrobotnych poza osobami w wieku 25 - 34 to:

- 18 - 24 lat 214 osób,

- 45 - 54 lat 201osób.

W 2007 r. w trzech wskazanych powyżej grupach wiekowych, podobnie jak w 2006 r., odnotowano największą liczbę bezrobotnych.

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych wg wykształcenia według stanu na 31.12.2007r.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
wyższe	99	70	62	7	30
policealne i średnie zawodowe	218	105	69	44	95
średnie i ogólnokształcące	156	76	73	30	53
zasadnicze zawodowe	228	89	80	32	116
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	238	68	83	39	110
Ogółem	939	408	377	152	410

Analiza liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia na obszarze rewitalizacji nr 1 wskazuje iż najmniejsze bezrobocie w 2007 r. dotknęło osoby z wyższym wykształceniem (99 osób), natomiast najwyższe osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (238 osób).

Największa liczba bezrobotnych kobiet posiadała wykształcenie policealne i średnie zawodowe (105), natomiast najmniej kobiet bezrobotnych posiadało wykształcenie wyższe (70).

Najliczniejszą grupę osób, które pozostawały bez pracy najdłużej (powyżej 12 miesięcy) stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (116), natomiast najwięcej osób będących bezrobotnymi najkrócej (do 6 miesięcy) stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego – 83 osoby.

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych - stan na 31.12.2008 r.

Wiek	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
18-24	200	102	137	27	36
25-34	130	159	130	42	121
35-44	148	64	52	20	76
45-54	176	76	45	22	109
55-59	47	12	15	7	25
60-64 lata	13	0	1	3	9
Ogółem	877	413	380	121	376

Aktualnie na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski liczba bezrobotnych wynosi 877 osób i zmniejszyła się w stosunku do 2007r. o 62 osoby. Liczba bezrobotnych stanowi 5% wszystkich mieszkańców Radzyna Podlaskiego.

Analizując liczbę bezrobotnych w latach 2006 - 2008 zauważa się tendencję spadkową, co jest pozytywnym trendem. Największy odsetek osób bez pracy wśród grup wiekowych - blisko 23% wszystkich bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 18 - 24 lat. Następne w kolejności (wg liczebności przedziału wiekowego) są grupy wiekowe: 45 - 54 lat 176 osób i 35-44 lat 148 osób.

Tabela. Wykaz osób bezrobotnych wg wykształcenia według stanu na 31.12.2008r.

Poziom wykształcenia	Liczba bezrobotnych		Czas pozostawania bez pracy		
	ogółem	w tym kobiet	do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	powyżej 12 m-cy
wyższe	101	63	61	19	21
policealne i średnie zawodowe	176	89	71	18	87
średnie i ogólnokształcące	143	84	69	16	58
zasadnicze zawodowe	221	78	88	32	101
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	236	99	91	36	109
Ogółem	877	413	380	121	376

Analiza liczby osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski wskazuje iż najmniejsze bezrobocie w 2008 r. dotknęło osoby z wyższym wykształceniem (101 osób), natomiast najwyższe

osoby z dwóch grup: z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (236 osób) oraz zasadniczym zawodowym (221 osób).

Najwięcej bezrobotnych kobiet jest w grupie z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (99), a najmniej z wyższym (63).

Najliczniejszą grupę osób, które pozostawały bez pracy najdłużej (powyżej 12 miesięcy) stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (109). Najwięcej osób będących bezrobotnymi najkrócej (do 6 miesięcy) stanowiły również osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego 91 osób.

4.5.4. Identyfikacja problemów

Zidentyfikowane problemy - gospodarka

- wysoki poziom bezrobocia (zwłaszcza wśród ludzi młodych),
- mała liczba zatrudnionych w sektorze usług rynkowych w porównaniu z zatrudnieniem w sektorze przemysłowym oraz usług nierynkowych,
- słabo rozwinięta baza turystyczno - hotelarska.

4.6. Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

4.6.1. Uwarunkowania ochrony środowiska

Budowa geologiczna i zasoby geologiczne

Radzyń Podlaski oraz obszar rewitalizacji nr 1 leży we wschodniej części prekambryjskiej platformy zachodnioeuropejskiej. Głębokie wiercenia geologiczne wykazały, że podłoże krystaliczne sięga w Radzynie do około 1515 m. Skały górnokredowe sięgają 45 m. W charakterystyce geologicznej decydujące znaczenie należy przypisać czwartorzędowym warstwom powierzchniowym. Wykształcone w postaci pyłów zwykłych, glin lekkich, piasków gliniastych - mają wspólną lodowcową genezę. W dolinach występują utwory organiczne - torfy. Głębokie warstwy mają znaczenie hydrogeologiczne.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 oraz na terenie całego Radzyna Podlaskiego brak jest zarejestrowanych i udokumentowanych złóż geologicznych.

Rzeźba terenu

Teren Miasta, jak i obszar rewitalizacji nr 1 jest płaską równiną akumulacyjną pochodzenia lodowcowego. Monotonną równinę przecina dolina rzeki Białki, a także doliny strug do niej uchodzących.

Zdjęcie. Dolina Rzeki Białki

Deniwelacje w obrębie Miasta i obszaru rewitalizacji nr 1 sięgają 16 m, od rzędnej 140,0 m w najniższym punkcie doliny, do 156,0 m na jego obrzeżach.

Na terenie Miasta oraz obszaru rewitalizacji nr 1 nie były eksploatowane kruszywa ani inne kopaliny na skalę przemysłową. Drobne wyrobiska po eksploatacji piasku zrehabilitowano i nie mają one znaczącego wpływu na środowisko.

Należy stwierdzić, że zmiany rzeźby terenu następowały w zakresie niezbędnym do rozbudowy Miasta (terenów mieszkaniowych, ciągów komunikacyjnych itp.).

Klimat

Pod względem klimatycznym obszar Miasta (w tym obszar rewitalizacji nr 1) leży w regionie klimatycznym wschodnio-małopolskim, krainie klimatycznej chełmsko-podlaskiej. Charakteryzuje się on dłuższym okresem trwania zimy niż na pozostałym obszarze krainy Wielkich Dolin. Lato jest natomiast równie ciepłe i długie. Wiosna i jesień są stosunkowo krótkie i charakteryzują się znacznymi amplitudami temperatur powietrza. Wynika to z silniejszych cech kontynentalizmu klimatu Podlasia.

Średnia roczna temperatura powietrza na obszarze rewitalizacji nr 1 wynosi $7,2 \div 7,3^{\circ}\text{C}$, średnia temperatura stycznia $-4,6^{\circ}\text{C}$, a średnia temperatura lipca $+18^{\circ}\text{C}$. Roczna amplituda temperatur wynosi $22,6^{\circ}\text{C}$.

Średnia roczna suma opadów kształtuje się na poziomie 481 mm. Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie, z maksimum w lipcu i sierpniu. Są to opady krótkotrwałe, ale intensywne. Największe zachmurzenie przypada na chłodną porę roku, z maksimum w listopadzie i grudniu. Najbardziej pogodne są miesiące: czerwiec i wrzesień. Średnio w roku liczba dni bezchmurnych wynosi ok. 40.

Na obszarze Miasta przeważają wiatry z kierunku zachodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi ok. 4 m/s. Na uwagę zasługuje stosunkowo duża liczba dni ciszy w ciągu roku.

Długość okresu wegetacyjnego wynosi 200 - 210 dni. Rozpoczyna się on zwykle ok. 1 - 5 kwietnia, a kończy ok. 28 - 30 października.

Na obszarze Radzyna Podlaskiego występują następujące typy topoklimatów:

- dolin rzecznych o znacznym uwilgotnieniu, który dominuje w dolinie Białki i charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością powietrza, łagodzeniem skrajnych temperatur w dniach upalnych, inwersjami temperatur;
- terenów płaskich, o głębiej położonej wodzie podziemnej i małej lesistości, korzystnych walorach i komforcie bioklimatycznym; obejmuje on południowe fragmenty Miasta, co dodatkowo wzmacnia klimatotwórczy kompleks leśny - podobne warunki lokalnie występują w północnej strefie Miasta.

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym Miasto położone jest w środkowej części prawego skrzydła dorzecza Wisły.

Teren Miasta należy w całości do zlewni rzeki Białka - prawego dopływu Tyśmienicy.

Charakterystyka rzeki:

- długość całkowita - 34,9 km;
- długość rzeki w Mieście - 6,2 km;
- średnia szerokość - 6 m;

- najwyższy wielki przepływ - 10,8 m³/s;
- średni wielki przepływ - 4,22 m³/s;
- średni przepływ - 0,95 m³/s;
- średni niski przepływ - 0,26 m³/s;
- najniższy niski przepływ - 0,14 m³/s.

Pod względem jakości wód, wody rzeki Białki zostały zaliczone do II klasy (wody niezadawalającej jakości) w punkcie pomiarowym-kontrolnym w miejscowości Ustrzesz (w górnym biegu powyżej Miasta) i III klasy w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Paszkach (w dolnym biegu poniżej Miasta).

Rzeka Białka na terenie Miasta jest obciążana ładunkiem zanieczyszczeń przede wszystkim z miejskiej oczyszczalni ścieków i oczyszczalni Spółdzielczej Mleczarni „SPOMLEK”.

Rzeka Białka nie stwarza zagrożenia powodziowego.

Wody podziemne

Obszar rewitalizacji nr 1 oraz całe Miasto Radzyń Podlaski położone jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 - Subniecka Warszawska należąca do większego zbiornika - Niecka Mazowiecka.

Wody podziemne utworów trzeciorzędowych charakteryzują się korzystnymi walorami jakościowymi wymaganymi przy konsumpcji.

Wody podziemne głównego poziomu wodonośnego, stanowiącego podstawę zaopatrzenia ludności w wodę pitną, ujmowane studniami głębinowymi wodociągów należą do klasy Ib. Wody z niektórych ujęć mają podwyższoną zawartość żelaza oraz manganu i wymagają prostego uzdatniania.

Wody gruntowe występują tu do kilku metrów poniżej poziomu terenu, jako wody porowe w piaskach i żwirach.

Lokalnie obserwuje się także wody wierzchówkowe.

Torfy niskie wypełniające dolinę Białki retencjonują znaczne ilości wód dolinnych.

Cenne dla retencji są również występujące tereny stale i okresowo podmokłe, nie tylko dla krążenia wody, ale również przyrody żywej.

Powietrze atmosferyczne

Podstawowym parametrem charakteryzującym dane zanieczyszczenie powietrza jest jego stężenie, tj. ilość zanieczyszczenia przypadającego na jednostkę objętości powietrza. Parametrem charakterystycznym dla zanieczyszczeń pyłowych jest opad pyłu, czyli ilość pyłu padającego na jednostkę powierzchni w jednostce czasu. Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu (emisja) uwarunkowane jest wielkością emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz parametrów ich wprowadzania i rozprzestrzeniania się w atmosferze, po ich wylocie ze źródła emisji.

Główną przyczyną powstawania zanieczyszczeń gazowych i pyłu na obszarze rewitalizacji nr 1 oraz na terenie Miasta jest proces spalania różnego rodzaju paliw.

Największymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na obszarze rewitalizacji nr 1 oraz na terenie Miasta są kotłownie przemysłowe, energetyki ciepłej, małe lokalne i paleniska domowe oraz pojazdy mechaniczne.

Do głównych substancji zanieczyszczających należą:

- gazy, w tym: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, amoniak,
- pyły, w tym przede wszystkim ze spalania paliw stałych,
- aerozole.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 oraz na terenie Radzyna Podlaskiego gazem zasilane są m.in. kotłownie: Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Trójcy, budynku mieszkalnego komunalnego przy ul. Brzostowieckiej 2, ok. 60 budynków mieszkalnych na osiedlu „Zgoda” i w części budynków mieszkalnych na os. XXX - lecia.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 oraz na terenie miasta występuje duże stężenie dwutlenku siarki, które powinno maleć, w związku ze zmianą paliwa w lokalnych małych kotłowniach z węgla na gaz oraz z podłączaniem nowych obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej (eliminacja małych, lokalnych kotłowni).

Problemem jest dwutlenek azotu pochodzący ze spalania paliw w silnikach pojazdów mechanicznych.

Gleby

Znaczny udział w podłożu utworów pyłowych i glinowych zadecydował o powstaniu na terenie Miasta oraz na obszarze rewitalizacji nr 1 następujących typów gleb:

- 1) AB – gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne, kwaśne) na południe od strefy zurbanizowanej,
- 2) A - gleby pseudobielicowe, głównie we wschodniej i zachodniej części,
- 3) Bw – gleby brunatne wylugowane i kwaśne, duży płat w północnej części,
- 4) Tn – gleby torfowe i murszowe we wszystkich większych dolinach,

Należy podkreślić dobrą jakość kompleksów glebowych, inaczej kompleksów przydatności rolniczej gleb.

W rejonie Miasta dominują:

- 1) kompleks żytni, bardzo dobry na południu i wschodzie,
- 2) kompleks pszenno-dobry – płat na północy,
- 3) kompleks żytni dobry – centralna część Miasta.

Pod względem klas bonitacyjnych największą powierzchnie zajmują gleby klas IV (716 ha, co stanowi blisko 30% powierzchni Miasta). Nie ma gleb klasy I i II. Mało jest przy tym gleb najniższej klasy VI (0,68% powierzchni Miasta).

Miasto oraz obszar rewitalizacji nr 1 cechuje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Największą grupę stanowią małe gospodarstwa do 10 ha (95%).

Największe powierzchnie zasiewów zajmują: pszenżyto ozime, mieszanki zbożowe jare oraz owies. Niewielki jest udział roślin okopowych i strączkowych.

Gleby na terenie Miasta pod względem chemicznym są szczególnie zagrożone w pasach bezpośrednio przylegających do tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Do takich tras w Radzynie Podlaskim należy zaliczyć:

- drogę krajową nr 19;
- drogę krajową nr 63.

Wyniki badań (2004 r.) gleby przy drodze krajowej nr 19 wskazały, że stężenie metali ciężkich mieści się w zakresie dopuszczalnych.

Zagrożeniem dla gleb na obszarze rewitalizacji nr 1 oraz w Mieście jest stosowanie w okresie zimowym w celu likwidacji śliskości ciągów komunikacyjnych chlorku sodu. Powoduje on wzrost zasolenia i alkalizację gleby. Zanieczyszczenia te jednak są szybko wypłukiwane z gleby przez infiltrujące wody deszczowe.

Hałas

Emisja hałasu jest jedną z najbardziej charakterystycznych cech ekosystemów zurbanizowanych. Zagrożenie hałasem rodzi zjawisko zwane stresem miejskim.

Ze względu na rodzaj źródeł hałasu wyodrębniamy hałas komunikacyjny, przemysłowy i komunalny. Największy zasięg ma hałas komunikacyjny, odbierany przez mieszkańców jako najbardziej dokuczliwy. Jego ograniczenie przedstawia też największe problemy techniczne.

W warunkach lokalnych, najczęściej na terenach zwartej zabudowy śródmiejskiej z wąskimi ulicami obciążonymi ruchem do granicy przepustowości, stwierdza się bardzo duże odstępstwa od wartości dopuszczalnych poziomu hałasu w środowisku. Hałas uliczny oceniany jest jako szczególnie uciążliwy.

Presja hałasu przemysłowego staje się w ostatnich latach mniejsza. Oddawane do użytkowania zakłady czy też obiekty w tych zakładach są prawidłowo projektowane pod kątem minimalizacji emisji hałasu do środowiska. Zakłady istniejące podejmują w większości niezbędne działania organizacyjne i techniczne ograniczające emisję hałasu do wartości zapewniających właściwy standard jakościowy środowiska.

Spośród źródeł hałasu komunalnego należy wymienić hałas towarzyszący obiektom sportowym, rekreacji i rozrywki. Przedmiotem skarg mieszkańców jest nawet odczuwany przez nich dyskomfort akustyczny związany z działalnością w nocy kawiarni, barów, ogródków wiedeńskich przy placówkach gastronomicznych.

W Radzynie Podlaskim, a zwłaszcza na obszarze rewitalizacji nr 1 znaczenie negatywne dla środowiska ma przede wszystkim hałas komunikacyjny drogowy.

Zgodnie z ogólnokrajową tendencją należy liczyć się ze wzrostem natężenia hałasu komunikacyjnego drogowego, co w znacznej mierze spowodowane jest wzrostem liczby pojazdów, a co za tym idzie -natężeniem ruchu pojazdów.

Obszary leśne

Na terenie Miasta lasy zajmują powierzchnię 79,43 ha, co stanowi 4% ogólnej jego powierzchni. Lasy w mieście stanowią 0,01% lasów w województwie lubelskim (568 009 ha).

Lasy występują w 3 kompleksach i tak:

1. Radzyń Miasto - 0,41 ha,
2. Radzyń Koszary - 0,27 ha,
3. Kozirynek Nowy - 78,75 ha.

Są to przede wszystkim lasy olsowe.

Lasy na terenie Miasta stanowią własność prywatną.

W bezpośrednim otoczeniu Miasta, jednak poza jego granicami, występują kompleksy leśne o dużej powierzchni. Dominują bory sosnowe, głównie jako monokultury sosnowe mniej odporne na oddziaływanie negatywnych czynników biotycznych i abiotycznych. W drzewostanach liściastych gatunkami dominującymi są brzoza, dąb i olsza. Lasy te tworzą formę półpierścienia okalającego Miasto od strony południowej.

Zieleń urządzona

Tabela. Zestawienie terenów zieleni urządzonej w Mieście

	Typy zieleni urządzonej					
	Parki miejskie	Cmentarze	Większe skwery	Ogrody działkowe	Zielone tereny sportowe	Aleje i szpalery drzew
Powierzchnia (ha)	6,52	0,60	1,00	2,85	1,50	1,50

Tereny zieleni urządzonej w Mieście zajmują powierzchnię 13,77 ha.

Powierzchnia terenów zieleni urządzonej przypadająca na 1 mieszkańca - 8,25 m²/osobę.

Zdjęcie. Zielen miejska – park w zespole pałacowo-parkowym przy ul. Jana Pawła II

Charakterystyka najważniejszych terenów zieleni urządzonej

Parki miejskie:

L.p.	Nazwa parku	Powierzchnia (ha)	Lokalizacja	Cenne drzewostany	Stan zachowania
1	Park w zespole pałacowo-parkowym przy ul. Jana Pawła II	6	ul. Jana Pawła II	modrzew europejski (2 szt.)	dobry
2	Park w zespole pałacowo-parkowym GUBERNIA	0,52	ul. Sitkowskiego	brak	niezadowolający

Cmentarz:

Nazwa cmentarza	Powierzchnia (ha)	Lokalizacja	Cenne drzewostany	Stan zachowania
Cmentarz parafialny	0,60	ul. Bł. Męczenników Podlaskich	jałowiec pospolity (1 szt)	dostateczny

Ogrody działkowe:

Lp	Nazwa ogrodu	Powierzchnia (ha)	Lokalizacja	Cenne drzewostany	Stan utrzymania
	Pracowniczy ogród działkowy	1,25	ul. Międzyrzecka	brak	dobry
2	Rodzinny ogród działkowy „Relax”	1,60	ul. Wisznicka	brak	dobry

Pomniki przyrody:

Gatunki drzew w pomniku	Obwód drzew	Ilość drzew	Data uznania	Zarządzający terenem z pomnikiem
Modrzew europejski	300	1	1961	Miasto Radzyń Podlaski
Modrzew europejski	285	1	1979	Miasto Radzyń Podlaski

Park w zespole pałacowo-parkowym przy ul. Jana Pawła II - fragment drzewostanu.

Różnorodność biologiczna

Ochroną prawną na obszarze Miasta Radzyń Podlaski objętych jest kilkadziesiąt gatunków roślin. Nie wyznaczono jednak miejsc ich bezwzględnej ochrony gatunkowej. Na obszarze Miasta nie wyznaczono również miejsc ochrony gatunkowej zwierząt.

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski i w jego najbliższym otoczeniu żyją następujące gatunki zwierząt:

Tabela. Gatunki zwierząt żyjące na obszarze Miasta Radzyń Podlaski

Ryby	Okoń
	Płotka
	Karp
	Sum
	Szczupak
Płazy	Żaba wodna
	Żaba śmieszka
	Żaba jeziorkowa

	Ropucha szara
	Ropucha zielona
	Żaba brunatna
Gady	Zaskroniec
	Żmija zygzakowata (występuje bardzo rzadko)
	Jaszczurka zwinka
	Padalec
Ptaki	Bażant
	Kuropatwa
	Dzika kaczka
	Kaczka cyranka
	Błotniak łąkowy
	Gil
	Kruk
	Czyżyk
	Jerzyk
	Jaskółka oknówka
	Krogulec
	Pójdźka
	Nietoperz (kilka gatunków)
	Kawka
	Gawron
	Gołąb grzywacz
	Żuraw
	Puchacz
	Puszczyk
	Sikora (kilka gatunków)
	Pokrzywnica
	Dzięcioł czarny
	Dzięcioł średni
Ssaki	Sarna
	Dzik
	Lis
	Jeleń
	Daniel
	Wiewiórka

Tabela. Lista chronionych gatunków zwierząt, roślin oraz porostów na terenie
Miasta Radzyń Podlaski

Zwierzęta	Dzięcioł czarny
	Dzięcioł średni
	Puszczyk
	Puchacz
	Jerzyk
	Jaskółka oknówka
	Krogulec
	Pójdźka
	Nietoperz
Rośliny	Widłak jałowcowaty
	Widłak goździsty
	Orlik pospolity
	Rojnik pospolity
	Parzydło leśne
	Naparstnica zwyczajna
	Goryczka wąskolistna
	Barwinek pospolity
	Lilia złotogłów
	Storczyk krwisty
	Storczyk szerokolistny
	Podkolan biały
	Kruszczyk szerokolistny
	Gnieźnik leśny
	Kopytnik pospolity
	Kalina koralowa
	Konwalia majowa
Porosty	Brodaczka kępkowa
	Brodaczka kędzierzawa
	Płucnica islandzka

4.6.2. Własność gruntów i budynków

Tereny silnie przekształcone przez człowieka zajmują w Mieście 14,7% (283 ha) powierzchni, w tym:

- tereny mieszkaniowe i usługowe – 204 ha (72% ogółu terenów przekształconych w mieście);
- tereny przemysłowe i komunikacyjne – 68 ha (24% ogółu terenów przekształconych w mieście);
- tereny zieleni miejskiej i otwartych obiektów sportowych - 11 ha (4% ogółu terenów przekształconych w mieście).

Na obszarze Miasta tereny zielone i rekreacyjne zajmują najmniejszą powierzchnię zagospodarowaną przez człowieka, dlatego też istnieje potrzeba ich zwiększenia, co przyczyni się do rozwoju społeczno – gospodarczego i odnowy zdegradowanego obszaru.

Ponadto na terenie Miasta występuje 14 ha gruntów znajduje się pod wodą, w tym:

- cieki – 7 ha;
- zbiorniki sztuczne – 7 ha.

Miasto Radzyń Podlaski w swoich granicach administracyjnych posiada 190,18 ha gruntów własnych, z czego:

- 34,54 ha - w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych;
- 10,31 ha - w użytkowaniu wieczystym spółdzielni mieszkaniowych;
- 16,42 ha - w użytkowaniu wieczystym innych osób i jednostek;
- 6,80 ha - w użytkowaniu lub trwałym zarządzie Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych, Zakładu Gospodarki Lokalowej i Radzyńskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji ;
- 4,06 ha – zajęte na cele oświatowe;
- 9,98 ha – ogródki działkowe;
- 9,77 ha – tereny rekreacyjne;
- 4,80 ha – ujęcie wody i oczyszczalnia ścieków;
- 4,78 ha - cmentarze;

- 21,62 ha – drogi;
- 68,01 ha – zasoby.

Tabela. Użytkowanie gruntów na terenie Radzyna Podlaskiego

Powierzchnia razem (ha)	Użytki rolne (ha)					Lasy (ha)	Pozostałe grunty i nieużytki (ha)
	Razem	Grunty orne	Łąki	Sady i plantacje	pastwiska		
1929	1160	850	211	32	67	79	690

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Powierzchnia użytkowa wszystkich budynków w Mieście wynosi 302 315,71 m², w tym mieszkalnych – 168 538,83 m². W budynkach mieszkalnych jest łącznie 9 913 lokali.

Średnia powierzchnia jednego lokalu wynosi 16,97 m².

Miasto jest właścicielem 26 budynków mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 6 744,28 m² oraz współwłaścicielem w 15 budynkach o łącznej powierzchni 23 292,73 m² – udział Miasta w tych budynkach to powierzchnia użytkowa 13 572,74 m².

Komunalnymi zasobami mieszkaniowymi zarządza Zakład Gospodarki Lokalowej w Radzynie Podlaskim, działający jako zakład budżetowy.

Podłączenie budynków stanowiących własność i współwłasność Miasta do urządzeń infrastruktury technicznej przedstawia się następująco:

- 36 budynków podłączonych jest do miejskiej sieci wodociągowej;
- 32 budynków podłączonych jest do miejskiej sieci kanalizacyjnej;
- 15 budynków podłączonych jest do miejskiej sieci ciepłowniczej;
- 6 budynków posiada centralną ciepłą wodę;
- 31 budynków posiada ciepłą wodę podgrzewaną za pomocą piecyków gazowych lub podgrzewaczy elektrycznych;
- 1 budynek posiada instalację gazową.

Miasto prowadzi od 1992 roku sprzedaż lokali mieszkalnych na warunkach preferencyjnych. Aktualnie przy sprzedaży mieszkań stosowana jest bonifikata 90%. Dotychczas sprzedano 375 mieszkań (dane za 2008r.).

Ze względu na wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie, tkanka mieszkaniowa na obszarze Miasta (zwłaszcza obszar rewitalizacji nr 1) wymaga remontów. Problem stanowią ograniczone w tym zakresie fundusze.

4.6.3. Granice stref ochrony konserwatorskiej oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków

Granice stref ochrony konserwatorskiej

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski wyznaczone zostały 3 strefy ochrony konserwatorskiej (A,B,E) dla zabytkowych układów przestrzennych.

STREFA „A”

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej, obejmująca obiekty o bardzo dobrze zachowanej strukturze przestrzennej. Obiekty te wpisane są do rejestru zabytków. W strefie tej wszelkie zamierzenia inwestycyjne dotyczące min. zmianę użytkowania, przebudowy i remontów obiektu oraz podziały terenu wymagają uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa obejmuje:

zespół pałacowo - parkowy:

- pałac murowany z XVII w.,
- oficyna murowana z 1870 r.,
- most, dziedziniec, brama główna, stawy przypałacowe z połowy XVII w.,
- oranżeria murowana z połowy XVIII w.,
- bramy (północna i zachodnia pochodzące z 1754 r.),
- pozostałości parku regularnego z XVIII w.,

zespół pałacowo - parkowy „Gubernia”:

- pałac murowany z I połowy XIX w.,
- mur ogrodzeniowy z II połowy XIX w.,
- pozostałości parku z XVII i drugiej połowy XIX w.,
- kaplica p.w. Aniołów Stróżów, murowana z XVII w.,

zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy:

- kościół z 1641 r.,
- dzwonnica z XVIII w.,
- brama z 1641 r.,
- plebania z XX w.,
- budynek - tzw. szpital dla ubogich z XVIII w.,

chroniony odcinek ulicy Lubelskiej wraz z pierzejami, na osi zabytkowego pałacu,

- ✚ chroniony odcinek ulicy Międzyrzeckiej wraz z pierzejami, na osi zabytkowego pałacu,
- ✚ mogiła powstańców z 1863r.

STREFA „B”

Strefa zainteresowania konserwatorskiego.

Obejmuje historyczne układy przestrzenne lub obszary, gdzie obiekty nie dominują bezwzględnie jakkolwiek kulturowy ich charakter jest bezdyskusyjny wraz z ochroną ogólnego układu rozplanowania skali i bryły zabudowy. W strefie tej wszelka działalność oraz sposób użytkowania obiektów i obszarów wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i mogą być podejmowane wyłącznie na warunkach określonych przez WKZ .

Wykaz obiektów ujętych w ewidencji zabytków:

- ✚ zespół dworski przy ulicy Nadwitnie:
  - dwór murowany 1783-1784 r.,
  - park z aleją wjazdową z końca XIX w.,
- ✚ kirkut (cmentarz żydowski),
- ✚ zespół koszar wojskowych przy ulicy Koszary, ulicy Sienkiewicza, ulicy Wojska Polskiego i ulicy Cichej:
  - dom murowany (dawna piekarnia) przy ulicy Wojska Polskiego 13 z ok.1900r.,
  - domy murowane (dawne stajnie) przy ulicy Koszary 1, 2 i 3 z ok. 1880r.,
  - dom drewniany (dawna stołówka oficerska) przy ulicy Wojska Polskiego 3 z ok. 1880r.,
- ✚ cmentarz parafialny przy ulicy Sitkowskiego, z nieregularnym układem alei i kwater oraz starodrzewia (pomnik przyrody-jałowiec) z początku XIX w. (najstarszy nagrobek z 1848r.), w tym:
  - kaplica pod wezwaniem Św. Anny, murowana z drugiej połowy XIX w.,
  - dom grabarza, murowany z ok. 1880r.,
  - mur z bramą z drugiej połowy XIX w.,
- ✚ teren dawnej zabudowy gospodarczej w części folwarcznej zespołu „Gubernia”
  - murowany budynek magazynowy z końca XIX w.,
  - ✚ budynek byłego szpitala przy ulicy Sitkowskiego z połowy XIX w.,

- ✚ Gimnazjum sejmikowe przy ulicy Armii Krajowej, murowany z 1925 r.,
- ✚ bank żydowski (obecnie handel i usługi) przy ulicy Ostrowieckiej i ulicy Warszawskiej, budynek murowany z drugiej połowy XIX w.,
- ✚ budynek szatni na stadionie sportowym przy ulicy Warszawskiej, budynek drewniany ok. 1930r.,
- ✚ dom przy ulicy Bohaterów 2, murowany ok. 1925 r.,
- ✚ dom przy ulicy Dąbrowskiego 31a, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy Kościuszki 4, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy Kościuszki 6, drewniany ok. 1926 r.,
- ✚ dom przy ulicy Podlaska 63, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy 11 Listopada 6/8, drewniany ok. 1916 r.,
- ✚ dom przy ulicy 11 Listopada 16, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy 11 Listopada 31, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy 11 Listopada 35b, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy Międzyrzeckiej 4a, drewniany z końca XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Międzyrzeckiej 6, drewniany z końca XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Międzyrzeckiej 48/49, drewniany ok. 1880 r.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 26, murowany z 1925 r.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 28, murowany z 1908 r.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 33, drewniany z końca XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 38, murowany z 1929 r.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 42, murowany z ok. 1920 r.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 44, drewniany z końca XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 46, drewniany z końca XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Ostrowieckiej 60, drewniany z końca XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Sitkowskiego 24, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy Traugutta 25, drewniany ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 1, murowany z początku XIX w.,
- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 5/7, dawny posterunek Milicji, murowany ok. 1910 r.,(obecnie nie użytkowany)
- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 15, murowany z ok. 1925 r.,
- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 16, drewniany z ok. 1880 r.,
- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 59, drewniany z ok. 1900 r.,
- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 64, drewniany z ok. 1880 r.,

- ✚ dom przy ulicy Warszawskiej 74, drewniany z drugiej połowy XIX w.

STREFA „E”

Strefa ochrony ekspozycji krajobrazowej.

Strefa ta obejmuje otwarte tereny zielone, naturalne i kulturowe stanowiące wypełnienie układów i otoczenia zespołów zabudowy oraz założeń zabytkowych wraz z ich płaszczyzną ekspozycyjną. Wyznaczenie strefy ma na celu ochronę i umożliwienie prawidłowej ekspozycji obiektów i obszarów szczególnie cennych pod względem krajobrazowym oraz zapewnienie ochrony tożsamości kulturowej terenu, tj. jej łącznych walorów historycznych, artystycznych ideowych i krajobrazowych. Strefa ekspozycji krajobrazowej chroni otoczenie zabytkowych obiektów zlokalizowanych w otwartym krajobrazie oraz ład przestrzenny w otoczeniu zabytków zlokalizowanych w krajobrazie zurbanizowanym, w tym obowiązują:

- a) ochrona dominat architektonicznych i krajobrazowych,
- b) ochrona punktów, ciągów i dróg widokowych (powiązań krajobrazowych),
- c) ekspozycji wartościowych obiektów i zespołów.

Wszelka działalność inwestycyjna oraz sposób użytkowania obiektów i obszarów położonych w strefie ekspozycji krajobrazowej wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i mogą być podejmowane wyłącznie na warunkach określonych przez WKZ.

Wykaz obszarów objętych strefą „E”:

- ✚ ekspozycja krajobrazowa zabytkowego śródmieścia:
  - południowe otoczenie zabytkowego śródmieścia ograniczone od zachodu ulicą Cichą a od południa ul. Zabielską i jej wzrokowym przedłużeniem po przecięcia z ul. Lubelską,
  - północne otoczenie zabytkowego śródmieścia, terenem sąsiadujący z założeniem pałacowo-parkowym (ulica Międzyrzecka do skrzyżowania z ulicą Kościuszki),
  - otoczenie cmentarza parafialnego przy ulicy Sitkowskiego, w granicy 50 m od założenia, w obrębie pierwszej strefy sanitarnej,
    - ✚ odcinek ulicy Warszawskiej przyległej do kościoła pod wezwaniem Św. Trójcy,
    - ✚ teren położony na południe od zespołu kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy,
    - ✚ otoczenie mogiły zbiorowej powstańców z 1863 r.,

- ✚ otoczenie zabytkowych i projektowanych cmentarzy przy ulicy Lubelskiej w granicach 50 m od założenia, w obrębie pierwszej strefy sanitarnej.

Na terenie miasta wyznaczono również dwie strefy ochrony archeologicznej: „W” i „OW”.

STREFA „W”

Strefa ochrony archeologicznej związana ze śladami osadnictwa pradziejowego zewidencjonowanymi w ramach akcji Archeologiczne Zdjęcie Polski.

STREFA „OW”

Strefa badań i obserwacji archeologicznych w otoczeniu wartościowych stanowisk archeologicznych.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Wykaz obiektów wpisanych do rejestrów zabytków:

- ❖ zespół rezydencjonalno - urbanistyczny: pałac, oficyny, rampa dziedzińca z bramą i mostem, oranżeria, założenie dróg i stawów przed pałacem, park, kościół p.w. Św. Trójcy, z wyposażeniem w zabytki ruchome, dzwonnica bramowa, mur cmentarza kościelnego, drzewostan w granicach cmentarza kościelnego; nr rejestru A/303,
- ❖ dawna plebania obok kościoła parafialnego, nr rejestru A/669,
- ❖ mogiła zbiorowa powstańców z 1863 r.; nr rejestru: BP A/262,
- ❖ zespół pałacowo - parkowy: pałac, kaplica z najbliższym otoczeniem, park, mur ogrodzeniowy; nr rejestru BP A/183 oraz A/664.

Ze względu na zły stan techniczny, obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków wymagają podjęcia działań remontowych, głównie dotyczy to zespołu pałacowo - parkowego.

4.6.4. Identyfikacja problemów

Zidentyfikowane problemy – środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

- zanieczyszczenie Rzeki Białki,
- duża liczba obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, które wymagają przeprowadzenia prac remontowych,
- zbyt mały udział zagospodarowanych terenów zielonych i rekreacyjnych w ogólnej powierzchni Miasta – tylko 4%,
- niski standard wielu budynków mieszkalnych,
- duży poziom zanieczyszczenia powietrza,
- względnie wysoki poziom natężenia hałasu komunikacyjnego drogowego.

4.7. Infrastruktura

4.7.1. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Obszar rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski zaopatrywany jest w wodę z wodociągu miejskiego, bazującego na jednym ujęciu wody przy ul. Partyzantów. Ujęcie wody posiada 5 studni głębinowych, a jego wydajność to 220 m³/h. Na obszarze rewitalizacji jest także drugie ujęcie wody przy ul. Lendzinek, które obecnie nie jest eksploatowane. Ponadto dla zapewnienia ciągłości dostaw wody wodociąg miejski jest połączony awaryjnie z wodociągiem Gminy Wiejskiej Radzyń Podlaski.

Łączna długość sieci wodociągowej na obszarze rewitalizacji nr 1 wynosi 36,87 km, co stanowi 97% sieci wodociągowej w całym mieście (sieć wodociągowa: 38 km). Z wodociągu miejskiego korzysta ok. 86% mieszkańców. Łącznie istnieje potrzeba budowy ok. 6.330 mb sieci wodociągowej. Ze względu na zły stan techniczny, część istniejącej sieci wodociągowej wymaga podjęcia działań remontowych.

Długość sieci wodociągowej w województwie lubelskim wynosi 18 274,1 km. Z sieci korzysta 79,5% mieszkańców województwa.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 funkcjonują także lokalne ujęcia wody. Dużym pod względem wydajności jest ujęcie wody w zakładzie produkcyjnym Spółdzielczej Mleczarni „SPOMLEK” (240 m³/h).

Odprowadzanie ścieków

Kanalizacja sanitarna funkcjonuje w systemie rozdzielczym. Obszar rewitalizacji nr 1 jest dość dobrze skanalizowany. Łączna długość miejskich kolektorów sanitarnych wynosi 42 km, a na terenie całego miasta 51 km. Z kanalizacji korzysta ok. 83% mieszkańców.

W ok. 95% kanalizacja służy odprowadzaniu ścieków komunalnych bytowych, w pozostałej części – ścieków przemysłowych.

Łącznie, biorąc pod uwagę aktualną zabudowę Miasta istnieje potrzeba wybudowania ok. 10.460 mb kanalizacji sanitarnej.

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie lubelskim wynosi 3 841,3 km. Z sieci korzysta niewiele, bo tylko 45,9 % mieszkańców województwa.

Niewielki procent ścieków miejskich, szacowany na ok. 0,7%, tj. średnio 5.840 m³/rok, jest dowożonych na oczyszczalnię ścieków w Radzyniu Podlaskim wozami asenizacyjnymi.

Ścieki są doprowadzane siecią kanalizacyjną do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków przy ul. Kockiej. Oczyszczalnia została rozbudowana i zmodernizowana w latach 2002-2005, przepustowość oczyszczalni wynosi 4 000 m³/dobę. Do oczyszczalni dopływa średnio ok. 2.600 m³ ścieków/dobę.

Gospodarka odpadami stałymi

W 2007 r. ogółem na obszarze rewitalizacji nr 1 wytworzono 6 213,44 ton odpadów komunalnych, w tym z gospodarstw domowych 4 419,65 ton. Odpady wytworzone w ciągu roku, poddane odzyskowi stanowiły 4 500 ton.

Odpady komunalne wytworzone w całym województwie stanowiły 374 398, 47 ton, w tym z gospodarstw domowych 272 808,87 ton.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 nie działa żadna instalacja do unieszkodliwiania odpadów. Dotychczasowe składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w miejscowości Adamki (poza granicami administracyjnymi miasta – na terenie Gminy Wiejskiej Radzyń Podlaski) w 2007 roku zostało zamknięte i nie przyjmuje już odpadów.

Obecnie odpady komunalne wywozi się na składowisko odpadów w Białej Podlaskiej.

Miasto prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych poprzez system odpowiednio oznakowanych pojemników. Odpady z pojemników odbierane są przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych.

Odprowadzenie wód opadowych

Wody opadowe z terenów zurbanizowanych w zbyt małym zakresie są ujmowane w systemy kanalizacyjne. Łącznie na obszarze rewitalizacji nr 1 wybudowanych jest 9,7 km kolektorów którymi odprowadza się wody z dróg (ulic) i innych terenów publicznych do rzeki Białka.

Na trzech wylotach kolektorów zamontowano urządzenia podczyszczające (separator olejów i osadnik piasku).

Ciepłownictwo

Potrzeby cieplne pokrywane są ze źródeł ciepła zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski. Źródłami tymi są:

- 1) systemowe źródła z sieciami dystrybucji ciepła,
- 2) lokalne źródła z sieciami ciepła zasilane paliwami stałymi, gazem ziemnym i olejem opałowym,
- 3) indywidualne źródła ciepła zasilane paliwami stałymi.

Ciepło do ogrzewania i wytwarzania ciepłej wody użytkowej na obszarze rewitalizacji nr 1 jest dostarczane w głównej mierze z systemowych (PEC i kotłownie lokalne) i indywidualnych (piece i kotły węglowe, kotły gazowe) źródeł ciepła.

Niewielka część tych potrzeb zaspakajana jest ze źródeł wykorzystujących energię elektryczną.

Struktura zużywanych nośników energii ze względu na efektywność energetyczną ich przetwarzania na ciepło oraz wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery jest bardzo energochłonna i uciążliwa dla środowiska – przeszło 37% (w zużyciu energii pierwotnej) energii cieplnej wytwarza się w niskosprawnych piecach i kotłach węglowych, które nie posiadają żadnych urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń i są głównymi źródłami tak zwanej „niskiej emisji”.

W sumie system zaopatrzenia w ciepło zdeterminowany jest istniejącą strukturą budownictwa oraz kosztami paliw i energii, a nie uwzględnia efektywności energetycznej źródeł ciepła i ich uciążliwości dla środowiska.

Istniejący system zaopatrzenia w ciepło (ogrzewanie i ciepła woda użytkowa) mieszkańców Radzyna Podlaskiego w kolejności udziału poszczególnych paliw i energii przedstawia się następująco:

- 1) system ciepłowniczy - ok. 40%,
- 2) źródła ciepła opalane węglem kamiennym - ok. 40%,
- 3) gaz ziemny - ok. 14%,
- 4) energia elektryczna - ok. 6 %.

Marginalnie znajdują zastosowanie inne źródła ciepła zasilane olejem opałowym lub biomasą.

Zaopatrzenie w gaz

Zaopatrzenie obszaru rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski w gaz wysokometanowy odbywa się z gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia relacji od granicy państwa do Puław. Poprzez sieć rozdzielczą średniego ciśnienia dostarczany jest do odbiorców w różnych częściach Miasta.

Długość sieci rozdzielczej na obszarze rewitalizacji nr 1 wynosi ok. 30,3 km, co stanowi ponad 79% długości sieci rozdzielczej na obszarze całego miasta (sieć rozdzielcza ok. 38,3 km). Do sieci przyłączonych jest ponad 1 213 odbiorców. Łączna długość przyłączy wynosi ok. 25,2 km.

W województwie lubelskim długości sieci gazowej wynosi 7 709 540 m, a liczba odbiorców to 825 173 osób.

Obszar rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski zasilany jest w gaz ze stacji redukcyjno-pomiarowej I^o w miejscowości Biała o wydajności nominalnej 3 200 nm³/h. Stacja ta zasila zarówno Miasto Radzyń Podlaski, jak i miejscowości w gminie Radzyń Podlaski.

Na terenie Miasta jest ogółem 1213 odbiorców gazu, w tym indywidualnych – 1127, przemysłowych – 3, pozostałych (handel, usługi) – 83.

Aktualnie odnotowuje się w Radzynie Podlaskim zużycie gazu ziemnego na poziomie 1 319,10 tys. m³ (dane za 2007 r.). Zużycie gazu ziemnego w Mieście w 65% przeznacza się na potrzeby ogrzewania i wytwarzania ciepłej wody użytkowej.

Biorąc pod uwagę aktualną rezerwę wydajności stacji redukcyjnej (ponad 60%) oraz system sieci gazowniczych możliwe jest przesyłanie gazu do wszystkich podłączonych odbiorców na terenie Miasta. W perspektywie do 2020 roku sieć gazowa nie wymaga zasadniczej rozbudowy. Przyłączenie nowych odbiorców odbywać się będzie w oparciu o istniejącą sieć gazową.

Na terenie obszaru rewitalizacji, jak i całego Miasta prowadzona będzie modernizacja istniejącej sieci gazowej w zależności od potrzeb.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Sieć energetyczna oraz urządzenia elektroenergetyczne z nią związane na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski eksploatowane są przez P G E Dystrybucja LUBZEL Sp. z o. o. Zakład Energetyczny w Radzynie Podlaskim. Zasilanie odbiorców w energię elektryczną realizowane jest z Głównego Punktu Zasilającego (GPZ) 110/15 kV położonego poza obszarem miejskim. Na terenie GPZ zainstalowane są dwa transformatory, każdy o mocy 16 MVA i napięciu 110/15kV. GPZ Radzyń Podlaski zasilany jest liniami napowietrznymi wysokiego napięcia 110 kV - jedną z kierunku Kocka i drugą z kierunku Łukowa.

Sieć rozdzielczą stanowią linie napowietrzne i kablowe 15 kV oraz stacje wbudowane i napowietrzne.

Ze stacji SN/NN zasilani są odbiorcy poprzez kablowe i napowietrzne sieci energetyczne niskiego napięcia.

Dane odnośnie systemu zaopatrzenia w energię elektryczną:

1) ilość stacji transformatorowych SN/NN	- 54 sztuk,
2) łączna moc znamionowa stacji transformatorowych SN/NN	- 15376 MVA,
3) średnia moc stacji transformatorowych SN/NN	- 285 kVA,
4) liczba obwodów niskiego napięcia	- 268 sztuk,
5) ilość odbiorców na NN	- 6 414 odbiorców,
6) średnia długość linii NN wychodzącej ze stacji	- 1,62 km,
7) średnia długość obwodu	- 349 m.

Okolo 26% obwodów jest dłuższa od uznanego za optymalny ze względu na spadki napięć – obwód o długości okolo 500 m.

Wyznaczony z mocy stacji transformatorowych w stosunku do powierzchni zabudowy wskaźnik zainwestowania wynosi dla obszaru rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski 0,77 MVA/km², przyjmując całą powierzchnię Miasta, jako teren obsługiwany przez stacje. Wielkość tego wskaźnika jest zależna od gęstości powierzchniowej energii dostarczonej odbiorcom oraz stopnia wykorzystania tej mocy.

Stopień wykorzystania mocy jest wynikiem dostosowania mocy transformatorów do przesyłanej energii. Dla Miasta przyjmuje on wartość na poziomie 991,4 MWh/MVA. Optymalny stopień wykorzystania mieści się w zakresie od 1 800 do 2 300 MWh/MVA. Oznacza to, że stopień obciążenia stacji transformatorowych również jest niższy od optymalnego.

Oświetlenie uliczne na obszarze rewitalizacji nr 1 funkcjonuje na odcinkach dróg krajowych, powiatowych i gminnych (miejskich). Łącznie zainstalowanych jest 1157 opraw o łącznej mocy 265,94 kW, w tym na drogach:

- 1) krajowych – 58 opraw (13,65 % całości) o łącznej mocy 43,4 kW (16,32 % łącznej mocy),
- 2) powiatowych – 278 opraw (24,03 % całości) o łącznej mocy 85,35 kW (32,09 % łącznej mocy),
- 3) miejskich – 721 opraw (62,32% całości) o łącznej mocy 137,19 kW (51,59 % łącznej mocy).

W ciągu ostatnich lat wymieniono część opraw na nowe energooszczędne, jednak wiele odcinków dróg wymaga przebudowy oświetlenia ulicznego. Istnieją także potrzeby budowy nowych linii oświetleniowych.

Miasto Radzyń Podlaski w ramach zadań własnych jest odpowiedzialne za oświetlenie dróg -ulic miejskich i miejsc publicznych, a także odcinków dróg krajowych nr 19 i nr 63, drogi wojewódzkiej nr 814 (ul. Lubelska) i dróg powiatowych znajdujących się w granicach administracyjnych. Ogółem na obszarze Miasta ok. 73% dróg, biorąc pod uwagę łączną ich długość, posiada oświetlenie uliczne.

Uzupełnienia oświetlenia wymagają jeszcze niektóre tereny obszaru rewitalizacji nr 1, zwłaszcza skrzyżowania i ciągi dróg krajowych, oraz ulice osiedlowe a także place i trasy spacerowe, na których oświetlenie nie spełnia wymaganych norm ilościowych (liczba punktów oświetleniowych) oraz jakościowych (określone parametry świetlne).

Dla obniżenia kosztów energii zużywanej na oświetlenie uliczne jak i poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców

i utrzymania porządku publicznego przewiduje się zwiększenie liczby punktów oświetleniowych oraz wymianę starych opraw na oprawy energooszczędne.

Całą infrastrukturę oświetleniową wyposażono w nowoczesne systemy sterowania stanowiące istotny element pozwalający na obniżenie kosztów funkcjonowania oświetlenia.

Konserwację oświetlenia ulicznego wykonuje P G E Dystrybucja LUBZEL Sp. z o. o. Zakład Energetyczny w Radzynie Podlaskim.

Łączność telefoniczna

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski łączność telefoniczną stacjonarną zapewniają centrale telefoniczne TELEKOMUNIKACJI POLSKIEJ S.A. oraz Przedsiębiorstwa Telekomunikacji Multimedia Polska-Wschód S.A.

Drogi i komunikacja

Obszar rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski położony jest przy bardzo ważnym węźle komunikacyjnym. Tu krzyżują się drogi krajowe o znaczeniu międzynarodowym – droga krajowa nr 19 łącząca Rzeszów z Białymstokiem (uwzględniając zagranicę – Koszyce na Słowacji z Kownem na Litwie i dalej z Rygą na Łotwie) z drogą krajową nr 63 prowadzącą od przejścia granicznego z Białorusią w Sławatyczach oraz do Siedlec i dalej do Łomży.

Sieć drogową na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski wynosi 49,7 km.

Zestawienie długości dróg na terenie Miasta w podziale na kategorie ze względu na funkcje:

- 1) drogi krajowe - 11,1 km,
- 2) drogi wojewódzkie - 2,6 km,
- 3) drogi powiatowe - 10,6 km,
- 4) drogi gminne - 43,7 km.

Na terenie województwa lubelskiego znajduje się 29 656,1 km dróg publicznych.

Tabela. Zestawienie w zakresie potrzeb inwestycyjnych i remontowych dróg w Radzynie Podlaskim

Drogi		Potrzeby inwestycyjne i remontowe (mb)			
		(%)			
Kategoria	długość (mb)	drogi o nawierzchni gruntowej do budowy	drogi do przebudowy	drogi nie wymagające naprawy nawierzchni jezdni w najbliższych latach	drogi nowowybudowane lub nowozmodernizowane
drogi krajowe	11 119	-	150	-	10 969
		-	1,3	-	98,7
drogi wojewódzkie	2 615	-	2 615	-	-
		-	100	-	-
drogi powiatowe	10 600	-	3 720	5 805	1 075
		-	35	55	10
drogi gminne	43 700	16 000	7 000	5 300	15 400
		37	16	12	35

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

W zestawieniu powyższym nie ujmowano potrzeb inwestycyjnych i remontowych na drogach w zakresie chodników. Na większości z dróg zachodzi konieczność czy to wymiany, czy też budowy nowych chodników.

Istotnym problemem jest niewystarczająca ilość miejsc parkingowych. Zwłaszcza, problem ten jest odczuwalny na obszarze Śródmieścia.

Szereg dróg na obszarze rewitalizacji nr 1 nie spełnia parametrów technicznych w stosunku do istniejącego natężenia ruchu.

Istnieje potrzeba budowy dróg wyłącznie dla rowerów (ścieżek rowerowych) – takich ciągów komunikacyjnych w ogóle nie ma w Mieście.

Przewozy pasażerskie na obszarze rewitalizacji nr 1 są wykonywane przez miejscowe Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. jak i przez innych przewoźników, mających swoje siedziby poza Radzynie Podlaskim. Komunikacja

miejska w formie dwóch linii jest obsługiwana przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Radzynie Podlaskim.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 wybudowano w 2008r. nowy dworzec autobusowy przy ul. Lubelskiej 2. Z dworca korzystają wszyscy przewoźnicy świadczący usługi w zakresie transportu drogowego osób. W związku z uruchomieniem nowego dworca z dniem 1 stycznia 2009r. zlikwidowano dotychczasowy na ul. Rynek.

4.7.2. Infrastruktura społeczna

Oświata i wychowanie

Tabela. Placówki edukacyjne funkcjonujące na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski

Nazwa szkoły/placówki	Patron	Adres/ulica	Organ prowadzący
Przedszkole Miejskie		Armii Krajowej	Miasto Radzyń Podlaski
Szkoła Podstawowa nr 1	im. Bohaterów Powstania Styczniowego	Jana Pawła II	Miasto Radzyń Podlaski
Szkoła Podstawowa Nr 2		Sitkowskiego	Miasto Radzyń Podlaski
Filia Szkoły Podstawowej Nr 2		Chmielowskiego	Miasto Radzyń Podlaski
Gimnazjum nr 1		Jana Pawła II	Miasto Radzyń Podlaski
Gimnazjum Nr 2		Sitkowskiego	Miasto Radzyń Podlaski
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
Technikum Zawodowe dla Dorosłych		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
I Liceum Ogólnokształcące w Radzynie Podlaskim		Partyzantów	Powiat Radzyński
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sitkowskiego	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
Centrum Edukacji Dorosłych ALFA Szkoła Policealna		Jana Pawła II	Marcin Kwiatkowski
Policealne Studium Zarządzania		Sitkowskiego	Zakład

i Marketingu			Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Radzynie Podlaskim	im. Karola Lipińskiego	Jana Pawła II	Minister Kultury
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Gimnazjum Specjalne		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Szkoła podstawowa specjalna		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Zasadnicza szkoła zawodowa specjalna		Sitkowskiego	Powiat Radzyński
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
II Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Liceum Ekonomiczne w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Liceum Profilowane w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Technikum Uzupełniające w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Technikum w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		Sikorskiego	Powiat Radzyński
Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Radzyń Podlaski	Powiat Radzyński
Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych		Sikorskiego	Powiat Radzyński

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski funkcjonuje **Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy**.

W trakcie całego cyklu kształcenia uczniowie objęci są rewalidacją indywidualną.

Prowadzone są:

- zajęcia korekcyjno - kompensacyjne,
- terapia logopedyczna,
- gimnastyka korekcyjna,
- artterapia.

W Ośrodku funkcjonują:

- 1) Szkoła Podstawowa Specjalna:
  - klasy dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim,
  - klasy dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- 2) Gimnazjum Specjalne:
  - klasy dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim,
  - dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym,
- 3) Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym (absolwentów gimnazjum),
- 4) Specjalna Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim, kształcącej się w zawodach: ogrodnik (2 lata nauki), krawiec (3 lata nauki), kucharz małej gastronomii (2 lata nauki),
- 5) Internat.

W granicach administracyjnych Miasta Radzyń Podlaski swoją siedzibę posiada **Ośrodek Szkolenia i Wychowania OHP**. Ośrodek znajduje się w granicach obszaru rewitalizacji nr 2.

Kompleks budowli Ośrodka Szkolenia i Wychowania OHP w Radzynie Podlaskim dysponuje zapleczem w skład, którego wchodzi:

- internat (z pokojami 3 i 4 osobowymi),
- świetlica,
- stołówka,
- kuchnia,
- obiekty sportowe (pełno wymiarowe boisko do piłki nożnej, siatkówki i koszykówki).

Wychowankowie Ośrodka w Radzynie Podlaskim mają możliwość:

- Korzystania z Internetu w ramach zajęć z informatyki oraz Klubu Internetowego.
- Rozwijania swych zainteresowań plastycznych w działającej sekcji plastycznej.
- Uczestnictwa w działalności sportowej klubu sportowego „Junak” poprzez sekcje:
  - piłkarską – chłopcy i dziewczęta,
  - ping – ponga i szachową.
- Doskonalenia umiejętności gry na instrumentach muzycznych (gitara) oraz rozwijanie umiejętności wokalnych w ramach działającego w OSiW zespołu muzycznego.

- Rozwijania umiejętności społecznych, poprzez udział w pracach Rady Uczestników Ośrodka, oraz umiejętności handlowych i spółdzielczych w ramach Spółdzielni Uczniowskiej.

Większość wychowanków Ośrodka (około 2/3) pochodzi z terenów wiejskich dotkniętych bezrobociem. Wychowanie dostosowane jest do potrzeb i możliwości młodzieży. Szczególną uwagę zwraca się na takie aspekty, jak:

- wyrównanie zaległości edukacyjnych, z jakimi przychodzi młodzież do Ośrodka,
- rozwijanie ich zainteresowań,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów osobistych, rodzinnych i rówieśniczych,
- pomoc socjalna.

W Ośrodku Szkolenia i Wychowania OHP w Radzynie Podlaskim młodzież może kontynuować naukę w gimnazjum i szkole zawodowej. Wiedza teoretyczna przeplata się z praktyczną nauką zawodu, którą uczestnicy odbywają w warsztatach Ośrodka (stolarnia, ślusarnia, pracownia krawiecka i gastronomiczna).

Stan budynków należących do ośrodka nie jest najlepszy i dlatego wymaga podjęcia działań modernizacyjnych i remontowych. Koniecznym jest poprawa infrastruktury technicznej znajdującej się na obszarze OHP. W latach 2011 - 2013 instytucja planuje ponadto inwestycje związane z bezpieczeństwem, z poprawą stanu otoczenia ośrodka oraz poprawą stanu jego wyposażenia.

Infrastruktura kultury i sportowo - rekreacyjna

Rozpowszechnianiem kultury na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski zajmują się różne instytucje i placówki, a do najbardziej aktywnych należą:

- Radzyński Ośrodek Kultury i Rekreacji,
- Polski Związek Rencistów i Emerytów i Inwalidów,
- Lubelski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Miejska Biblioteka Publiczna.

Pod patronatem Radzyńskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji działają:

- kino,
- liczne zespoły wokalne i instrumentalne, w tym Miejska Orkiestra Dęta,
- Grupa Poezji Śpiewanej,
- Warsztaty Ekspresji Twórczej,
- Sekcja Plastyczna,
- Galeria „Oranżeria”,
- Klub Żeglarski „KORAB”,
- Radzyńska Izba Regionalna.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 działalność kulturową prowadzą ponadto: Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych (RaSIL), Radzyńskie Towarzystwo Regionalne, Radzyńskie Towarzystwo Muzyczne im. Karola Lipińskiego, „Stuk - Puk” Radzyńskie Stowarzyszenie dla Kultury, Szkolny Zespół Teatralny oraz Radzyński Klub Fotograficzny „Klatka”. W mieście wydawany jest także Radzyński Magazyn Społeczno - Kulturalny GROT.

Corocznie organizowane są Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską „Oranżeria” i Dni Karola Lipińskiego, Ogólnopolski konkurs satyryczny „Biały Miś”, Warsztaty gitarowe „ROCKOWISKO”.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 działa klub sportowy LKS ORLETA SPOMLEK Radzyń Podlaski, posiadający sekcje piłki nożnej i szachową.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 funkcjonuje również, odnosząca szereg sukcesów, na arenie międzynarodowej, Radzyńska Akademia Taekwon-do. Na uwagę zasługują także aktywne uczniowskie kluby sportowe: UKS „Alfa” (tenis stołowy), UKS „Niedźwiadek” (korfball), UKS „ATLAS”, UKS „SOKÓŁ”, UKS „START” i Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „ORION”.

Stan bazy sportowo-rekreacyjnej przedstawia się następująco:

- stadion sportowy,
- hala sportowo - widowiskowa przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II,
- sale gimnastyczne - 5 obiektów,
- boiska sportowe - 6 obiektów,
- łowiska ryb - 2 obiekty.

Wiele budynków publicznych, gdzie świadczone są usługi społeczne jest zniszczonych i wymaga przeprowadzenia remontów.

Infrastruktura ochrony zdrowia

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski zlokalizowane są następujące placówki służby zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „TERAPIA” sp. z o.o.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „KURACJA” sp. z o.o.,
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej - Praktyki Lekarza Rodzinnego - 4,
- Indywidualna Praktyka Pielęgniarska,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Pielęgniarek Środowiskowych „FIDES”,
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Radzynie Podlaskim,
- Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Białej Podlaskiej - stanowisko dyspozytorskie w Radzynie Podlaskim.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski jest zarejestrowanych 59 prywatnych praktyk lekarskich, w tym:

- stomatolodzy-protetycy – 17 lekarzy,
- inne specjalności – 42 lekarzy.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo i porządek publiczny na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim.

W 2008 r. najwięcej przestępstw i wykroczeń miało miejsce w centrum miasta na ul. Ostrowieckiej, Dąbrowskiego, w Parku Miejskim, oraz poblizu dyskoteki, barów oraz sklepów z alkoholem. Największa liczba wykroczeń „przeciwko mieniu” (kradzieże, niszczenie mienia) została odnotowana w sklepach samoobsługowych, dyskotece, szkołach i targowisku miejskim przy ul. Pomiarowej. Istotnym problemem występującym na obszarze Miasta jest wysoki poziom przestępczości wśród ludzi młodych.

W 2008 r. na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski odnotowano następujące zdarzenia (490):

- 203 przestępstwa;
- 15 uszkodzeń mienia;
- 69 kradzieży (art. 119 kw);
- 203 interwencje publiczne.

Działania Policji na obszarze rewitalizacji są wspomagane przez Straż Miejską, której zadania polegają głównie na bieżącej kontroli i nadzorowaniu obiektów użyteczności publicznej, tj. targowiska, dworzec autobusowy, Park Miejski, miejsca szczególnie niebezpieczne, miejsca wypoczynku i rekreacji, zabezpieczaniu lokalnych i ponadlokalnych imprez masowych.

W Straży Miejskiej jest zatrudnionych 6 funkcjonariuszy, w tym komendant. Przy takiej obsadzie 1 strażnik przypada na ok. 2 800 mieszkańców i należy ogólnie stwierdzić, że wskaźnik ten jest zbyt niski.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski ma swoją siedzibę Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Struktura organizacyjna Państwowej Straży Pożarnej:

- Wydział Operacyjny,
- Samodzielne Stanowisko Pracy do spraw Kontrolno – Rozpoznawczych,
- Samodzielne Stanowisko Pracy do Organizacyjnych,
- Samodzielne Stanowisko Pracy do spraw Kwatermistrzowskich,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Finansów,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Kadrowych,
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza.

Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza dysponuje 9 samochodami operacyjnymi, w tym 2 ciężkimi, 2 średnimi i 5 specjalistycznymi.

Straż Pożarna w ramach swojej działalności prowadzi szereg działań z zakresu neutralizacji niebezpiecznych odpadów, środków chemicznych, zwłaszcza zagrożeń powstałych w wyniku kolizji drogowych, porządkowania i udrażniania pasów jezdni po skutkach wypadków drogowych, pomocy lokalnej społeczności minimalizującej skutki klęsk żywiołowych. Zajmuje się działaniami prewencyjnymi polegającymi głównie na

kontroli stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Pomoc społeczna

Na obszarze rewitalizacji nr 1 terenie Miasta Radzyń Podlaski w sferze pomocy społecznej działają:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- 3) Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych z Zaburzeniami Psychicznymi,
- 4) Placówka opiekuńczo-wychowawcza „Mój Dom” w Radzynie Podlaskim,
- 5) Noclegownia miejska,
- 6) świetlice środowiskowe.

Do najważniejszych zadań **Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej** należą:

- realizacja miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- bilansowanie potrzeb w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia w noclegowni miejskiej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych oraz w naturze,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- dożywianie dzieci i osób dorosłych,
- kierowanie i ponoszenie odpłatności za pobyt osób w domach pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych oraz przyznawanie i wypłacanie świadczeń alimentacyjnych,
- przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych,
- prowadzenie świetlic środowiskowych.

Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych z Zaburzeniami Psychicznymi – podstawowym jego zadaniem jest zaspokajanie potrzeb zdrowotnych i innych niezbędnych potrzeb życiowych osób w nim przebywających.

Celem jest wspieranie i pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych oraz rozwiązywanie codziennych problemów osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dom realizuje zadania poprzez:

- stworzenie warunków do nabycia umiejętności wykonywania czynności życia codziennego,
- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- wspieranie psychologiczne i terapeutyczne,
- opiekę pielęgniarską i lekarską,
- opracowanie indywidualnych planów pomocy,
- aktywizację zawodową i społeczną itp.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza „Mój Dom” w Radzynie Podlaskim, jako placówka socjalna funkcjonuje w formule mieszkań autonomicznych. Jest w niej 26 miejsc. Zamieszkują w niej dzieci z powiatu radzyńskiego i parczewskiego. Placówka przejęła dotychczasowe funkcje Domu Dziecka w Białce k/ Radzyna.

Noclegownia miejska jest prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzynie Podlaskim. Posiada 13 miejsc dla bezdomnych mężczyzn.

Noclegownia czynna jest cały rok. Osoby zamieszkujące w noclegowni spełniające kryteria dochodowe ustawy o pomocy społecznej, mają zapewnione zasiłki celowe w formie bonów żywnościowych oraz ciepły posiłek (raz dziennie). Osoby zamieszkujące w noclegowni są zobowiązane do przestrzegania regulaminu wprowadzającego m.in. obowiązek utrzymania porządku i czystości, przestrzegania przepisów przeciwpożarowych i zakaz spożywania alkoholu.

Świetlice środowiskowe – od 1 września 2004 roku w Radzynie Podlaskim funkcjonują 3 świetlice środowiskowe (prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej) przy świetlicach szkolnych:

- świetlica przy Szkole Podstawowej Nr 1,
- świetlica przy Szkole Podstawowej Nr 2,
- świetlica przy Filii Szkoły Podstawowej Nr 2.

Najistotniejsze cele świetlic:

- pomoc w odrabianiu lekcji (wielu z uczestników nie ma warunków w swoich domach na przygotowanie prac domowych),
- poprawa społecznego funkcjonowania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- realizacja programu rekreacyjno – sportowego (podczas wakacji i ferii zimowych).

4.7.3. Identyfikacja problemów

Zidentyfikowane problemy – infrastruktura

- zły stan techniczny części istniejącej sieci wodociągowej,
- niewystarczający stopień zwodociągowania obszaru rewitalizacji nr 1,
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa na obszarze rewitalizacji nr 2,
- niedostateczna ilość miejsc parkingowych,
- zły stan techniczny dróg gminnych i powiatowych,
- znaczna ilość ulic niespełniających właściwych parametrów technicznych,
- brak zorganizowanych tras i ścieżek rowerowych,
- niedostateczna ilość chodników,
- wysoki poziom przestępczości - zwłaszcza wśród ludzi młodych.

4.8. Zarządzanie

4.8.1. Możliwości budżetowe Miasta

Budżet jest rocznym planem finansowym dochodów i wydatków oraz przychodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego, przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych itp. Jest uchwalany w formie uchwały budżetowej. Konstrukcja treści budżetu jest wyznaczona przez zespół zasad budżetowych, wśród których najważniejsze znaczenie mają zasady: jedności, jawności, uprzedniości, równowagi, szczegółowości. Możliwości rozwoju miasta limitują dochody budżetowe.

Miasto Radzyń Podlaski w 2007 roku osiągnęło dochody równe **30 923 534,84 zł**, natomiast wydatki były równe **30 116 398,45 zł**. W 2007 r. dochody na 1 mieszkańca wyniosły w mieście **1 919,76 zł**, natomiast wydatki **1 869,65 zł**.

Rok 2007 zakończył się niewielkim, ale dodatnim wynikiem finansowym: + 807 136,39 zł.

W województwie lubelskim w 2007 r. dochody były równe 4 875 969 610,55 zł, natomiast wydatki 4 889 792 089,10 zł. Dochody na 1 mieszkańca wyniosły 2 248,03 zł, natomiast wydatki 2 254,41 zł.

Rok 2007 w województwie lubelskim w przeciwieństwie do Miasta Radzyń Podlaski zakończył się ujemnym wynikiem finansowym: - 13 822 478,55 zł.

Tabela. Dochody Miasta Radzyń Podlaski w 2007 r.

Wyszczególnienie	Dochody w zł
<u>Dochody własne:</u>	16 290 129,63
- Podatek od nieruchomości	4 252 165,83
- Podatek rolny	109 943,93
- Podatek od środków transportowych	626 664,36
- Wpływy z opłaty skarbowej	505 134,82
- Podatek od czynności cywilnoprawnych	370 690, 50
- Dochody z majątku	1 156 082, 64
- Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych jst	791 695,64
- Wpływy z usług	3 918,00
- Dochody podatkowe	5 451 442,45
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa - ogólnie:	7 697 631, 86
- udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	7 256 920,00
- udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	440 711, 86
<u>Subwencje</u>	7 822 682, 00
<u>Dotacje celowe z budżetu państwa</u>	6 437 623, 21
<u>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej</u>	5 369 020, 52
<u>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</u>	1 068 602, 69
<u>Dotacje otrzymane z funduszy celowych</u>	130 000,00
<u>Dotacje celowe otrzymane na podstawie porozumień</u>	243 100,00

między jednostkami samorządu terytorialnego	
Dochody miasta ogółem	30 923 534,84

Źródło: Dane GUS

Tabela. Bilans z wykonania budżetu za 2007 r.

AKTYWA	Stan na początku roku	Stan na koniec roku	PASYWA	Stan na początku roku	Stan na koniec roku
I. Środki pieniężne	808 420,06	758 336,90	I. Zobowiązania	3 620 121,71	2 824 647,48
I.1 Środki pieniężne	808 420,06	758 336,90	I.1 Zobowiązania finansowe	3 588 000,00	2 794 000,00
I.1.1 środki pieniężne budżetu	808 420,06	758 336,90	I.1.1 krótkoterminowe (do 12 miesięcy)		
I.1.2 środki pieniężne funduszy pomocowych			I.1.2 długoterminowe (powyżej 12 miesięcy)	3 588 000,00	2 794 000,00
I.1.3 pozostałe środki pieniężne			I.2 Zobowiązania wobec budżetów	32 008,40	30 647,48
II. Należności i rozliczenia	760 469,29	853 990,61	I.3 Pozostałe zobowiązania	113,31	
II.1 Należności finansowe	0,00	0,00	II. Aktywa netto budżetu	-2 497 408,36	-1 690 271,97
II.1.1 krótkoterminowe (do 12 miesięcy)			II.1 Nadwyżka (+) lub niedobór (-) wykonania budżetu	-1 254 072,90	807 136,39
II.1.2 długoterminowe (powyżej 12 miesięcy)			II.1.1 Nadwyżka budżetu (+)		807 136,39
II.2. Należności od budżetów	760 469,29	853 990,61	II.1.2 Niedobór budżetu (-)	-1 254 072,90	
II.3. Pozostałe należności i rozliczenia			II.1.3 Niewykonane wydatki (-)		
III. Inne aktywa			II.1.4 Wynik na funduszach pomocowych (+,-)		
			II.2 Wynik na operacjach niekasowych	10 170,00	
			II.3 Rezerwa na niewygasające wydatki		
			II.4 Fundusze pomocowe		

			(bez pozycji 1.4)		
			II.5 Środki prywatyzacji		
			II.6 Skumulowana nadwyżka lub niedobór na zasobach budżetu (=,-)	-1 253 505,46	-2 497 408,36
			III. Inne pasywa	446 176,00	477 952,00
Suma aktywów	1 568 889,35	1 612 327,51	Suma pasywów	1 568 889,35	1 612 327,51

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Tabela. Poziom wydatków budżetowych według obszarów działania - 2007 r.

Obszar działania	Wydatki w zł
Rolnictwo i łowiectwo	10 918,54
Transport i łączność	3 732 100,79
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 394 123,95
Gospodarka mieszkaniowa	1 298 442,21
Oświata i wychowanie	10 300 073,00
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 547 186,49
Ochrona zdrowia	143 058,59
Pomoc społeczna i polityka społeczna	7 425 001,03
Kultura fizyczna i sport	578 083,88
Wydatki na administrację publiczną	2 548 794,07
Wydatki z budżetu ogółem	30 116 398,45

Źródło: Dane GUS

4.8.2. Planowanie strategiczne i promocja Miasta Radzyń Podlaski

Planowanie strategiczne

Planowanie strategiczne jest sformalizowanym procesem długofalowego planowania stosowanego do określania i realizacji celów organizacji.

Planowanie w zasadniczej mierze jest działaniem opartym na prognozowaniu i polega na opracowaniu koncepcji działania i wariantów planu oraz przygotowaniu dokumentacji analitycznej i planistycznej dla danej jednostki samorządu terytorialnego.

Dokumentację analityczną stanowią dane źródłowe i porównawcze, jak również ekspertyzy, które wykorzystuje się przy opracowaniu planu. Dokumentacja planistyczna obejmuje natomiast programy i plany długoterminowe. Na szczeblu zarządzania strategicznego dokumentacja ta przedstawia wykaz rodzajów zadań o znaczeniu

kluczowym wraz z ich charakterystyką, a także opis potencjału strategicznego, jaki warunkuje wykonanie zamierzonych przedsięwzięć.

Miasto Radzyń Podlaski posiada kilka programów o charakterze strategicznym:

- Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 – 2020,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski,
- Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Radzyń Podlaski,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Śródmieścia Miasta Radzyń Podlaski.

Promocja miasta

Działaniami promocyjnymi i informacyjnymi w Urzędzie Miasta Radzyń Podlaski zajmuje się Wydział Rozwoju Gospodarczego.

Do zakresu jego działań należy:

- realizacji polityki promocyjnej i informacyjnej Miasta,
- współpraca z mediami,
- kształtowanie wizerunku miasta Radzyń Podlaski,
- współpraca z instytucjami społecznymi, kulturalnymi i gospodarczymi w podejmowaniu działań mających na celu promocję Radzyna Podlaskiego,
- udzielanie informacji o możliwościach inwestowania w mieście,
- przygotowywanie materiałów reklamowo - informacyjnych promujących Radzyń Podlaski, jako miejsce atrakcyjne dla inwestorów i turystów,
- przygotowanie i koordynacja imprez promocyjnych informujących o potencjale Miasta,
- pozyskiwanie sponsorów dla miejskich działań promocyjnych oraz współpraca ze środkami masowego przekazu w zakresie promocji Miasta,
- podejmowanie i inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy o Radzynie Podlaskim wśród mieszkańców Miasta i turystów,

- rozwijanie kontaktów z innymi miastami, samorządem wojewódzkim oraz samorządami powiatowymi, organizacjami krajowymi i zagranicznymi w celu wspólnych działań promujących miasto i region,
- prowadzenie serwisu internetowego Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim
<http://www.radzyn-podl.pl> .

4.8.3. Kapitał społeczny

Organizacje pozarządowe oraz aktywność mieszkańców

Organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski są:

- **Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych (RaSIL)** – stowarzyszenie powstałe w 2004 r. którego celem jest „rozwój wśród społeczeństwa życia kulturalnego, gospodarczego, prowadzenie działalności wydawniczej oraz wspieranie inicjatyw lokalnych”.

RaSIL osiąga swoje cele poprzez następujące działania:

- organizację środowiskowych imprez kulturalnych,
- przygotowanie wydawnictw naukowych, kulturalnych, oświatowych i społeczno – gospodarczych.
- organizację szkoleń w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- wydawanie prasy lokalnej,
- szerzenie wiedzy z zakresu nauk humanistycznych, ekonomicznych, technicznych i ekologii,
- organizację spotkań, wieczorków, festynów oraz nagrywanie audycji,
- ochronę środowiska,
- ochronę zabytków,
- przedsięwzięcia sportowe i rekreacyjne,
- współpracę z innymi organizacjami,
- przyznawanie stypendiów i nagród dla wybitnej młodzieży.

Główna aktywność RaSIL skupia się na działalności wydawniczej, popularno-naukowej i kulturalnej. RaSIL jest wydawcą trzech periodyków naukowych:

„Wschodniego Rocznika Humanistycznego”, „Radzyńskiego Rocznika Humanistycznego” i almanachu polemiczno-recenzyjnego poświęconego historiografii na Lubelszczyźnie pt. "Terra Incognita" oraz kwartalnika kulturalnego "Kozirynek". Poza tym wydaje pozycje książkowe, zwłaszcza z zakresu nauk humanistycznych.

W strukturze RaSIL, na zasadzie komisji funkcjonują: Radzyńskie Towarzystwo Naukowe „Libra”, Radzyński Klub Fotograficzny „Klatka” oraz Klub Kreatywny.

- **„Stuk - Puk” Radzyńskie Stowarzyszenie dla Kultury**

Cele stowarzyszenia zawarte w jego statucie:

- rozwijanie i pomnażanie dorobku kultury, realizowanie, wspieranie i rozbudzanie inicjatyw obywatelskich na rzecz rozwoju społecznego i kulturalnego.
- aktywizacja, integracja i promocja lokalnego środowiska twórczego.
- upowszechnianie działań wszechstronnego rozwoju, edukacji, wychowania i promocji raz zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych.
- prowadzenie działalności kulturalnej i oświatowej.
- promocja walorów miasta Radzyń Podlaski i jego okolic z wykorzystaniem do rozwoju społeczno - kulturalnego, oświaty regionalnej i turystyki.
- integrowanie środowiska, w tym osób niepełnosprawnych, służące pomocy rodzinie, przeciwdziałaniu i zapobieganiu patologiom społecznym.
- wspieranie lokalnych społeczności w zakresie integracji społecznej i kulturalnej.

- **Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Carpe Diem”** - działa od 8 września 1999 roku przy Dziennym Środowiskowym Domu Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych.

Do najważniejszych celów stowarzyszenia należą:

- ochrona praw, godności i interesów osób niepełnosprawnych,
- podejmowanie działań na rzecz zapewnienia prawidłowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie,
- podejmowanie działań na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej,
- pomoc w organizowaniu aktywnych form wypoczynku,
- pomoc w pozyskiwaniu sprzętu rehabilitacyjnego,
- zbieranie i udostępnianie informacji mogących wpłynąć na poprawę warunków funkcjonowania w społeczeństwie,

- działalność na rzecz osób będących uczestnikami zajęć Dziennego Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych,
- angażowanie społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów dotyczących osób niepełnosprawnych.

- **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Zarząd Oddziału Regionalnego w Radzynie Podlaskim** - działalność związku polega przede wszystkim na pomocy społecznej świadczonej dla ogółu jego członków.

Cele związku realizowane są poprzez:

- prowadzenie działalności charytatywnej i udzielanie pomocy członkom Związku w sprawach socjalno - bytowych,
- tworzenie funduszy na cele socjalno - bytowe,
- organizowanie i prowadzenie bibliotek, czytelni, świetlic, klubów i zespołów artystycznych oraz współdziałanie w ich prowadzeniu,
- wydawanie własnej prasy oraz wykorzystywanie wszelkich innych form informowania o problemach emerytów, rencistów i inwalidów,
- współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej.

- **Polski Związek Niewidomych -Koło w Radzynie Podlaskim** - związek zrzesza osoby niewidome i słabo widzące w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony interesów zawodowych, ekonomicznych i społecznych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Cele realizowane są poprzez:

- prowadzenie i współdziałanie w prowadzeniu rehabilitacji podstawowej, leczniczej, społecznej i zawodowej niewidomych,
- organizowanie oraz współdziałanie w organizowaniu różnych form działalności kulturalnej i artystycznej, a także sportu, turystyki i rekreacji,
- wydawanie i kolportaż podręczników szkolnych, produkcję i sprowadzanie pomocy naukowych, wydawanie czasopism, organizację specjalistycznych bibliotek, wydawanie książek itp.,
- działanie na rzecz zatrudnienia niewidomych,
- prowadzenie szkoleń i doszkalać osób pracujących z niewidomymi.

- **Polski Czerwony Krzyż - Zarząd Rejonowy w Radzynie Podlaskim** - powstał w trakcie dostosowywania struktur PCK do struktur administracyjnych kraju 13 lutego 2002 roku. Zakresem prowadzonych przedsięwzięć jest świadczenie pomocy socjalnej, popularyzacja idei honorowego krwiodawstwa, patronat nad działaniami prowadzonymi w środowisku dziecięco-młodzieżowym, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, propagowanie zdrowego stylu życia, upowszechnianie wiedzy o międzynarodowym prawie humanitarnym, pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych oraz osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej (bezrobotni, bezdomni, niepełnosprawni, osoby starsze, uzależnione, dzieci z rodzin najuboższych, oraz ofiary różnych katastrof).

Ponadto na terenie Radzyna Podlaskiego działają takie organizacje jak:

- **Ludowy Klub Sportowy (LKS) „Orlęta - Spomlek” Radzyń Podlaski** - klub powstały w 1924 r., posiadający sekcje piłki nożnej i szachową. Obecnie klub piłkarski z Radzyna Podlaskiego gra w III Lidze Piłkarskiej.

W 2004 r. powstało Stowarzyszenie Sympatyków „Orlęta - Spomlek”.

Stowarzyszenie prowadzi działalność w kilku obszarach:

- propagowanie sportu,
- wyjazdy na mecze i kibicowanie drużynie piłkarskiej,
- pikniki rekreacyjne.

- **Radzyński Klub Fotograficzny „Klatka”** - działa przy Radzyńskim Stowarzyszeniu Inicjatyw Lokalnych. Klub powstał w maju 2002 r. i zrzesza pasjonatów i miłośników fotografii, w większości amatorów. Główne założenia Klubu: rozwijanie pasji, wymiana doświadczeń warsztatowych i dzielenie się wiadomościami z dziedziny fotografii.
- **Klub Żeglarski „KORAB” w Radzynie Podlaskim** - powstał w 1999 r. Działalność klubu to przede wszystkim żeglowanie, ale także organizacja kursów żeglarskich, udział w targach żeglarskich czy organizacja wystaw fotograficznych.
- **Warsztaty Ekspresji Twórczej** - to spotkania grupy młodzieży w różnym wieku, od 13 do 25 lat. Spotkania odbywają się od 1995 r. w Radzyńskim Ośrodku Kultury raz lub dwa razy w tygodniu. Tematem spotkań jest teatr oparty na ekspresji ruchu ciała z elementami pantomimy. Dzięki tym spotkaniom młodzież uczy się

porozumiewania poprzez ruch, gesty, mimikę twarzy, czyli wszystko to, co wiąże się z niewerbalną ekspresją ciała.

Warsztaty Ekspresji Twórczej tworzą i przedstawiają wiele spektakli.

Od 1996 r. w okresie wakacyjnym organizowane są otwarte warsztaty teatralne przy współudziale profesjonalistów z Wrocławia i Warszawy.

- **Radzyńskie Towarzystwo Muzyczne im. Karola Lipińskiego w Radzynie**

Podlaskim – jest organizacją pożytku publicznego, która prowadzi swoją działalność w oparciu o ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach.

Celem Towarzystwa jest rozwój i krzewienie wśród swoich członków i społeczeństwa kultury muzycznej, wokalne i artystycznej.

Towarzystwo opiera swoją działalność na pracy społecznej członków.

Towarzystwo ma prawo m.in.:

- corocznie organizować cykle koncertów pod nazwą "DNI KAROLA LIPIŃSKIEGO W RADZYNIU PODLASKIM",
- tworzyć amatorskie zespoły instrumentalne i śpiewacze wśród członków Towarzystwa lub osób do Towarzystwa nie należących,
- urządzać koncerty i inne imprezy o charakterze muzyczno-artystycznym,
- przyznawać stypendia i nagrody dla utalentowanej młodzieży,
- organizować i prowadzić Społeczne Ogniska Muzyczne i Baletowe.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 miasta działalność społeczną prowadzą również:

- Radzyńskie Towarzystwo Regionalne,
- Fundacja Ochrony Parkowo – Pałacowej,
- Szkolny Zespół Teatralny.

Każdego roku na obszarze rewitalizacji nr 1 Miasta Radzyń Podlaski organizowane są Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską „Oranżeria” i Dni Karola Lipińskiego. W Radzynie Podlaskim działa także Radzyńska Akademia Taekwon-do, która odnosi wiele sukcesów w kraju jak i za granicą.

Na obszarze rewitalizacji nr 1 dość dobrze rozwinięta jest sportowa działalność uczniowska. Aktywne uczniowskie kluby sportowe to: UKS „Alfa” (tenis stołowy), UKS

„Niedźwiadek” (korfball), UKS „ATLAS”, UKS „SOKÓŁ”, UKS „START” i Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „ORION”. Corocznie organizowane są Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską „Oranżeria” i Dni Karola Lipińskiego, Ogólnopolski konkurs satyryczny „Biały Miś, Warsztaty gitarowe ”ROCKOWISKO”.

Aktywność wyborcza mieszkańców

Aktywność wyborcza osób, które są uprawnione do głosowania na terenie miasta Radzyń Podlaski jest wysoka, niezależnie od rodzaju wyborów. Z danych wynika że, w ostatnich wyborach oraz referendach brało udział ponad 50% uprawnionych mieszkańców miasta Radzyń Podlaski.

W przypadku ostatnich wyborów samorządowych, które odbyły się w 2006 r. (wybór burmistrza oraz rady miasta) była ona stosunkowo wysoka i wyniosła blisko 50,97% (I tura) i 54,66% (II tura). W 2002 roku była ona jeszcze wyższa i wyniosła 57,17%.

W skali ogólnokrajowej frekwencja w wyborach samorządowych w 2006 r. wyniosła odpowiednio 45,99% (I tura) i 39,56% (II tura), natomiast w 2002 r. – 44,24%. Na poziomie województwa frekwencja wyborcza w wyborach z 2006 roku była niższa niż w mieście Radzyń Podlaski, natomiast w powiecie wyższa.

W wyborach prezydenckich przeprowadzonych w 2005 r. frekwencja w mieście Radzyń Podlaski wyniosła (w jednej i drugiej turze) ponad 50%. Było to więcej niż w skali całego kraju, województwa lubelskiego oraz powiatu gdzie frekwencja ukształtowała się (w jednej i drugiej turze) na poziomie ok. 50%.

W skali ogólnokrajowej frekwencja podczas wyborów parlamentarnych w roku 2007 wyniosła 53,88%. W mieście była ona wyższa i wyniosła 55,83%.

Podobna sytuacja miała miejsce podczas wyborów parlamentarnych w 2001 roku. Wtedy to frekwencja w województwie wyniosła 47,44% i była niższa niż na terenie Miasta tj. 51,24 %. Niższa frekwencja była w skali całego kraju tj. 46,29%.

W 2005 r. w wyborach parlamentarnych frekwencja w Mieście Radzyń Podlaski wyniosła 48,31%. Frekwencja w skali kraju 40,57% oraz województwa 40,99% były zbliżone i znacznie niższe od frekwencji w Mieście.

Tabela. Frekwencja wyborcza w Mieście Radzyń Podlaski

Frekwencja wyborcza (%)						
Rok	2004	2005		2006		2007
Rodzaj wyborów	Wybory do Parlamentu Europejskiego	Wybory prezydenckie		Wybory samorządowe		Wybory parlamentarne (do Sejmu)
		I tura	II tura	I tura	II tura	
Kraj	20,87	49,74	50,99	45,99	39,56	53,88
Województwo	20,66	49,24	50,48	49,00	43,00	50,00
Powiat	-	50,56	50,36	55,00	55,00	49,16
Miasto	-	52,24	53,22	50,97	54,66	55,83

Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. w Polsce odbyło się „Referendum ogólnokrajowe w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej” tzw. referendum w sprawie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej i ratyfikacji traktatu ateńskiego (referendum europejskie lub akcesyjne).

Według oficjalnych wyników PKW do urn poszło 58,85% uprawnionych do głosowania.

W województwie lubelskim oraz w mieście Radzyń Podlaski frekwencja była wysoka i zbliżona do ogólnokrajowej, w Radzynie Podlaskim nawet nieco wyższa. Frekwencja wyniosła odpowiednio 55,45% oraz 60,01%. Frekwencja w referendum była również wysoka dla powiatu radzyńskiego, gdzie do urn poszło 54,74% uprawnionych.

Jak wynika z powyższej analizy aktywność wyborcza mieszkańców Radzyna Podlaskiego jest najczęściej wyższa od frekwencji krajowej i wojewódzkiej. Zwykle jest ona również wyższa w stosunku do występującej w pozostałych gminach Powiatu Radzyńskiego.

4.8.4. Identyfikacja problemów

Zidentyfikowane problemy - zarządzanie
<ul style="list-style-type: none"> ▪ duża część wydatków przeznaczona na pomoc społeczną, ▪ brak Wydziału Promocji, który koordynowałby całość działań promocyjnych.

5. Analiza strategiczna obszaru wsparcia

Analiza obszarów potrzeb rozwojowych oraz zagrożeń dla realizacji strategii opiera się na wykorzystaniu techniki analizy SWOT. Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służących do porządkowania informacji. Technika ta jest stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S (*Strengths*)** – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obszaru,
- **W (*Weaknesses*)** – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obszaru,
- **O (*Opportunities*)** – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obszaru szansę korzystnej zmiany,
- **T (*Threats*)** – zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obszaru niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Informacja, która nie może być poprawnie zakwalifikowana do żadnej z wymienionych grup, jest w dalszej analizie pomijana jako nieistotna strategicznie. Informacja strategiczna, posegregowana według opisanych kryteriów na cztery grupy, jest następnie zapisywana w czterodzielnej macierzy strategicznej, w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych a prawa - dwie kategorie czynników negatywnych.

Mocne Strony obszaru rewitalizacji Nr 1 Miasta Radzyń Podlaski	Słabe Strony obszaru rewitalizacji Nr 1 Miasta Radzyń Podlaski
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bliska odległość dużych miast: Lublina oraz Białej Podlaskiej 2. Położenie przy skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych mających znaczenie międzynarodowe - dróg krajowych Nr 19 i 63 3. Duża ilość zabytków 4. Duża aktywność społeczna mieszkańców – liczne organizacje pozarządowe czy udział w wyborach 5. Kapitał ludzki w postaci dużej liczby osób młodych 6. Dodatni przyrost naturalny 7. Rozwinięta i dobrze zorganizowana sieć szkół i placówek oświatowych, a także ośrodków szkolno – wychowawczych 8. Dobrze rozwinięta sieć gazowa 9. Bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe, sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji 10. Dobrze funkcjonujący system pomocy społecznej 11. Dobrze rozwinięta sieć placówek ochrony zdrowia 12. Sukcesy sportowe (również na arenie międzynarodowej) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak pełnej infrastruktury technicznej lub zły stan istniejącej (zwłaszcza drogowej) 2. Spadek liczby mieszkańców 3. Duża liczba osób bezrobotnych 4. Mała liczba osób zatrudnionych w sektorze usług rynkowych 5. Brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej 6. Duży poziom zanieczyszczenia powietrza
Szanse Rozwoju obszaru rewitalizacji Nr 1 Miasta Radzyń Podlaski	Zagrożenia Rozwoju obszaru rewitalizacji Nr 1 Miasta Radzyń Podlaski

<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych 2. Aktywność ludzi młodych 3. Sukcesywnie wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych 4. Zwiększenie poziomu integracji organizacji, instytucji i stowarzyszeń 5. Pozyskanie środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 6. Współpraca międzygminna i zagraniczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak środków finansowych umożliwiających realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej oraz społecznej 2. Trudności z pozyskaniem inwestorów zewnętrznych 3. Migracja młodzieży do dużych miast i za granicę 4. Starzenie się społeczeństwa 5. Wysokie bezrobocie oraz niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych 6. Wzrost ilości osób korzystających z pomocy społecznej
---	---

6. Założenia programu rewitalizacji

6.1. Podział na projekty i zadania inwestycyjne

Nazwa projektu	Zadania inwestycyjne	Okres realizacji projektu
INWESTYCJE ZLOKALIZOWANE NA OBSZARZE REWITALIZACJI NR 1		
Poprawa stanu lokalnej infrastruktury komunikacyjnej	Budowa ul. Zielonej i ul. Powstania Styczniowego wraz z kanalizacją deszczową	2004-2012
	Budowa ul. Matejki, ul. Chełmońskiego i ul. Wyspiańskiego	2009-2012
	Budowa ul. Wojska Polskiego	2013
	Przebudowa ul. Płudzińskiej	2013
	Budowa ul. Korczaka i ul. Sikorskiego	2013 - 2015
	Budowa ul. Cichej	2013 - 2015
	Budowa ul. Nowej	2013 - 2015
Wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i sportowej rewitalizowanego obszaru	Budowa ul. Baczyńskiego, ul. Lisowskiego i ul. Reymonta	2013 - 2015
	Boisko piłkarskie przy ul. Jana Pawła II "BLISKO-BOISKO"	2007-2009
Zespół pałacowo - parkowy w Radzynie Podlaskim - roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie obiektu wpisanego do rejestru zabytków	Powiatowy kompleks sportowo - rekreacyjny w Radzynie Podlaskim ETAP II - KRYTA PŁYWALNIA	2008-2012
	Elewacja zachodnia skrzydła zachodniego z wieżą i pawilonów zachodnich	2009
	Elewacja wschodnia skrzydła wschodniego z wieżą i pawilonów wschodnich	2010
	Alkierze i elewacja południowa korpusu głównego pałacu	2011
	Elewacja wschodnia skrzydła zachodniego oraz elewacja wschodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła zachodniego	2012
	Elewacja zachodnia skrzydła wschodniego oraz elewacja zachodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła wschodniego	2013
	Dziedziniec pałacowy - odwodnienie, wykonanie nawierzchni, konserwacja panopli kamiennych i bramy żelaznej (południowej)	2009 - 2013
	Iluminacja pałacu	2009 - 2013
	Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony zachodniej (od strony ul. Jana Pawła II)	2009 - 2013
	Przebudowa Grobli Paradnej	2013 - 2015
Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony wschodniej	2013 - 2015	

	i południowej wraz z odbudową stawów przypałacowych	
	Bramy i ogrodzenie parku w zespole pałacowo -parkowym - rekonstrukcja i odbudowa	2010 -2013
	Zagospodarowanie parku, urządzenie alei, zieleni, oświetlenie i urządzenie terenu w otoczeniu budynku Oranżerii	po 2015
	Budynek Oranżerii – izolacje fundamentów i kompleksowa rewaloryzacja elewacji	po 2015
Roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie budynków położonych w strefie konserwatorskiej	Remont, w tym termomodernizacja, budynków oraz budowa infrastruktury technicznej uzbrojenia terenu na terenie byłych koszar wojskowych przy ul. Koszary	2009 - 2015
	Remont, w tym także prace restauratorskie i konserwatorskie, kamienic zabytkowych przy ul. Ostrowieckiej Nr 26 i Nr 28 w CENTRUM	2010 - 2013
Modernizacja (przebudowa) historycznego traktu komunikacyjnego	Przebudowa ul. Międzyrzeckiej, ul. Jana Pawła II i ul. Lubelskiej	2009 – 2011
Porządkowanie przestrzeni publicznych	Rewitalizacja zagospodarowania przestrzennego placu przy Kościele Błogosławionych Męczenników Podlaskich parafii Św. Anny	2009 - 2013
	Przebudowa Pl. Wolności	2009 - 2011
	Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek	I. 2009 – 2012 II. 2013 – 2015
Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego	Budowa ul. Konstytucji 3 Maja	2007 - 2009
	Przebudowa skrzyżowania ul. Gwardii z ul. Kościuszki	2009
	Przebudowa skrzyżowania ul. Międzyrzeckiej z ul. Partyzantów i ul. Partyzantów z ul. Powstańców Styczniowych i budowa ul. Powstańców Styczniowych	2008 -2009
	Budowa ul. Leśnej i ul. Sitkowskiego	2013 - 2015
	Budowa drogi – wschodniej małej obwodnicy miasta	po 2015
Budowa infrastruktury publicznej rekreacyjno – turystycznej	Budowa ciągu pieszo - jezdnego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKĄ”	2010 – po 2015
	Urządzenie terenów rekreacyjnych CEGIELNIA	2010 -2015 i po 2015
Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie podlegającym rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wchodzących w zabytkowy układ	2010 -2015 i po 2015

	urbanistyczny miasta	
	<p>Budowa systemu monitoringu - zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wytypowanych, jako niebezpieczne w mieście:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grobla Paradna; - park w zespole pałacowo-parkowym; - Pl. Wolności; - ul. Rynek (plac); - ul. Warszawska i ul. Ostrowiecka w CENTRUM; - Pl. Potockiego; - ul. Warszawska w rejonie skrzyżowań z ul. 11 Listopada; - skrzyżowanie ul. Warszawskiej z ul. Wyszyńskiego; - skrzyżowanie ul. Wyszyńskiego z ul. Zabielską; - skrzyżowanie ul. Wyszyńskiego z ul. Wisznicką; - ul. Jana Pawła II przy Szkole Podstawowej Nr 1 i Gimnazjum Nr 1; - ul. Sitkowskiego przy Szkole Podstawowej Nr 2 i Gimnazjum Nr 2 (skrzyżowanie ul. Sitkowskiego z ul. Powstania Styczniowego); - ul. Sikorskiego przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych; - ul. Partyzantów przy Liceum Ogólnokształcącym Nr 1; - ul. Dąbrowskiego; - ul. Pocztowa; - ul. Korczaka. 	2009 - 2015
Renowacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych na osiedlu BULWARY	2009 -2015 i po 2015
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych na osiedlu ZABIELSKA	2009 -2015 i po 2015
	Remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego - ul. Spółdzielcza 5,7,9,11	2009 - 2015
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Ostrowieckiej i ul. Kościuszki	2009 -2015 i po 2015
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Ostrowieckiej i ul. Warszawskiej w CENTRUM	2009 -2015 i po 2015
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Warszawskiej Nr 46, 48 i 50	2009 -2015 i po 2015

	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Korczaka	2009 –2015 i po 2015
	Wyposażenie bloków w kolektory słoneczne: -ul. Wyszyńskiego Nr 7,9,11; -ul. Spółdzielcza Nr 1.	2009 –2015 i po 2015
	Wymiana sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na os. Bulwary.	2009 –2015 i po 2015
Porządkowanie przestrzeni publicznych (na osiedlach)	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, parkingów, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym BULWARY	2009 –2015 i po 2015
	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, parkingów, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym ZABIELSKA	2009 –2015 i po 2015
	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Ostrowieckiej i ul. Kościuszki	2009 –2015 i po 2015
	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Warszawskiej CENTRUM	2009 –2015 i po 2015
	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, parkingów, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Warszawskiej Nr 46, 48 i 50	2009 –2015 i po 2015
	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, parkingów, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Korczaka	2009 –2015 i po 2015
	Budowa parkingu piętrowego na osiedlu mieszkaniowym BULWARY	2009 –2015 i po 2015
Regeneracja, rehabilitacja i uzupełnianie zabudowy	Odnowienie elewacji i dachów budynków południowej pierzei Rynku	2009 – po 2015
	Odnowienie elewacji i dachów budynków pierzei północnej i zachodniej Pl. Wolności	2009 – po 2015
	Odnowienie elewacji, stolarki i dachów budynków zabytkowych przy: -ul. Ostrowieckiej Nr 2, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 22, 24, 32, 36, 38 i 42; -ul. Warszawska Nr 1,3,5-7; -ul. Wojska Polskiego Nr 8,12,13;	2009 –2015 i po 2015

	-ul. Parkowa Nr 1A.	
	Przebudowa frontonów budynków, które obecnie powodują dysharmonię w pierzejach zabudowy na terenie zabytkowego układu urbanistycznego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem budynków przy: - ul. Ostrowieckiej Nr 18, 30, 5, 11 i 13; - ul. Warszawskiej Nr 1,2,3,5,6,7,8,46,48,50.	2009 -2015 i po 2015
	Zabudowa plombowa w pierzejach ulic zabytkowego centrum miasta - ul. Ostrowiecka, ul. Warszawska, ul. Chomiczewskiego, ul. Dąbrowskiego i ul. Gwardii	2009 -2015 i po 2015
	Przebudowa budynku przy ul. Lubelskiej 1 (obecna siedziba Urzędu Skarbowego) w zakresie architektury w nawiązaniu do zabytkowego otoczenia	po 2015
	Przebudowa budynku hal targowych	2010 -2015 i po 2015
Działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia	Rozbudowa i przebudowa budynku po Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzynie Podlaskim przy ul. Armii Krajowej 2 z wyodrębnieniem Centrum Aktywizacji Zawodowej na potrzeby PUP w Radzynie Podlaskim.	2009 - 2012
INWESTYCJE ZLOKALIZOWANE NA OBSZARZE REWITALIZACJI NR 2		
Kompleksowa odnowa zdegradowanego obszaru powojkowego	Przebudowa budynków byłej jednostki wojskowej na budynki szkolno - warsztatowe dla młodzieży przebywającej w Ośrodku Szkolenia i Wychowania. Roboty budowlane, termomodernizacja, remont elewacji, przebudowa i naprawa dachów, prace modernizacyjne i remontowo - malarskie wewnątrz budynków, wymiana instalacji	2011 - 2013
	Zakup nowego wyposażenia budynków	2011 - 2013
	Likwidacja istniejącej na terenie OSiW oczyszczalni ścieków i utworzenie mniejszej, dostosowanej do potrzeb Ośrodka	2011 - 2013
	Przebudowa i remont sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	2011 - 2013
	Przebudowa ciągów pieszych i placów na terenie OSiW, utworzenie parkingu	2011 - 2013
	Rewitalizacja zieleni na terenie OSiW	2011 - 2013
	Budowa systemu monitoringu na terenie całego Ośrodka wraz z bazą telewizji dozorowej - utworzenie strefy bezpieczeństwa	2011 - 2013
	Wymiana ogrodzenia koszarowego na odpowiednie do obecnej funkcji obiektu	2011 - 2013
	Adaptacja kotłowni na magazyn	2011 - 2013

6.2. Kryteria wyboru pilotażowych projektów oraz kolejność ich realizacji

Niniejszy dokument został sporządzony w oparciu o analizę uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych Miasta Radzyń Podlaski. Przy wyborze projektów oraz kolejności realizacji zadań wzięto pod uwagę następujące kwestie:

- Zgodność zapisów dokumentów programowych rozwoju miasta oraz regionu,
- Akceptacja społeczna i poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców,
- Intensywność wpływu na osiągnięcie zakładanych celów – spójności społeczno-gospodarczej,
- Intensywność wpływu realizacji projektu na podniesienie walorów i atrakcyjności Miasta Radzyń Podlaski,
- Powiązanie z innymi projektami dotyczącymi rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego,
- Poziom zaawansowania w przygotowaniu dokumentacji projektów w ramach rewitalizacji,
- Określone zasoby finansowe Miasta Radzyń Podlaski,
- Możliwość uzyskania współfinansowania ze źródeł zewnętrznych.

6.3 . Ochrona zwierząt w realizacji projektów ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Realizacja przewidzianych w Lokalnym Programie Rewitalizacji zamierzeń będzie charakteryzowała się nieznacznym wpływem na bioróżnorodność świata zwierząt. Obszar objęty rewitalizacją jest przekształcony antropologicznie, na którym liczba gatunków żyjących zwierząt jest ograniczona.

Inwestycje takie jak np. budowa infrastruktury technicznej uzbrojenia terenu czy budowa i przebudowa dróg oraz ciągów pieszo-jezdnych mogą przyczynić się do zakłócenia naturalnych siedlisk zwierząt, w tym gatunków chronionych oraz zmniejszyć ich różnorodność na danym obszarze. Będzie to jednak oddziaływanie krótkoterminowe i w dużym procencie odwracalne. Pozostałe działania inwestycyjne nie przyczynią się w zauważalny sposób do zmiany warunków ich bytowania.

Tym niemniej podczas realizacji projektów z zakresu rewitalizacji powinny obowiązywać następujące zasady:

- przed przystąpieniem do prac projektowych dotyczących remontów i modernizacji obiektów budowlanych (szczególnie zabytkowych) należy przeprowadzić

inwentaryzację czy nie występują tam miejsca bytowania i lęgów chronionych gatunków ptaków i nietoperzy, a w przypadku potwierdzenia - należy zaplanować działania ochronne mające na celu stworzenie możliwości dalszego ich bytowania i lęgów - harmonogram wykonania projektowanych prac budowlanych, konserwatorskich i restauratorskich dostosować odpowiednio do terminów lęgów,

- wszelkie prace rewaloryzacyjne w zabytkowym parku w zespole pałacowo-parkowym a polegające na usuwaniu drzew, czy ich konarów, powinny być poprzedzone sprawdzeniem czy nie gniazdują na nich chronione ptaki oraz w szczelinach i dziuplach - nietoperze, w przypadku potwierdzenia gniazdowania należy w dokumentacji opisać działania ochronne - zniszczenie gniazd jest możliwe po uzyskaniu zgody właściwego organu,
- ustalenia dotyczące drzew w zabytkowym parku dotyczą także drzew usuwanych przy budowie i przebudowie ciągów komunikacyjnych,
- przebudowa stawów przypałacowych i grobli powinna uwzględnić możliwość dalszego bytowania i lęgów łabędzi niemych oraz innych ptaków pływających, w tym różnych gatunków dzikich kaczek.

6.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Wśród wskaźników osiągnięć Lokalnego Programu Rewitalizacji wyróżnia się trzy kategorie:

- 1) wskaźniki produktu;
- 2) wskaźniki rezultatu;
- 3) wskaźniki oddziaływania.

Wskaźniki produktu

- Długość wybudowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją /km/.
- Długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją /km/.
- Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury drogowej /szt./.
- Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej /szt./.
- Liczba budynków poddanych renowacji /szt./.
- Powierzchnia budynków poddanych renowacji /m²/.
- Liczba budynków poddanych termorenowacji /szt./.
- Powierzchnia budynków poddanych termorenowacji /m²/.
- Liczba odnowionych budynków powojskowych /szt./.

- Liczba budynków mieszkalnych poddanych remontowi /szt./.
- Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej /szt./.
- Powierzchnia budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej /m²/.
- Długość wybudowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska /km/.
- Długość zmodernizowanej i wybudowanej sieci kanalizacyjnej /km/
- Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych w ciągu roku /dam³ /
- Długość przebudowanej/wyremontowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska /km/.
- Liczba projektów walki z przestępczością i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców /szt./.
- Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele społeczne /szt./.
- Powierzchnia budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele społeczne /m²/.
- Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej /m²/.
- Liczba nowopowstałych obiektów sportowych /szt./.
- Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę /m²/.
- Powierzchnia zagospodarowanych terenów na cele turystyczne i rekreacyjne/ha/.
- Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne /szt./.
- Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne /m²/.
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego /m²/.
- Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym /m²/.
- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych /km/.

Wskaźniki rezultatu

- Powierzchnia rewitalizowanego obszaru /ha/.
- Powierzchnia zrewitalizowanego obszaru powojkowego /ha/.
- Ilość gospodarstw podłączonych do sieci kanalizacyjnej w ciągu roku /szt./
- Liczba przestępstw w Mieście /szt./.
- Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym /szt./.
- Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki /szt./.
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów rewitalizacji /szt./.
- Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem /osoby/.
- Liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem /osoby/.
- Liczba osób mieszkających w budynkach poddanych renowacji /osoby/.
- Liczba osób korzystających z lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej /osoby/.
- Liczba osób korzystających z obiektów i miejsc o charakterze rekreacyjnym i turystycznym /osoby/.
- Liczba nowych przedsiębiorstw /szt./.
- Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych /szt./.
- Nośność wybudowanej ulicy (kN/oś).

Wskaźniki oddziaływania

- Wzrost liczby turystów na obszarze rewitalizacji /osoby/.
- Wzrost liczby osób aktywnie spędzających czas /osoby/.
- Wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych /%/.
- Migracje z terenów poddanych rewitalizacji /saldo/.
- Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych /osoby/.
- Zmniejszenie liczby przestępstw /szt./.
- Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki /osoby/.
- Zwiększenie liczby usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych /szt./.
- Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki /szt./.
- Zmniejszenie liczby zniszczonych budynków mieszkalnych /szt./.
- Liczba pojazdów korzystających z drogi /szt./.
- Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku) /szt./.

7. Planowane działania w latach 2009- 2015 na obszarze rewitalizowanym

Planowane działania w latach 2009-2015 podzielono na trzy rodzaje działań: działania przestrzenne, społeczne i gospodarcze.

Działania przestrzenne mają na celu kształtowanie nowego ładu przestrzennego Miasta i integrację terenów zdegradowanych. Porządkowanie "starej tkanki urbanistycznej", wprowadzanie nowych elementów architektonicznych jest także sposobem promocji nowego wizerunku Miasta. Do działań przestrzennych zalicza się m.in.: rozwój infrastruktury technicznej, remonty i renowacje istniejących zasobów mieszkaniowych, a także rozwój infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej.

Działania społeczne to przede wszystkim rozwój zasobów ludzkich, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, tworzenie równych szans, zapobieganie zjawisku bezrobocia czy aktywizacja środowisk dziecięcych i młodzieżowych.

Działania gospodarcze prowadzą do pozytywnych skutków ekonomicznych takich jak: wzrost dochodu firm, wzrost oddziaływania na rozwój różnych działalności lokalnych, ożywienie życia społeczno-gospodarczego, pobudzenie aktywności lokalnych środowisk, stworzenie nowych miejsc pracy. Działania gospodarcze to m.in.: wsparcie przedsiębiorczości czy działania dotyczące rozwoju turystyki oraz innych sektorów gospodarki.

7.1. Planowane działania przestrzenne, społeczne oraz gospodarcze na obszarze rewitalizowanym

Działania przestrzenne, społeczne i gospodarcze						
Nazwa planowanego działania	Rodzaj działania	Etapy i czas realizacji	Instytucja, podmiot wdrażający projekt	Nakłady do poniesienia w zł		
Poprawa stanu lokalnej infrastruktury komunikacyjnej	Przestrzenne	Budowa ul. Zielonej i ul. Powstania Styczniowego wraz z kanalizacją deszczową	Miasto Radzyń Podlaski	6 980 000,00		
	Przestrzenne	Budowa ul. Matejki, ul. Chełmońskiego i ul. Wyspiańskiego	Miasto Radzyń Podlaski	2 250 000,00		
	Przestrzenne	Budowa ul. Wojska Polskiego	Miasto Radzyń Podlaski	1 045 000,00		
	Przestrzenne	Przebudowa ul. Płudzińskiej	Miasto Radzyń Podlaski	1 760 000,00		
	Przestrzenne	Budowa ul. Korczaka i ul. Sikorskiego	Miasto Radzyń Podlaski	1 000 000,00		
	Przestrzenne	Budowa ul. Cichej	Miasto Radzyń Podlaski	350 000,00		
	Przestrzenne	Budowa ul. Nowej	Miasto Radzyń Podlaski	176 000,00		
	Przestrzenne	Budowa ul. Baczyńskiego,	Miasto Radzyń	1 452 000,00		

<p>Wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i sportowej rewitalizowanego obszaru</p>	Przestrzenne Gospodarcze Społeczne	ul. Lisowskiego i ul. Reymonta	2007-2009	Podlaski	739 760,00
		Boisko piłkarskie przy ul. Jana Pawła II "BLISKO-BOISKO"	2009-2012	Miasto Radzyń Podlaski	17 080 000,00
	Przestrzenne Gospodarcze Społeczne	Powiatowy kompleks sportowo - rekreacyjny w Radzynie Podlaskim ETAP II - KRYTA PŁYWALNIA	2009	Miasto Radzyń Podlaski	2 465 000,00
		Elewacja zachodnia skrzydła zachodniego z wieżą i pawilonów zachodnich	2010	Miasto Radzyń Podlaski	2 100 000,00
		Elewacja wschodnia skrzydła wschodniego z wieżą i pawilonów wschodnich	2011	Miasto Radzyń Podlaski	3 545 000,00
	Przestrzenne Gospodarcze	Alkierze i elewacja południowa korpusu głównego pałacu	2012	Miasto Radzyń Podlaski	1 600 000,00
		Elewacja wschodnia skrzydła zachodniego oraz elewacja wschodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła zachodniego	2013	Miasto Radzyń Podlaski	1 075 000,00
		Elewacja zachodnia skrzydła wschodniego oraz elewacja zachodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła wschodniego			

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RADZYŃ PODLASKI NA LATA 2009 - 2015

				Dziedziniec pałacowy – odwodnienie, wykonanie nawierzchni, konserwacja panopli kamiennych i bramy żelaznej (południowej)	2009 - 2013	Miasto Radzyń Podlaski	5 000 000,00		
				Iluminacja pałacu	2009 - 2013	Miasto Radzyń Podlaski	150 000,00		
				Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony zachodniej (od strony ul. Jana Pawła II)	2009 - 2013	Miasto Radzyń Podlaski	100 000,00		
				Przebudowa Grobli Paradnej	2013 - 2015	Miasto Radzyń Podlaski	250 000,00		
				Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony wschodniej i południowej wraz z odbudową stawów przypałacowych	2013 - 2015	Miasto Radzyń Podlaski	1 050 000,00		
				Bramy i ogrodzenie parku w zespole pałacowo -parkowym – rekonstrukcja i odbudowa	2010 -2013	Miasto Radzyń Podlaski	450 000,00		
				Zagospodarowanie parku, urządzenie alei, zieleni, oświetlenie	po 2015	Miasto Radzyń Podlaski	550 000,00		

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RADZYŃ PODLASKI NA LATA 2009 - 2015

				i urządzenie terenu w otoczeniu budynku Oranżerii					
				Budynek Oranżerii - izolacje fundamentów i kompleksowa rewaloryzacja elewacji					2 000 000,00
				Remont, w tym termomodernizacja, budynków oraz budowa infrastruktury technicznej uzbrojenia terenu na terenie byłych koszar wojskowych przy ul. Koszary	Przestrzenne Gospodarcze				800 000,00
				Remont, w tym także prace restauratorskie i konserwatorskie, kamienic zabytkowych przy ul. Ostrowieckiej Nr 26 i Nr 28 w CENTRUM					200 000,00
				Przebudowa ul. Międzyrzeczkiej, ul. Jana Pawła II i ul. Lubelskiej	Przestrzenne Gospodarcze				10 642 578,00
				Rewitalizacja zagospodarowania przestrzennego placu przy Kościele Błogosławionych Męczenników Podlaskich parafii Św. Anny	Przestrzenne Gospodarcze				1 500 000,00
				Przebudowa Pl. Wolności					2 000 000,00
Roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie budynków położonych w strefie konserwatorskiej									
Modernizacja (przebudowa) historycznego traktu komunikacyjnego									
Porządkowanie przestrzeni publicznych									

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RADZYŃ PODLASKI NA LATA 2009 - 2015

Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego	Przestrzenne	Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek	I. 2009 - 2012 II. 2013 - 2015	Miasto Radzyń Podlaski	600 000,00 1 350 000,00 = 1 950 000,00
		Budowa ul. Konstytucji 3 Maja	2007 - 2009	Miasto Radzyń Podlaski	3 163 225,20
		Przebudowa skrzyżowania ul. Gwardii z ul. Kościuszki	2009	Miasto Radzyń Podlaski	210 000,00
Budowa infrastruktury publicznej rekreacyjno - turystycznej	Społeczne Gospodarcze Przestrzenne	Przebudowa skrzyżowania ul. Międzyrzeczkiej z ul. Partyzantów i ul. Partyzantów z ul. Powstańców Styczniowych i budowa ul. Powstańców Styczniowych	2008 - 2009	Miasto Radzyń Podlaski	1 090 000,00
		Budowa ul. Leśnej i ul. Sitkowskiego	2013 - 2015	Miasto Radzyń Podlaski	3 450 000,00
		Budowa drogi - wschodniej małej obwodnicy miasta	po 2015	Miasto Radzyń Podlaski	6 000 000,00
Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości	Społeczne Przestrzenne	Budowa ciągu pieszo - jezdnego i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKĄ”	2010 - po 2015	Miasto Radzyń Podlaski	1 500 000,00
		Urządzenie terenów rekreacyjnych CEGIELNIA	2010 - po 2015	Miasto Radzyń Podlaski	500 000,00
		Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie	2009 - po 2015	Miasto Radzyń	1 100 000,00

		<p>podlegającym rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wchodzących w zabytkowy układ urbanistyczny miasta</p> <p>Budowa systemu monitoringu - zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wytypowanych, jako niebezpieczne w mieście:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grobla Paradna - Park w zespole pałacowo-parkowym - Pl. Wolności - ul. Rynek (plac) - ul. Warszawska i ul. Ostrowiecka - w CENTRUM - Pl. Potockiego - ul. Warszawska <p>w rejonie skrzyżowań z ul. 11 Listopada</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skrzyżowanie ul. Warszawskiej z ul. Wyszyńskiego - Skrzyżowanie ul. Wyszyńskiego z ul. Zabielską - Skrzyżowanie ul. Wyszyńskiego z ul. Wisznicką - ul. Jana Pawła II przy 	<p>2009 - 2015</p>	<p>Podlaski</p> <p>Miasto Radzyń Podlaski</p>	<p>360 000,00</p>
--	--	---	--------------------	---	-------------------

Renowacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych	Przestrzenne Spoleczne	Szkole Podstawowej Nr 1 i Gimnazjum Nr 1 - ul. Sitkowskiego przy Szkole Podstawowej Nr 2 i Gimnazjum Nr 2 (skrzyżowanie ul. Sitkowskiego z ul. Powstania Styczniowego) - ul. Sikorskiego przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych - ul. Partyzantów przy Liceum Ogólnokształcącym Nr 1 -ul. Dąbrowskiego -ul. Pocztowa -ul. Korczaka	2009 -2015 i po 2015	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkańcowa	1 500 000,00
			2009 -2015 i po 2015	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkańcowa	600 000,00
			2009 - 2015	Wspólnota Mieszkańcowa	400 000,00
			2009 -2015 i po 2015	Spółdzielnia Mieszkańcowa „DOM”	250 000,00

	ul. Ostrowieckiej i ul. Kościuszki					
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Ostrowieckiej i ul. Warszawskiej w CENTRUM	2009 -2015 i po 2015	Wspólnoty Mieszkaniove	480 000,00		
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Warszawskiej Nr 46, 48 i 50	2009 -2015 i po 2015	Wspólnoty Mieszkaniove	320 000,00		
	Remont budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Korczaka	2009 -2015 i po 2015	Spółdzielnia Mieszkaniova „ZACISZE”	1 000 000,00		
	Wyposażenie bloków w kolektory słoneczne: -ul. Wyszynskiego Nr 7,9,11 -ul. Spółdzielcza Nr 1	2009 -2015 i po 2015	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniova	1 280 000,00		
	Wymiana sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na os. Bulwary w blokach Nr 1-7.	2009 -2015 i po 2015	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniova	1 000 000,00		
Porządkowanie przestrzeni publicznych (na osiedlach)	Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, parkingów, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych	2009 -2015 i po 2015	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniova	530 000,00		

		<p>i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym BULWARY</p> <p>Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, parkingów, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym ZABIELSKA</p> <p>Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Ostrowieckiej i ul. Kościuszki</p> <p>Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Warszawskiej CENTRUM</p> <p>Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na</p>	<p>2009 -2015 i po 2015</p> <p>2009 -2015 i po 2015</p> <p>2009 -2015 i po 2015</p> <p>2009 -2015 i po 2015</p>	<p>Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa</p> <p>Spółdzielnia Mieszkaniowa „DOM”</p> <p>Wspólnota Mieszkaniowe</p> <p>Wspólnota Mieszkaniowe</p>	<p>2 080 000,00</p> <p>120 000,00</p> <p>140 000,00</p> <p>80 000,00</p>
--	--	--	---	---	--

Regeneracja, rehabilitacja i uzupełnianie zabudowy	Przestrzenne Społeczne Gospodarcze	osiedlu mieszkaniowym przy ul. Warszawskiej Nr 46, 48 i 50	2009 -2015 i po 2015	Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZACISZE”	200 000,00
		Roboty budowlane i modernizacyjne ciągów komunikacyjnych, zieleni, placów zabaw dla dzieci, miejsc rekreacyjnych i terenów zielonych na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Korczaka	2009 -2015 i po 2015	Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa	1 500 000,00
		Budowa parkingu piętrowego na osiedlu mieszkaniowym BULWARY między blokami Nr 9,10,11	2009 - 2015 po 2015	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	80 000,00
		Odnowienie elewacji i dachów budynków południowej pierzei Rynku	2009 - po 2015	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	80 000,00
		Odnowienie elewacji i dachów budynków pierzei północnej i zachodniej Pl. Wolności	2009 - po 2015	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	760 000,00
		Odnowienie elewacji, stolarki i dachów budynków zabytkowych przy ul. Ostrowieckiej Nr 2, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 16, 22, 24, 32, 36, 38 i 42 -ul. Warszawska Nr 1,3,5-7;	2009 -2015 i po 2015	właściciele, posiadacze i zarządcy budynków	760 000,00

		<p>-ul. Wojska Polskiego Nr 8,12,13; -ul. Parkowa Nr 1A;</p> <p>Przebudowa frontonów budynków, które obecnie powodują dysharmonię w pierzejach zabudowy na terenie zabytkowego układu urbanistycznego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem budynków przy ul. Ostrowieckiej Nr 18, 30, 5, 11 i 13 oraz ul. Warszawskiej Nr 46,48 i 50</p>	<p>2009 - po 2015</p>	<p>właściciele, posiadacze i zarządcy budynków</p>	<p>1 400 000,00</p>
		<p>Zabudowa plombowa w pierzejach ulic zabytkowego centrum miasta - ul. Ostrowiecka, ul. Warszawska, ul. Chomiczewskiego, ul. Dąbrowskiego i ul. Gwardii</p>	<p>2009 - po 2015</p>	<p>właściciele, posiadacze i zarządcy budynków</p>	<p>4 000 000,00</p>
		<p>Przebudowa budynku przy ul. Lubelskiej 1 (obecna siedziba Urzędu Skarbowego) w zakresie architektury w nawiązaniu do zabytkowego otoczenia</p>	<p>po 2015</p>	<p>właściciel budynku</p>	<p>650 000,00</p>

			Przebudowa budynku hal targowych	2010 - po 2015	właściciel budynku	3 500 000,00
Działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia	Spoleczne Przestrzenne Gospodarcze	Rozbudowa i przebudowa budynku po Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzynie Podlaskim przy ul. Armii Krajowej 2 z wyodrębnieniem Centrum Aktywizacji Zawodowej na potrzeby PUP w Radzynie Podlaskim.	2009 - 2012	Powiat Radzyński		1 900 000,00
Kompleksowa odnowa zdegradowanego obszaru powojaskowego	Przestrzenne Spoleczne	Przebudowa budynków bylej jednostki wojskowej na budynki szkolno - warsztatowe dla młodzieży przebywającej w Ośrodku Szkolenia i Wychowania	2011 - 2013	Ochocticze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda		950 000,00
	Spoleczne	Zakup nowego wyposażenia budynków	2011 - 2013	Ochocticze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda		320 000,00
	Przestrzenne	Likwidacja istniejącej na terenie OSiW oczyszczalni ścieków i utworzenie mniejszej, dostosowanej do potrzeb Ośrodka	2011 - 2013	Ochocticze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda		250 000,00
	Przestrzenne	Przebudowa i remont sieci kanalizacyjnej	2011 - 2013	Ochocticze Hufce Pracy -		150 000,00

		i wodociągowej		Lubelska Wojewódzka Komenda	
Przestrzenne	Przebudowa ciągów pieszych i placów na terenie OSiW, utworzenie parkingu	2011 - 2013		Ochockicze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda	250 000,00
Przestrzenne	Rewitalizacja zieleni na terenie OSiW	2011 - 2013		Ochockicze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda	400 000,00
Spoleczne	Budowa systemu monitoringu na terenie całego Ośrodka wraz z bazą telewizyjną dozorową - utworzenie strefy bezpieczeństwa	2011 - 2013		Ochockicze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda	300 000,00
Przestrzenne	Wymiana ogrodzenia koszarowego na odpowiednie do obecnej funkcji obiektu	2011 - 2013		Ochockicze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda	500 000,00
Przestrzenne	Adaptacja kotłowni na magazyn	2011 - 2013		Ochockicze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda	15 000,00

8. Plan finansowy realizacji rewitalizacji – określenie źródeł finansowania programu rewitalizacji

Projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji finansowane będą wspólnie przez samorząd, sektor publiczny i środki pochodzące z funduszy unijnych. Miasto zobowiązuje się przeznaczać corocznie w swoim budżecie środki służące finansowaniu zadań ujętych w projektach rewitalizacji – w całości lub w części. Zakres i wielkość finansowania będą określane w corocznej uchwale budżetowej.

Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski obejmuje zidentyfikowane w okresie opracowywania Programu planowane przedsięwzięcia inwestycyjne w okresie 2009 - 2015. Ze względu na dużą liczbę przedsięwzięć możliwych do realizacji oraz długi okres planowania objęty programem, wymienione projekty oraz zakres finansowy mają jedynie charakter szacunkowy.

Pojawiające się okoliczności i uwarunkowania społeczno – gospodarcze oraz fakt, iż Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem koncepcyjnym powodują że, poziom dofinansowania oraz wartości poszczególnych projektów mogą ulec zmianie.

Tabela. Źródła finansowania projektów Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski w latach 2009 - 2015 (w zł)

Działania programu rewitalizacji	Nakłady finansowe poniesione do 2008 r. (włącznie)	Budżet JST (zł)	Budżet Państwa	Środki UE	Środki Prywatne	Pozostałe środki (kredyty, pożyczki, dotacje)	Razem - w latach 2009 - 2015
Budowa ul. Zielonej i ul. Powstania Styczniowego wraz z kanalizacją deszczową	3 015 000,00	2 150 000, 00	-	1 100 000,00	-	715 000,00	3 965 000,00
Budowa ul. Matejki, ul. Chełmońskiego i ul. Wyspiańskiego	-	850 000,00	-	-	-	1 400 000,00	2 250 000,00
Budowa ul. Wojska Polskiego	-	156 750,00	-	888 250,00	-	-	1 045 000,00
Przebudowa ul. Płudzińskiej	-	264 000,00	-	1 496 000,00	-	-	1 760 000,00
Budowa ul. Korczaka i ul. Sikorskiego	-	150 000,00	-	850 000,00	-	-	1 000 000,00
Budowa ul. Cichej	-	52 500,00	-	297 500,00	-	-	350 000,00
Budowa ul. Nowej	-	26 400,00	-	149 600,00	-	-	176 000,00
Budowa ul. Baczyńskiego, ul. Lisowskiego i ul. Reymonta	-	217 800,00	-	1 234 200,00	-	-	1 452 000,00
Boisko piłkarskie przy ul. Jana Pawła II "BLISKO-BOJSKO"	9 760,00	130 000,00	-	-	-	600 000,00	730 000,00
Powiatowy kompleks sportowo - rekreacyjny w Radzynie Podlaskim ETAP II - KRYTA PŁYWALNIA	-	3 903 862,00	-	11 981 138,00	-	1 195 000,00	17 080 000,00

Zespół pałacowo - parkowy w Radzynie Podlaskim - roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie obiektu wpisanego do rejestru zabytków	-	3 050 250,00	-	17 284 750,00	-	-	20 335 000,00
Roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie budynków położonych w strefie konserwatorskiej	-	150 000,00	-	850 000,00	-	-	1 000 000,00
Modernizacja (przebudowa) historycznego traktu komunikacyjnego	-	1 596 386,70	-	9 046 191,30	-	-	10 642 578,00
Porządkowanie przestrzeni publicznych	-	905 500,00	-	4 122 500,00	225 000,00	197 000,00	5 450 000,00
Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego	127 490,00	1 923 860,28	-	10 901 874,92	-	960 000,00	13 785 735,20
Budowa infrastruktury publicznej rekreacyjno - turystycznej	-	300 000,00	-	1 700 000,00	-	-	2 000 000,00
Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości	-	219 000,00	-	1 241 000,00	-	-	1 460 000,00
Renowacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych	-	-	-	4 004 000,00	606 000,00	-	4 610 000,00
Porządkowanie przestrzeni publicznych (na osiedlach)	-	-	-	841 500,00	6 428 500,00	-	7 270 000,00
Regeneracja, rehabilitacja i uzupełnianie zabudowy	-	-	-	11 899 500,00	1 570 500,00	-	13 460 000,00

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RADZYŃ PODLASKI NA LATA 2009 - 2015

Działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia	-	900 000,00	-	1 000 000,00	-	-	-	1 900 000,00
Przebudowa budynków byłej jednostki wojskowej na budynki szkolno - warsztatowe dla młodzieży przebywającej w Ośrodku Szkolenia i Wychowania	-	-	142 500,00	807 500,00	-	-	-	950 000,00
Zakup nowego wyposażenia budynków	-	-	48 000,00	272 000,00	-	-	-	320 000,00
Likwidacja istniejącej na terenie OSiW oczyszczalni ścieków i utworzenie mniejszej, dostosowanej do potrzeb Ośrodka	-	-	37 500,00	212 500,00	-	-	-	250 000,00
Przebudowa i remont sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	-	-	22 500,00	127 500,00	-	-	-	150 000,00
Przebudowa ciągów pieszych i placów na terenie OSiW, utworzenie parkingu	-	-	37 500,00	212 500,00	-	-	-	250 000,00
Rewitalizacja zieleni na terenie OSiW	-	-	60 000,00	340 000,00	-	-	-	400 000,00
Budowa systemu monitoringu na terenie całego Ośrodka wraz z bazą telewizyjną dozоровej - utworzenie strefy bezpieczeństwa	-	-	45 000,00	255 000,00	-	-	-	300 000,00
Wymiana ogrodzenia koszarowego na odpowiednie do obecnej funkcji obiektu	-	-	75 000,00	425 000,00	-	-	-	500 000,00
Adaptacja kotłowni na	-	-	2 250,00	12 750,00	-	-	-	15 000,00

magazyn								
RAZEM	3 152 250,00	16 946 308,98	470 250,00	83 986 754,22	8 978 500,00	5 067 000,00	118 601 063,20	

Poniższa tabela przedstawia planowane źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.

Tabela. Źródła finansowania programu rewitalizacji w latach 2009 - 2015 (w PLN)

Źródło finansowania	Planowana kwota (PLN)	% udział w planie finansowym (w przybliżeniu)
Budżet JST	16 946 308,98	15,20
Budżet Państwa	470 250 ,00	0,30
Środki UE	83 986 754,22	71,80
Środki Prywatne	8 978 500,00	8,50
Pozostałe środki (kredyty, pożyczki, dotacje)	5 067 000,00	4,20
RAZEM	118 601 063,20	100,00

9. System wdrażania lokalnego planu rewitalizacji

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest realizowany w oparciu o przepisy regulujące sposoby wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Miasto korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych UE zobowiązane jest przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 oraz rozporządzeniach odnoszących się do poszczególnych funduszy strukturalnych.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia. Oznacza to, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych.

9.1. Główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu oraz powołanie zespołu do spraw rewitalizacji zajmującego się opiniowaniem planów zgłaszanych do realizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski realizowany będzie w horyzoncie czasowym 2009 - 2015, po jego zatwierdzeniu przez Radę Miasta Radzyń Podlaski. Po przyjęciu dokumentu przez Radę Miasta, za jego właściwe wdrożenie oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji odpowiedzialny będzie organ wykonawczy-Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski. Do pomocy we właściwym wdrożeniu Programu Burmistrz dysponuje aparatem wykonawczym, w postaci Urzędu Miasta oraz jednostek organizacyjnych gminy.

Wśród komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Radzyń Podlaski najściślej zaangażowanych w realizację projektów wynikających z Lokalnego Programu Rewitalizacji wskazać należy:

1. Wydział Rozwoju Gospodarczego, do którego zadań należy m.in.:

- opracowywanie projektów programów inwestycyjnych Miasta;
- przygotowywanie materiałów niezbędnych do opracowywania dokumentacji technicznych oraz do realizacji zadań inwestycyjnych;
- prowadzenie bieżących spraw związanych z inwestycjami miejskimi;
- współpraca z innymi podmiotami realizującymi inwestycje na terenie miasta;
- prowadzenie i koordynacja prac związanych z opracowywaniem i realizacją planów zagospodarowania przestrzennego miasta;
- współdziałanie z administracją rządową w sprawach nadzoru urbanistyczno - architektonicznego i budowlanego;
- zarządzanie zasobami gruntów miejskich;
- koordynowanie i nadzór grupowego zarządu wspólnotami gruntowymi i mieniem miejskim;
- inicjowanie przedsięwzięć gospodarczych i prowadzenie działalności informacyjnej o potrzebach i możliwościach miasta w tym zakresie;
- zapewnienie funkcjonowania urządzeń infrastruktury technicznej i nadzór nad ich eksploatacją (wodociągi, kanalizacja, mosty, oczyszczanie, komunikacja, łączność i inne usługi) oraz dbałość i ich rozbudowa zgodnie z zapotrzebowaniem społeczności miejskiej;
- prowadzenie spraw związanych z zarządaniem, ochroną i utrzymaniem miejskich obiektów zabytkowych;
- wykonywanie zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną;
- prowadzenie i koordynacja spraw związanych z gospodarką komunalną i mieszkaniową miasta;
- dbałość o stan komunalnych zasobów mieszkaniowych;
- prowadzenie kontroli w zakresie stanu techniczno-sanitarnego na terenie miasta oraz porządku i estetyki;
- organizowanie i koordynacja remontów obiektów i urządzeń komunalnych oraz rozbiórek.

2. Wydział Finansowy kierowany przez **Skarbnika Miasta**. Zakres kompetencji obejmuje m.in.:

- sprawy budżetowe miasta;
- sprawy kasowe;
- księgowość podatkową i związaną z opłatami;
- prowadzenie kontroli gospodarki finansowej jednostek i zakładów budżetowych oraz jednostek organizacyjnych podlegających Radzie Miasta i Burmistrzowi;
- prowadzenie funduszy celowych i innych funduszy Rady Miasta;
- prowadzenie ewidencji składników mienia Miasta i udziałów.

Dla obsługi projektów i zadań inwestycyjnych konieczne będzie współdziałanie komórek organizacyjnych Urzędu Miasta.

System wdrażania na poziomie Urzędu Miasta obejmować będzie następujące działania:

- przygotowanie dokumentacji zadań objętych Programem,
- występowanie z wnioskami o dofinansowanie,
- przeprowadzenie procedur wyboru wykonawców zadań,
- kontraktowanie,
- monitorowanie przebiegu prac w ramach poszczególnych projektów,
- raportowanie,
- przygotowanie propozycji dotyczących korekt w zakresie poszczególnych zadań,
- prowadzenie rozliczeń finansowych,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.
- prowadzenie cyklicznych spotkań (zamkniętych i otwartych) w celu optymalizacji działań.

Oprócz komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Radzyń Podlaski we wdrażaniu Programu uczestniczyć będą jednostki organizacyjne działające na terenie miasta, które zgodnie ze swą właściwością, współdziałać będą z komórkami Urzędu Miasta na etapie realizacji projektów przestrzennych, gospodarczych i społecznych, a następnie odpowiedzialne będą za ich późniejsze funkcjonowanie.

Warunkiem niezbędnym dla pełnego wdrożenia Programu jest również uwzględnianie wydatków z nim związanych w kolejnych budżetach na lata 2009 - 2015. Za ten element odpowiada Rada Miasta. Dlatego też Burmistrz, przedkładając Radzie projekty budżetów, powinien przetransponować do nich założenia finansowe zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski przewidziane w nim na dany rok.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski będzie pełnił Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski. Burmistrz poprzez zarządzenie powołuje zespół do spraw rewitalizacji, którego głównym zadaniem jest opiniowanie planów zgłaszanych do realizacji w ramach programu.

Zespół ds. rewitalizacji składa się z pracowników Urzędu Miasta z różnych wydziałów niezbędnych do przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji (w tym osób odpowiedzialnych za budżet miasta) oraz przedstawicieli jednostek organizacyjnych miasta, a także jednostek współpracujących.

Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje między innymi:

- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Programu,
- zapewnienie zgodności realizacji Programu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Programu,
- przygotowanie raportów nt. wdrażania Programu,
- dokonanie oceny ex-post po zakończeniu realizacji Programu,
- organizację spotkań poszczególnych jednostek zainteresowanych określonymi projektami.

Dla właściwej oceny Instytucja Zarządzająca może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Urząd Miasta Radzyń Podlaski oraz poszczególne jednostki organizacyjne Miasta jako instytucje wdrażające Lokalny Program Rewitalizacji w ramach realizowanych działań są odpowiedzialne za:

- tworzenie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych od instytucji podległych - beneficjentów pomocy,

- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami, z zapisami Programu,
- ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Istotnym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest zaangażowanie jak największej liczby podmiotów i jednostek współpracujących w procesie realizacji rewitalizacji. Dla powodzenia przedsięwzięcia ważne jest, aby aktywnie występowały w nim nie tylko podmioty publiczne (Urząd Miasta i jednostki organizacyjne), ale także jak najliczniej podmioty społeczne (stowarzyszenia, wspólnoty, związki czy parafie) - zrzeszające mieszkańców oraz przedsiębiorcy prywatni. Podmioty społeczne, oprócz znajomości zagadnień związanych z lokalnymi problemami wnoszą doświadczenie w pracy na rzecz obszarów zdegradowanych. Inwestorzy prywatni służyć mogą doświadczeniem w zarządzaniu inwestycją oraz wnosić nowe technologie.

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji prowadzić powinna do tzw. „efektu dźwigni”, gdzie inwestycjom publicznym towarzyszy wzrost inwestycji prywatnych prowadzący do ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.

9.2. Określenie kryteriów kolejności realizowanych zadań

Przy określeniu kolejności realizowanych zadań wzięto pod uwagę następujące kryteria:

Kryteria horyzontalne:

- Zgodność zapisów dokumentów programowych rozwoju miasta oraz regionu,
- Akceptacja społeczna i poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców,
- Intensywność wpływu na osiągnięcie zakładanych celów – spójności społeczno-gospodarczej,
- Intensywność wpływu realizacji projektu na podniesienie walorów i atrakcyjności Miasta Radzyń Podlaski,
- Powiązanie z innymi projektami dotyczącymi rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego,

- Zaawansowanie przygotowania projektu do wykonania (dokumentacja),
- Określone zasoby finansowe Miasta Radzyń Podlaski,
- Możliwość uzyskania współfinansowania ze źródeł zewnętrznych.

Kryteria szczegółowe:

- konieczność wykreowania nowych miejsc pracy, celem zapobieżenia odpływowi wykwalifikowanej kadry;
- istniejące tereny i obiekty możliwe do wykorzystania i zagospodarowania,
- konieczność przeciwdziałania dalszej degradacji technicznej infrastruktury i budynków zlokalizowanych na obszarze objętym programem;
- potrzeba poprawy zniszczonej infrastruktury mieszkaniowej;
- konieczność ograniczenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego;
- zapobieganie przestępczości na obszarze objętym rewitalizacją;
- obecność terenów i infrastruktury powojkowej.

9.3. Wykaz zadań kluczowych do realizacji w latach 2009 - 2012 oraz 2013 - 2015

Zadania kluczowe do realizacji w latach 2009 - 2012					
Nazwa planowanego projektu oraz okres realizacji	Cele i oczekiwane rezultaty	Wykonawca/osoba odpowiedzialna	Charakterystyka przedsięwzięcia / identyfikacja poszczególnych etapów	Budżet oraz źródła finansowania (PLN)	Wskaźniki oceny stopnia realizacji zadania
Budowa ul. Konstytucji 3 Maja, 2007 - 2009	- Poprawa warunków życia mieszkańców - Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego miasta	Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski	Budowa ulicy w centrum miasta, istotnej dla układu komunikacyjnego miasta	- Koszt całkowity: 3 163 225,20 <u>Koszt całkowity w latach 2009 - 2012:</u> 3 065 735,20 - Źródła finansowania w 2009 r.: - środki budżetu miasta - 475 432,75 - RPO WL 2007 - 2013 - 2 687 792,45	- Długość wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji - km - Liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem - osoby - Liczba pojazdów korzystających z drogi - sztuk
Przebudowa ul. Międzyrzeckiej, ul. Jana Pawła II, ul. Lubelskiej. Przebudowa	- Poprawa warunków życia mieszkańców - Rozbudowa i modernizacja	Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski	Prace modernizacyjne placu oraz ulic wchodzących w skład centralnej części miasta	- Koszt całkowity: 12 642 578,00	- Długość przebudowanych dróg na obszarze rewitalizacji - km - Liczba osób

<p>Pl. Wolności 2009 - 2011</p>	<p>układu komunikacyjnego miasta</p>			<p><u>- Źródła finansowania:</u> - środki budżetu miasta - 1 896 386 ,70 - RPO WL 2007 - 2013 - 10 746 191,30</p>	<p>korzystających z infrastruktury objętej wsparciem - osoby - Liczba pojazdów korzystających z ulic - sztuk</p>
<p>Rewitalizacja zagospodarowania przestrzennego placu przy Kościele Błogosławionych Męczenników Podlaskich parafii Św. Anny, 2009 -2012</p>	<p>- Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Poprawa wizerunku miasta - Ochrona zabytkowych miejsc</p>	<p>Parafia Rzymsko - Katolicka pod wezwaniem Św. Anny w Radzynie Podlaskim / Proboszcz</p>	<p>Odnowa zabudowy placu, znajdującego się przy kościele jako miejsca istotnego ze względu duchowych, ale także historycznych</p>	<p><u>- Koszt całkowity w latach 2009 - 2013:</u> 1 500 000,00 <u>- Źródła finansowania:</u> - środki budżetu miasta - 225 000,00 - RPO WL 2007 - 2013 - 1 275 000,00</p>	<p>- Powierzchnia zrewitalizowanych placów - ha - Liczba osób korzystających z miejsc zabytkowych - osoby</p>
<p>Zespół pałacowo - parkowy w Radzynie Podlaskim - roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie obiektu wpisanego do rejestru zabytków,</p>	<p>- Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta - Poprawa</p>	<p>Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski</p>	<p>- Elewacja zachodnia skrzydła zachodniego z wieżą i pawilonów zachodnich - Elewacja wschodnia skrzydła wschodniego z wieżą i pawilonów wschodnich - Alkierze i elewacja</p>	<p><u>- Koszt całkowity w latach 2009 - 2015:</u> 20 335 000,00 <u>- Źródła finansowania:</u></p>	<p>- Liczba/powierzchnia budynków poddanych renowacji - sztuk/m² - Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej - m² - Powierzchnia terenów</p>

<p>2009 – 2012</p>	<p>wizerunku miasta</p>		<p>południowa korpusu głównego palacu - Elewacja wschodnia skrzydła zachodniego oraz elewacja wschodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła zachodniego</p>	<p>- środki budżetu miasta 3 050 250,00 - RPO WL 2007 - 2013 – 17 284 750,00</p>	<p>zewitalizowanych na małą infrastrukturę - m² - Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego - m² - Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - osoby - Wzrost liczby turystów na obszarze rewitalizacji - osoby</p>
<p>Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek, 2009 – 2012</p>	<p>- Poprawa warunków zamieszkania, obsługi i wypoczynku mieszkańców - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta - Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Poprawa wizerunku miasta</p>	<p>Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski</p>	<p>Odnowa placu znajdującego się w samym centrum miasta - miejsca istotnego ze względu historycznych, kulturalnych, turystycznych oraz rekreacyjnych</p>	<p>- Koszt całkowity: 1 950 000,00, - Koszt całkowity w latach 2009 – 2012: 600 000,00 - Źródła finansowania: - środki budżetu miasta – 403 000,00 - kredyt, pożyczka – 197 000,00</p>	<p>- Powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miasta poddanych rehabilitacji - m² - Powierzchnia zrewitalizowanych placów – ha - Liczba osób korzystających z lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej – osoby - Wzrost liczby turystów – osoby</p>

Zadania kluczowe do realizacji w latach 2013 - 2015

Nazwa planowanego działania oraz okres realizacji	Cele i oczekiwane rezultaty	Wykonawca/osoba odpowiedzialna	Charakterystyka przedsięwzięcia / identyfikacja poszczególnych etapów	Budżet oraz źródła finansowania	Opis wskaźników oceny stopnia realizacji zadania
Zespół pałacowo - parkowy w Radzynie Podlaskim - roboty budowlane, prace restauratorskie i konserwatorskie obiektu wpisanego do rejestru zabytków, 2013 - 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta - Poprawa wizerunku miasta 	Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski	<ul style="list-style-type: none"> - Elewacja zachodnia skrzydła wschodniego oraz elewacja zachodnia i południowa pawilonu południowego skrzydła wschodniego - Dziedziniec pałacowy - odwodnienie, wykonanie nawierzchni, konserwacja panopli kamiennych i bramy żelaznej (południowej) - Iluminacja pałacu - Urządzenie i zagospodarowanie terenów w otoczeniu pałacu od strony zachodniej (od strony ul. Jana Pawła II) - Bramy i ogrodzenie parku w zespole pałacowo - parkowym - rekonstrukcja i odbudowa 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Koszt całkowity w latach 2009 - 2015:</u> 20 335 000,00 - <u>Źródła finansowania:</u> - środki budżetu miasta 3 050 250,00 - RPO WL 2007 - 2013 - 17 284 750,00 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba/powierzchnia budynków poddanych renowacji - sztuk/m² - Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej - m² - Powierzchnia terenów zrewitalizowanych na małą infrastrukturę - m² - Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego - m² - Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - osoby - wzrost liczby turystów na obszarze rewitalizacji - osoby

<p>Rewitalizacja zagospodarowania przestrzennego placu przy Kościele Błogosławionych Męczenników Podlaskich parafii Św. Anny, 2013</p>	<p>- Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Poprawa wizerunku miasta - Ochrona zabytkowych miejsc</p>	<p>Parafia Rzymsko - Katolicka pod wezwaniem Św. Anny w Radzynie Podlaskim /Proboszcz</p>	<p>Odnowa zabudowy placu, znajdującego się przy kościele jako miejsca istotnego ze względu na duchowych, ale także historycznych</p>	<p>- Koszt całkowity w latach 2009 - 2013: 1 500 000,00 - Źródła finansowania: - środki budżetu miasta - 225 000,00 - RPO WL 2007 - 2013 - 1 275 000,00</p>	<p>- Powierzchnia zrewitalizowanych placów - ha - Liczba osób korzystających z miejsc zabytkowych - osoby</p>
<p>Rewitalizacja placu publicznego - ul. Rynek, 2013 - 2015</p>	<p>- Poprawa warunków zamieszkania, obsługi i wypoczynku mieszkańców - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta - Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Poprawa wizerunku miasta</p>	<p>Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski</p>	<p>Odnowa placu znajdującego się w samym centrum miasta - miejsca istotnego ze względu na historycznych, kulturalnych, turystycznych oraz rekreacyjnych</p>	<p>- Koszt całkowity: 1 950 000,00 - Koszt całkowity w latach 2013 - 2015: 1 350 000,00 - Źródła finansowania: - środki budżetu miasta - 202 500,00 - RPO WL 2007 - 2013 - 1 147 500,00</p>	<p>- Powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miasta poddanych rehabilitacji - m² - Powierzchnia zrewitalizowanych placów - ha - Liczba osób korzystających z lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej - osoby - Wzrost liczby turystów - osoby</p>

<p>Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości, 2013 - 2015</p>	<p>- Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców - Zmniejszenie poziomu przestępczości - Ograniczenie skali patologii społecznych</p>	<p>Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski</p>	<p>- Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie podlegającym rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wchodzących w zabytkowy układ urbanistyczny miasta - Budowa systemu monitoringu - zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wytypowanych, jako niebezpieczne w mieście</p>	<p>- Koszt całkowity: 1 460 000,00 <u>- Źródła finansowania:</u> - środki budżetu miasta - 219 000,00 - RPO WL 2007 - 2013 - 1 241 000,00</p>	<p>- Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej - sztuk - Liczba projektów walki z przestępczością i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców - sztuk - Liczba przestępstw w mieście - sztuk - Zmniejszenie liczby przestępstw - sztuk</p>
<p>Budowa ciągu pieszo - jezdni i ścieżki rowerowej BULWAR „NAD BIAŁKĄ”, 2013 - 2015</p>	<p>- Poprawa warunków aktywnego wypoczynku mieszkańców - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta - Porządkowanie i poprawa stanu przestrzeni publicznych - Poprawa wizerunku miasta</p>	<p>Miasto Radzyń Podlaski / Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski</p>	<p>Zagospodarowanie otoczenia rzeki poprzez stworzenie miejsca do wypoczynku i rekreacji</p>	<p>- Koszt całkowity: 420 000,00 <u>- Źródła finansowania:</u> - środki budżetu miasta - 63 000,00 - RPO WL 2007 - 2013 - 357 000,00</p>	<p>- Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury komunikacyjnej - sztuk - Powierzchnia zagospodarowania terenów na cele rekreacyjne i turystyczne - ha - Długość wybudowanych ścieżek rowerowych - km - Liczba osób korzystających z obiektów i miejsc o charakterze rekreacyjnym i turystycznym - osoby - Wzrost liczby turystów oraz osób aktywnie spędzających czas - osoby</p>

10. System monitorowania i oceny realizacji lokalnego planu rewitalizacji i komunikacji społecznej

10.1. Zasady monitorowania i aktualizacji planu oraz zestaw wskaźników do oceny wdrożenia planu

Monitorowanie to proces systematycznego zbierania i analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania zadań, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu rewitalizacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Monitorowanie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 - 2015 prowadzone będzie w zakresie rzeczowym i finansowym.

W celu sprawnego i efektywnego wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji niezbędne jest ciągle monitorowanie efektów rzeczowych projektów, wchodzących w zakres Programu oraz wydatków na ich realizację. Sam proces monitorowania obejmuje zbieranie danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów. Służyć temu mają wcześniej zaprezentowane wskaźniki. Za proces monitorowania i raportowania odpowiadać będzie Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski poprzez zespół ds. rewitalizacji oraz podległy mu aparat wykonawczy w postaci Urzędu Miasta i jednostek organizacyjnych. Wewnętrznie za gromadzenie danych obrazujących efekty rzeczowe związane z wdrażaniem Programu odpowiedzialny będzie Wydział Rozwoju Gospodarczego, natomiast za monitorowanie wydatków odpowiedzialny będzie Skarbnik Miasta wraz z Wydziałem Finansowym.

Pozostałe podmioty zaangażowane w proces wdrażania i monitorowania poszczególnych projektów w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji to: Parafia Rzymsko - Katolicka pod wezwaniem Św. Anny w Radzynie Podlaskim, Ochotnicze Hufce Pracy - Lubelska Wojewódzka Komenda w Radzynie Podlaskim, Radzyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa, Spółdzielnia Mieszkaniowa „ZACISZE”, Spółdzielnia Mieszkaniowa „DOM”, wspólnoty mieszkaniowe oraz właściciele, posiadacze i zarządcy budynków.

Monitorowanie efektów rzeczowych obejmować będzie skwantyfikowane dane obrazujące postęp we wdrażaniu Programu oraz umożliwi dokonanie oceny jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Monitorowanie rzeczowe będzie prowadzone za pomocą trzech grup wskaźników. Pomiar wskaźników odbywać się będzie na poziomie poszczególnych zadań.

Wśród wskaźników obrazujących postęp we wdrożeniu Programu wyróżnia się trzy kategorie:

- 1) wskaźniki produktu – odnoszą się do rzeczywistych efektów działania,
- 2) wskaźniki rezultatu – odpowiadają one bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z wdrożenia Programu,
- 3) wskaźniki oddziaływania – obrazują konsekwencje danego programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie może odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z podjętym działaniem ale pojawiającym się po pewnym czasie oraz do efektów długookresowych, oddziaływujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających ze zrealizowanego działania.

Monitorowanie finansowe obejmować będzie dane finansowe z realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków, w oparciu o raporty okresowe obrazujące wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych i prywatnych.

Burmistrz Miasta jest zobowiązany do corocznego przedkładania Radzie Miasta Radzyń Podlaski raportu monitoringowego z wdrażania Programu. Oprócz raportu monitoringowego, Burmistrz przedkładać będzie Radzie Miasta prognozę, dotyczącą wdrażania Programu w kolejnym roku wraz z propozycją ewentualnych modyfikacji, która poddawana będzie analizie każdorazowo przy okazji zatwierdzania budżetu.

Zakres przedmiotowy raportów okresowych przedkładanych przez Burmistrza Miasta powinien obejmować co najmniej:

- przebieg procesu wdrażania poszczególnych projektów,
- realizację planu finansowego,
- sposoby promocji projektów,
- zidentyfikowane i przewidywane zagrożenia realizacji programu.

Stanowiska wypracowywane przez Radę Miasta w przedmiocie przedkładanych raportów z monitoringu, stanowiąc będą podstawę sporządzenia oceny wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski sporządzanej na zakończenie okresu planowania.

Ocena wykonania Lokalnego Programu Rewitalizacji powinna zawierać następujące elementy oraz dane:

- rzeczywiste oraz zawarte w poszczególnych wnioskach daty rozpoczęcia i zakończenia poszczególnych projektów,
- metody zarządzania projektami w czasie ich realizacji oraz po wdrożeniu poszczególnych projektów,
- ocenę społeczną oddziaływania poszczególnych projektów,
- szczegółowy wykaz kosztów poniesionych w fazie realizacji projektu oraz jego funkcjonowania.

10.2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowym

Do monitorowania, oceny realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz osiągnięte wskaźniki produktów i rezultatów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest dokumentem otwartym i powinien być uzupełniany poprzez wpis nowych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych w okresach projektowania budżetu. Wszelkie postulaty i wnioski przedsięwzięć inwestycyjnych podmiotów publicznych, prywatnych i organizacji pozarządowych do Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjmuje Wydział Rozwoju Gospodarczego oraz powołany przez Burmistrza zespół ds. rewitalizacji.

Instytucja Zarządzająca i koordynująca realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji – Burmistrz Miasta poprzez zespół ds. rewitalizacji, będzie kreował i przyjmował propozycje projektów od instytucji partnerskich – instytucji publicznych i prywatnych. Instytucja Zarządzająca odpowiedzialna będzie również za przyjmowanie rocznych sprawozdań z realizacji projektów od instytucji partnerskich zaangażowanych w poszczególne, realizowane już projekty.

Ważnym elementem współpracy pomiędzy różnymi podmiotami będą okresowe (co najmniej raz w roku) spotkania z instytucjami partnerskimi w celu informowania o postępach w realizacji Programu i możliwościach finansowania zadań Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski będzie aktualizowany we współpracy z lokalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi Miasta zgodnie z poniższą procedurą. Należy zauważyć, że procedura ta będzie realizowana każdego roku, w celu aktualizacji zamierzeń wspólnoty samorządowej. Coroczna aktualizacja dokumentu jest niezbędna wobec pojawiających się potrzeb oraz następującego rozwoju miasta (zwłaszcza obszaru rewitalizacji), co pociąga za sobą zmieniające się priorytety lokalnej społeczności. Powinny one być uwzględnione w aktualnej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Aktualizacja programu będzie polegać na:

- uwzględnieniu w treści Lokalnego Programu Rewitalizacji nowych projektów, które zostały zgłoszone do Urzędu Miasta w Radzynie Podlaskim,
- zbadaniu stanu realizacji projektów wpisanych do programu. Jeżeli przegląd projektów wykaże, że dane przedsięwzięcie nie zostało zgłoszone do realizacji bądź wniosek został złożony, lecz projekt został odrzucony – Burmistrz Miasta wnosi o aktualizację treści programu uwzględniającą zaistniałą sytuację.

Dla właściwej realizacji, oceny i aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Instytucja Zarządzająca może skorzystać z wiedzy i opinii lokalnych ekspertów (przedstawiciele lokalnych środowisk społeczno - gospodarczych) oraz korzystać z usług innych instytucji oraz opinii specjalistów. Pomoc organizacyjną oraz kompetencyjną mogą świadczyć instytucje, które nie są bezpośrednio związane z omawianym obszarem, ale mogą być pomocne w procesie rewitalizacji tj. środowiska naukowe i oświatowe oraz organizacje społeczne i stowarzyszenia. Istotna wydaje się także współpraca z podmiotami, które mogą umożliwić realizację programu poprzez udzielenie pożyczek i kredytów na działania inwestycyjne i koncepcyjne (np. banki czy inne instytucje finansowe).

W celu zachowania aktualności opracowania prowadzony będzie stały monitoring postępów realizowanych zgodnie z założeniami programu projektów. Wynikające z określonych względów zmiany wymagające dokonania aktualizacji Lokalnego

Programu Rewitalizacji zostaną zgłoszone przez Burmistrza Miasta, a następnie omówione na posiedzeniu Rady Miasta. Rada określi czas i tryb wprowadzenia określonych zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za zarządzanie i koordynację Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz współpracy partnerskiej w ramach rewitalizacji będzie Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski, zespół ds. rewitalizacji wraz z Wydziałami Urzędu Miasta oraz jednostkami organizacyjnymi Miasta.

Drugą grupę podmiotów zakwalifikować należy jako współwykonawców programu rewitalizacji oraz partnerów programu. Partnerzy programu mogą wspomóc jego realizację w zakresie organizacyjnym, finansowym, doradczym czy inwestycyjnym. Do tej grupy zaliczyć należy:

- instytucje publiczne zlokalizowane w obrębie obszaru,
- spółdzielnie oraz wspólnoty mieszkaniowe,
- lokalne stowarzyszenia czy związki,
- instytucje finansowe, w tym banki,
- parafie,
- środowiska naukowe i oświatowe,
- przedsiębiorcy, których działalność związana jest z obszarem rewitalizacji,
- inwestorzy,
- właściciele, posiadacze i zarządcy budynków,
- partnerzy publiczni.

Partnerzy publiczni, którzy mogą wspomóc realizację zadań Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski to m.in.:

- Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Radzynie Podlaskim,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radzynie Podlaskim,
- Powiatowy Urząd Pracy w Radzynie Podlaskim,
- Ochotnicze Hufce Pracy – Lubelska Wojewódzka Komenda,
- Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie,
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie,

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie,
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad,
- Lubelska Fundacja Rozwoju – Agencja Rozwoju Regionalnego w Lublinie,
- Media regionalne oraz ogólnopolskie,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie,
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Ministerstwo Sportu i Turystyki,
- Instytucje Unii Europejskiej,
- Fundusze zewnętrzne,
- Skarb Państwa.

10.3. Komunikacja społeczna. Działania informacyjno - promocyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji

Ważnym elementem realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009 - 2015 będą działania informacyjne i promocyjne Programu (komunikacja społeczna).

Zadania w zakresie komunikacji społecznej obejmują:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o działaniach realizowanych przez podmioty w ramach procesu rewitalizacji miasta Radzyń Podlaski,
- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania przez podmioty wsparcia finansowego w ramach funduszy strukturalnych i innych środków wspierających działania rewitalizacji w mieście,
- czytelną informację o kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach,
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w realizację i monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym, zwłaszcza z wykorzystaniem mediów lokalnych i regionalnych,

- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak Internet czy poczta elektroniczna w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,

- promowanie udanych efektów współpracy pomiędzy Miastem Radzyń Podlaski, a Powiatem Radzyńskim, sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Komunikacja społeczna w ramach procesu rewitalizacji będzie realizowana poprzez następujące instrumenty:

- spotkania propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych oraz innych środków zewnętrznych na zadania z zakresu rewitalizacji;

- tablice informujące o współfinansowaniu inwestycji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych środków zewnętrznych,

- strony internetowe – które staną się szybkim i ogólnodostępnym źródłem informacji dla potencjalnych beneficjentów i instytucji o aktualnych możliwościach skorzystania ze wsparcia finansowego, zaś dla opinii publicznej stanowić będą kompleksowe źródło informacji o osiągnięciach w realizacji założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski,

- współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi – jako kluczowy element przy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski,

- broszury i ogłoszenia.

Działania informacyjne i promocyjne realizowane w ramach wdrożenia do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski mają na celu:

- skuteczne poinformowanie potencjalnych zainteresowanych o możliwościach zgłoszenia własnych projektów do realizacji w ramach Programu,
- podniesienie świadomości opinii publicznej o rezultatach zaangażowania Miasta w zaspokajanie potrzeb społecznych.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski powinien być rozpowszechniony wśród społeczeństwa poprzez jego publikację.

Zasadniczym celem komunikacji społecznej jest uzyskanie partycypacji społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji, jej aktywnego udziału w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu. Informowanie ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji.

Komunikacja społeczna ma zapewnić:

- dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji,
- pobudzenie do wyrażania własnych opinii.

Wszelkie działania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski, które będą współfinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej objęte zostaną zasadami informowania i promocji zawartymi w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

11. Zakończenie

Osiągnięcie w jak najwyższym stopniu założonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski celów jest możliwe tylko w przypadku pełnego zaangażowania się w jego realizację wszystkich podmiotów, do których tenże Program jest adresowany. Realizacja nie będzie jednak możliwa bez odpowiedniego zabezpieczenia znacznych środków finansowych, szczególnie w zakresie projektów inwestycyjnych. Budżet Miasta, jak i inne lokalne źródła nie zapewnią właściwego poziomu finansowania tych przedsięwzięć. Szansą na pomyślne rozwiązanie problemów może być pomoc finansowa udzielana ze środków Unii Europejskiej, czy też innych funduszy zewnętrznych oraz w ramach wydzielanych na ten cel środków krajowych.